

ARANY JÁNOS

ÖSSZES

MUNKÁI.

ELSŐ KÖTET.

KISEBB KÖLTEMÉNYEK.

BUDAPEST.

KIADJA RÁTH MÓR.

1883.

Arany Sányó

ARANY JÁNOS

KISEBB

KÖLTEMÉNYEI.

HATODIK KIADÁS.

BUDAPEST.

KIADJA RÁTH MÓR.

1883.

KISEBB
KÖLTEMÉNYEK.

TÉLBEN.

Álmodám tavasszal,
Szép, derült, virágos tavaszi napokkal;
Zöld berek aljában susogó szellővel,
Csevegő patakkal.

Jártam új mezőn, hol
Ménták illatoznak oldalán az érnek,
Mely az őszvetés közt elbolyong, de ismét
Azon helyre tér meg.

Hullámozó vetés közt
Búvócskázik a fűrj; suttog a nő: „vá-vá“,
Nyomon úzi a him s három pitypalattyot
Örömmel kiált rá.

Majd egy nyúl szökik fel
S indul az ugarnak, gyorsan karikázva;
„Elébe! elébe!“ kurjogat a szántó
Ősztökéjét rázva.

Elkiséri szemmel

A meddig belátja, csaknem az égaljig;

Most szólítja ökrét, szánt szánt csöndesen, csak

Síró füttye hallik.

Kis pacsirta is szánt,

Mint a szegény költő, fényes levegőben:

Dalt zengve repült fel, dalt zeng a magasban . . .

Hallgat lecsőben.

Karimás kalappal

A juhőrző gyermek meglopni akarja;

A madár tovább száll, s a fiú mérgében

Nyáját megzavarja.

Szöszke fürtű bárány

Át- meg átszökdécsel a zöld hantu mesgyén,

Anyját, a ki most a nyáj közé vegyült el,

Bégetve keresvén.

Távolabb a csorda

Szanaszét fehérlik, mintha ott valaki

Szélyel a pázsitra szép mosott ruhákat

Terített volna ki.

Túl a kékes erdő,

A tájnak sötétebb keskeny karimája;

Jól kilátszik, mert még délibáb nem önte

Árvizet alája.

Száz meg száz madárhang
 Szól az árnyas erdőn, titkait beszélvén,
 Bokorról bokorra lomha kakuk szállong
 Szellős róna szélén.

Olvasatlan ígér
 Hosszu, hosszú évsort, melyből egy se' tölt el,
 Melynek mindenikén örökös tavasznak
 Reményszíne zöldell. —

De oly hűs az erdő
 És a tiszta égre felbők gyülekeztek:
 Hallom a szélzúgást, arczomon is érzem —
 Szinte fájni kezdek.

Ah, vagy ugy! szobámat
 Hosszu éj kihűté s nyughelyemen fázom:
 Künn vad fürgeteg száll, az kotorja szárnyát
 Rüptiben a házon.

Hold-, vagy hóvilág ez
 Mely a telet éjjel sem hagyja feledni?
 Vagy talán a nap jó, únalmas robotját
 Így-ugy elkövetni?

Kívül a hideg szél
 Sűrű apró pelyhet csapdoz ablakomba;
 Benn fagyott virágok: a szeszélyes télnek
 Dús virágu lombja.

Mily sivár ez a tél!

Vastag hó takar be udvart, házi kertet;
Országúton is csak az jár mostan, a kit
Isten átka kerget.

Országut hol az most

A mezőt borító tenger hólapályon?

Itt-amott ha látszik ut nélkül bolyongni

Egy magános lányom.

Az is elvesz egyszer:

Két sarut találni s emberlábát abban;

Erdőn farkas ordít; a síkon esik, fű

Mindig vastagabban

Hagyjuk e zord képet,

Hisz' ez a *való*, ez sivatag életem:

Deríts szép álmokat örökzöld tavaszról

Oh költészet! nekem.

(1848.)

A VARRÓ LEÁNYOK.

ELSŐ.

Lyányok, lyányok: lakodalom,
 Oh, be sok szép népe vagyon!
 Sok fehér ing: bő az ujjá,
 Libeg-lobog, ha szél fujja.

MÁSODIK.

Sem hegedű, se cimbalom,
 Beh szomorú lakodalom!
 Mintha orruk vére folyna —
 Dehogy lennék menyasszonya!

HARMADIK.

Jaj, ki vágyna menyasszonynak,
 A kit harangszóval hoznak!
 Gyászos ének bűg előtte:
 Sirva mennek esketőre.

NEGYEDIK.

Nem menyasszony, — vőlegény volt:
 Hat legény hoz zöld koporsót,
 Apja anyja sír előtte,
 Keserves a menyeközje.

ÖTÖDIK.

Apját, anyját jól ismerem:
Megmondanám, de nem merem,
Mert a szívünk megdöbbenne
Egyikünké megrepedne.

ELSŐ.

Lyányok, lyányok, vegyetek fel
Fehér ruhát s jöjjetek el
Ma csak halott-látni, holnap
Kivinni zöld koporsómat *)

(1847.)

*) Szokás néhol az ifjan elhunytak koporsóját zöld színre festeni, s halálát ezzel mintegy megszépíteni. A halottvivők ily esetben a kimultnak legény vagy leány társai, ünnepi öltözetben.

CZAKÓ SIRJÁN.

Ott a költő sirja, a kicsiny fehér domb,
 Ujon ásott sír az, nem nőtte be hant;
 Ormán az öreg tél pihen ősz hajával,
 Ifju élet romja temetve alatt.
 Mért halt meg? hiszen még oly soká élhetett:
 Bölcs kárhoztatás! menj, dobd reá kövedet.

„Gyöngé az a lélek, mely az élet súlyát
 Nem bírva, leroskad a pálya felén;
 Nem férfi az, a ki fölveszi a gyilkot
 Melyet vigaszul hagy a futó remény.“
 Imhol a nyugalgy, mit *kislelkűség* vetett:
 Nagy lélek, eredj, dobd a sirra kövedet!

Te, kit aranyhímes pólyába kötöztek
 S fednek születésed érdemesillagi,
 Kire gondolkozni sem szorult magadra,
 S minden gondolatod más találja ki:
 Ily halál soha sem fog érni tégedet:
 Nagy lélek, eredj, dobd a sirra kövedet!

Te erős jellem, ki csúszva-mászva győzesz,
 A kit a kegyszellő jobbra-balra hajt,
 Ki elbirsz feledni egy hitvány mosolyért
 Annyi könyves arcot, annyi zok sohajt,
 Ki az érző szívet gúnyosan neveted:
 Nagy lélek, eredj, dobd a sirra kövedet!

Te, ki földi léted boldog hizlalóján
 Nem sejtéd, hogy benned égi szellem él;
 Ki, ha vágyaidat mérsékleni tudnád,
 Oktalan állatnak is beillenél:
 Soha ilyen gyászos nem leend végzeted:
 Nagy lélek, eredj, dobd a sirra kövedet!

Te, utonállója minden pénzdarabnak,
 Kit silány éltedhez bilincsel az ércz,
 Ki, ha rajtad állna — mig lesz a világon
 Nem tied egy fillér — örök-évig élsz,
 E merénnyt te soha, soha nem követed:
 Nagy lélek, eredj, dobd a sirra kövedet!

És te szellemfukar, ki rideg falak közt
 Gyűjtesz a penésznek halott tudományt,
 Kit nem érdekel a hitvány földi ember,
 Míg a hold lakói állapotja bánt:
 Nagy lélek, eredj, dobd a sirra kövedet,
 Vagy kőnél keményebb szívtelen könyvedet!

Mi pedig, barátim, járjunk el a sirhoz
 Olvasztani róla könnyel a havat,
 Hadd sirjon a szív, ha itélni erőtlen!
 Tán így hamarább jön az enyhe tavasz
 S béhinti virággal az egyszerű dombot
 Hol ő pihen, a ki tövis közt bolyongott.

(1848.)

AZ ALFÖLD NÉPÉHEZ.*)

Ti, kikért teremnek a búzakeresztek
 S rózsává piritott fehér czipót esztek,
 Ti a gazdag alföld édes gyermekei!
 A felföldre is jó néha tekinteni.

Tudom, böcsmérlitek a görbe tartományt,
 Nem adnátok érte egy jó pipa dohányt,
 A patkót sem állja vad lovatok lába,
 A kereketek sem tanult kalodába.

Tudom, szeretitek látni a kék eget,
 A napot, hogy ül el tekenője megett;
 S a csillagokat, bár meg nem olvastátok,
 Egy hián szemlélni mintegy átallnátok.

Szerettek a sikra heveredni hanyatt,
 Kalap levén vánkos a fejetek alatt,
 Nézni a fiastyuk s gönczölszekér felé,
 Olykor-olykor el is andalodni belé.

*) Előhangja egy el nem készült költői beszélynek.

S ha néztek fölfelé, néztek balra jobbra
 S nincs egy földi fűszál, mely rátok hajolna
 S mindenütt, mindenütt csupán eget láttok:
 Ti is égben vagytok akkor, azt tudjátok.

Szeretitek látni a szép hajnal tövét
 Hol a kerek földhöz tűzi bársony övét,
 Legszebb, legpirosabb ott az ég almája,
 Púpos hegy körösleg be nem harapdálja.

Hát mikor fél szemmel egyenest néz a nap
 A sík pusztá színén: mint örültök annak!
 Ugy-e, attól félti és azért néz szélyel:
 Nem pattant-e rajta domb az elmúlt éjjel?

Szerettek ti mindent és örömmel tölti
 Szíveteket minden, a mi csak alföldi:
 A puszták havasát a fehér gulyákat,
 A puszták tengerét a szép délibábot.

És a mozgó tábort a nyerítő ménest,
 Mely elláthatatlan az ember szemének,
 (Mert csürhe nálatok s nem ménes a neve,
 Ha napi járóföld nincs a kerülete);

A szép sík földeket, egyenesre szántva,
 Mert ti nem szántatok dombos bogárhátra,
 A zöld vetést, melynek széle hossza nincsen,
 És az áldást rajta, ha megadta Isten.

Mind ezt kedvelitek igen-igen nagyon,
Mivelhogy e dolog véretekben vagyon,
Mert alföldi magyar, nem tót, a nevetek,
Mert tejmézzel folyó lakhelyet nyertetek.

Nem volt ez mindég így. Nem a békés rokon,
Hanem ellenség járt téres pusztátonkon:
Elvetett az ember, de nem takart soha,
Lábán nyomtatá el török s tatár lova.

Elnyomtatta, mondom, s újra elvetette,
Vadul termett aztán más idén helyette,
Szegény bujdosóknak vadul termett anyyi,
Hogy hosszabb kín után fogtak éhen halni.

Sokszor annak, a kit utolért a halál,
Kizöldült szájában a kövér búzaszál,
Jött utána másik, a kalászt leszedte
És az isten-adta, elhalt, míg megette.

Hiszen hallottátok a *futás*nak hírét:
Futott ám a gyáva, mert féltette bőrét:
De kemény csatára keltek az erősek,
Zsíros földeteken elhulltak az ősek.

Nincs is más hegyetek, mint sok oly *testhalom*,
Melyben egy egész had eltemetve vagyon,
Mikor már kikezdé farkas, holló, kánya,
Török és magyar test egy gödörbe hányva.

Akkor a széttépett seregek foltjai,
Kiket az ellenség hagyott hirmondani,
Kerülék a pusztát, a perjés parlagot,
Déliabáján kívül kit minden elhagyott.

Mentek fölkeresni ama sziklatetőt
Hol a sas kinyúló csupasz kövekre költ,
Elzavarák a sást, tojásit megették,
S fészke helyén váruk alapját vetették.

Ily sziklavárakban maradt fenn a csira,
Mely most az alföldön buján hajt annyira,
Mikor rozsdá vert ki sarlót, ekét, kaszát
S éhen szomjan védte a magyar a hazát

(1848.)

A RAB GÓLYA.

Árva gólya áll magában
Egy teleknek a lábában,
Felrepülne, messze szállna,
Messze messze,
Tengerekre,
Csakhogy el van metszve szárnya.

Tűnődik, fél lábon állván,
El-elúnja egyik lábán,
Váltogatja, cserélgeti,
Abban áll a
Múltsága,
Ha beléun, ujrakezdi.

Szárnya mellé dugta orrát,
Messze nézne, de ha nem lát!
Négy kerítés, négy magas fal:
Jaj, mi haszna!
Bár akarna,
Kőfalon nem látni átal.

Még az égre fölnevezhetne,
Arra sincsen semmi kedve:
Szabad gólyák szállnak ottan
Jobb hazába;
De hiába!
Ott maradt ő, elhagyottan.

Várja, várja, mindig várja
Hogy kinő majd csonka szárnya
S felrepül a magas égig,
Hol a pálya
Nincs elzárva
S a szabadság honja kéklik.

Őszi képet ölt a határ,
Nincsen rajta gólyamadár,
Egy van már csak: ő, az árva,
Mint az a rab,
Ki nem szabad,
Keskeny ketreczébe zárva.

Még a darvak hátravannak,
Mennek ők is, most akarnak:
Nem nézi, csak hallja őket,
Mert tudja jól,
Ott fenn mi szól,
Ismeri a költözőket.

Megkisérti egyszer-kétszer:
Nem bírná-e szárnya még fel;
Hej, dehogy nem bírná szárnya,
Csak ne volna
Hosszu tolla
Oly kegyetlen megkuszálva!

Árva madár, gólya madár,
Sohse' nő ki tollad, ne várd,
Soha többé, fagyos télig;
Mert, ha épen
Nő is szépen:
Rosz emberek elmetélik!

(1847.)

A SZEGÉNY JOBBÁGY.

Életkép a multból.

Széles országúton andalog a jobbágy,
Végzi keservesen vármegye robotját.
Kavicsos fővénnyel rakta meg szekerét,
Annak terhe alatt nyikorog a kerék.

Tántorogva ballag a két kajla sőre,
Alig tetszik rajta, hogy mozog előre,
Méla mind a kettő, mintha gondolkoznék:
Hány izben hozott már és hány izben hoz még?

Ott ül a szegény pár az első saroglyán,
Elkopott ostorát a kezében fogván;
Szomorú képére rőt kalapja alá-
Hullna, ha négy öt szál madzag nem tartaná.

Néha megszakasztja hosszú hallgatását,
Biztatgatja két hű igavonó társát,
De azok nem bírnak lépni sebesebben,
Talpok a kőüttől ég eleven sebben.

Széles országúton, mint az ég morgása
Hallik a távolban hintó robogása,
Csak imént dördült meg messzi földön, és lám
Percz alatt elétünt, mint a fényes villám.

A négy szürke lónak a két kajla sőre
Nagy keservesen tud kitérni előle,
Pedig félni, félnek; mert az isten-adták
Bírnák csak a jármot, mingyár' elragadnák.

Dölyfös uri kocsis ül a hintó bakján
 Fél kezében ezifra ostort suhogtatván;
 Jobban esik neki, a kényes lelkének,
 Ha nyakába sujt a két szegény sőrének;
 Jobban esik neki, ha egyet kiálthat:
 Földi, a kerékagy siratja a hájat!
 Kár volt annak árát a csapszéken hagyni,
 Szegény tengelyedet siralomnak adni.

Föltekint a jobbágy, szomorúan felel:
 Hej! biz a háj árát nem koresma nyelte el,
 A mi volt körülöm, egy kevés zsiradék,
 Gyors hintóitokra mind felkenegeték.

De a hintó népe nem hallotta e szót:
 Szegény ember! és ez így talán jobb is volt,
 Másképp ki áll jót, hogy e gyámságos kezek
 Nyers-nyakasságodért meg nem fenytének!

(1847.)

SZŐKE PANNI.

Szőke Panni henyéve ül,
Mégis czifra, majd elreptül;
Apja földje és tinója
Mind fölment már viganóra.

De az apja még se' bánja,
Mert kisasszony a leánya,
Ő maga is boldog jobbágy,
Elengedik a robotját.

Sem szántani, sem aratni,
Csak a vékát kell tartani:
Az uraság színig adja,
A kasznár meg el se' csapja.

Szőke Panni fölmegey Pestre,
Még ott is az emeletre,
És az apja — dehogy bánja!
Nevelőben a leánya.

Nevelőben jó dolog van:
Sok kisasszony lakik ottan,
Szép urfiak, szép huszárok
Járnak mulatni hozzájuk.

Mi lelt téged szőke Panni?
Fiatal vagy még meghalni;
Képeden volt egy pár rózsza:
Hova lett ily hamar róla?

Mi lelt téged Panna lányom?
Elfonyadtál, szép virágom,
Jer, kiviszlek a mezőre,
Éledjen a lelked tőle.

Panni nem szól, görnyedve ül,
Olyan rongyos, majd elreptül;
Vidd ki apja, vidd mezőre,
Szép, virágos temetőbe.

(1847.)

ARANYAIMHOZ. *)

Megjöttetek? de már, de már
 Gazdag leszek, gazdag vagyok:
 Lám a szerencse rám talál,
 Hozzám kapnak az aranyok.

Isten hozott, sápadt fiúk!
 Színünk, nevünk úgy is rokon:
 Nosza, ki hogy segíteni tud,
 Segítsetek bátyátokon.

Régen s nagyon szeretlek én,
 Távolban is szerettelek,
 Hej, beh sokat törém szegény
 Fejem, míg lebűvöltelek!

Ne féljetek, ne fussatok,
 Ne, mint ama gaz nép taval:
 Alighogy bekopogtatott,
 Megint elillant csakhamar.

*) Midőn Toldim pályadíjt nyert.

Ne féljetek, nem bántalak:
Nagyon szelid ember vagyok,
Csöndes fiókban tartalak,
Hol nincsenek több aranyok.

Sőt még, ha épen mondanám,
Bolond fővel hogy *menjetek*,
Akkor se hajtsatok reám:
Az istenért! ne higyetek.

Sőt még ha küldenélek is,
Az se legyen nektek zokon:
Ha az ajtón kivetlek is,
Jőjetek be az ablakon.

Sőt akkor inkább híjatok
Több társat is segíteni,
Hogy, ha ismét útat adok,
Ne birjalak elküldeni.

Inkább . . . de mit beszélek én!
Eszembe jut Peru s hazám:
Mért mindenik oly holtszegény,
Pedig aranyja sok van ám.

Talán, mert az arany ma már
Földhöz ragadt inség jele?
Csak gúnyol a világ talán
Szegény magyar költőt vele?

Felelnék rá: de hát minek?
Elhal számon a felelet.
Jó atyafi, hadd fizetek!
Kérem azt a kötlevelet.

(1847.)

A TUDÓS MACSKÁJA.

Nagy lett volna a tudósnak
Az ő tudománya,
De mi haszna, ha kevés volt
A vágott dohánya.
Könyvet irt a bölcseségről
— S hajna!
Akkor esett ez a bolond
História rajta.

Nem szeretett ez a tudós
Semmit a világon,
Járt legyen bár égen, földön,
Két avagy négy lábon:
De a kendermagos cziczát
— S hajna!
Éktelenül megszerette,
Majd hogy fel nem falta.

Szolgája is volt; a háznak
Ez viselte gondját
Hogy lába ne keljen és a
Szelek el ne hordják.
Hű cseléd volt félig-meddig,
— S hajna!
Kopplálás lőn este reggel
Bőséges jutalma.

Máskülönben ment a dolga
 A kedves cziczának:
 A reggelin gazdájával
 Ketten osztozának.
 Búsan nézte ezt a szolgálta
 — S hajna!
 Fél zsemlére, pohár téjre
 Nagyokat sohajta.

Mert tudósunk a magáét
 Ha fölreggelizte:
 Felét a cziczának adni
 Volt a szolgálta tiszte.
 Úriasan élt a macska,
 — S hajna!
 Csak nem akart, csak nem akart
 Meglátszani rajta.

„Hé . . . izé . . . mi baja lehet
 Annak az állatnak?
 Szőre borzas, csontja zörgős,
 Szédelegve ballag.“
 „Jaj, uram, hát a sok éhség! —
 — S hajna!
 Kétszereznők csak a tartást:
 Mingyárt lábra kapna.“

S az napságtól iteze tej járt,
 Kapott egész zsemlét:
 A tudós csak lesi, várja
 Hogy ha nekitelnék.

De a macska nem üdült fel,
 — S hajna!
 Elfogyott a fogyó holddal,
 Sarlóvá hajolva.

Kendermagos szegény czicza
 Nyavalyába esvén,
 Fölvette a *néhai* nevet
 Egy szép őszi estvén.
 „Átszellemült kedves állat
 — S hajna!
 Falatom megosztám vele
 Még is meg van halva!“

„Mi tagadás“ mond a szolgál,
 „A cziczus nem vétett:
 Én evém meg ő helyette
 Reggel az ebédet.
 Mondtam, menjen egérfogni,
 — S hajna!
 Nem tanyáz ám ott egér, hol
 Üres minden kamra.“

Nagy volt, mondok, a tudósnak
 Az ő tudománya,
 De mi haszna! kevés hozzá
 A vágott dohányja.
 Könyvet irt a bölcseségről
 — S hajna!
 Ilyen apró dőreségek
 Gyakran estek rajta.

(1847.)

A MÉH ROMÁNCZA.

Ablak alatt
A pünkösdi rózsza,
Kezd egy kicsit
Fesleni bimbója:
Kék szemű lyány
Válogat belőle,
Koszorúnak
Holnap esküvőre.

Reménykedik
Egy kis méh az ágon:
Szép eladó,
Jaj, ne bántsd virágom!
Ezt az egyet
Magannak kerestem,
Alig hasadt
Mikor eljegyeztem.

Felel a lyány:
Te bohó kis állat!
Lelsz te rózsát
Nem egyet, ha' százat,
Holnap is nyit,
Holnap is eljüsz te,
Csak ne kívánd
A mi legszebb közte.

Mond a kis méh:
Szőke szép hajadon,
Neked Isten
Hű szeretőt adjon!
Nem sok a mit
Kivánok tetőled:
Ne szakaszd le
Az én szeretőmet.

Felel a lyány:
Dehogy nem szakasztom!
Dehogy leszek
E ne'kül menyasszony!
Koszorúmban
Ezt fonom előre,
Ugy vigyenek
Holnap esküvőre.

El se mondá,
Nyult a szép bimbóhoz
Hogy letörje
A virágesomóhoz.
A szegény méh
Rárepült kezére,
Csókot adni
Annak a fejére.

„Hess te gyilkos!
Ne bocsáss fulánkot:
Leszakasztám,
Vigyed a virágod.”

„Szép menyasszony,
Már nekem mi haszna!
Koszorúdnak
Hija lesz miatta.“

Koszorúdnak
Hija lesz miatta —
Ezt a kis méh
Keserűn mondhatta,
Mert a szive,
Hiába parányi,
Nagyon tudott
A virágért fájni.

S a leánynak,
Hiába kiáltott,
Szeme alá
Üti a fulánkot;
Szegény bogár!
S maga haldokolva
Félreült, egy
Rozmarin-bokorra.

Szép menyasszony
Jajgat a sebével,
Esküvőre
Sem mehet szemével:
Hold fogyásig
Dagadt lón a tája
Az alatt meg
Elhagyá babája.

(1847)

AZ ÚJ GÖRÖG DALNOK.

(Byron „Don Juan“-ja III. énekéből.)

1.

Szigethazám, szigethazám!
 Hol Sappho égett s énekelt,
 Hol terme harcz és bék műve, —
 Delos megállt és Phoebus kelt!
 Örök nyár hint még rá sugárt,
 De, napján kül, minden leszállt.

2.

Skios múzsája s Teiosé *)
 A hőskoboz, szerelmi lant,
 Más parton él hirben, nem itt;
 A hang, szülőföldén kihalt,
 Bár Eccho távolabb veti
 Mint ősink „Boldog Szigeti.“ **)

3.

Néznek Marathonra a hegyek —
 S Marathon a tengerre néz;
 Ott álmadoztam egykor én,
 Hogy még Göröghon szabad lész:
 Mert, állva perzsa sir felett,
 Nem hittem szolga léteimet.

*) Homeros. Anakreon.

**) A hellen költők *νησοι μακαραίων*-jai. Valószínűen a Zöld-hegyfoki vagy Kanári szigetek. (Moore jegyzete. Mások szerint oasisek Afrikában. Ford.)

4.

Ült a király bérezhomlokon,
 Mely néz le Salamis fölé;
 Ezrével ottlenn a hajók,
 Had, nemzet számra: — mind övé!
 Megolvasá nap költekor —
 De hol valának este, hol?

5.

Hol vannak ők? s hol vagy te is,
 Hazám? Partod némán hever;
 Nem zendül itt a hős koboz —
 Nem dobban itt már hős kebel!
 S lantod, az oly soká remek,
 Ily kézre száll-e, mint *ezek?*

6.

Még valami — ha nincs babér —
 Bár szolganép közt, lánczokon, —
 Pi ulni honfi módra, mint ·
 E dalra most is homlokom;
 Mert, haj! mi itt költői bér?
 Pir a népér' — köny a honér'.

7.

Hát csak sirassuk jobb napunk?
 S piráljunk? — Haltak őseink.
 Add vissza, föld, kebeledből
 Spartai elhunyt hőseink!
 A háromszázból *hármát* adj:
 És Thermopylaenk újra nagy!

8.

Mit? csend tovább? csend mindenütt?
 Ah! nem; — a holtak hangja kél,
 Mint távol omló zúgatag,
 Felelvén: „egy kezdjen, ki él —
 S megyünk, megyünk, vezessetek!”
 Élön kívül, nincs más siket.

9.

Mind hasztalan; verj másik hűrt;
 Kelyhedre tölts Samos borát!
 Harczot török csordákra bizz,
 Vért néked ontson a borág!
 Hah! lám, alig hogy szólalál —
 Mint érti sok vad bacchanál!

10.

Még dívik pyrrhi tánczotok,
 De hol a pyrrhi harczi rend?
 Feledségbe e kettő közül
 Mért a nemesbik leczke ment?
 Kadmos betűje fenvagyon —
 De rabnak szánta-e, vajon?

11.

Samos borával tölts kehelyt!
 Kedvetlen e tárgy, hagyjuk ezt!
 Az ihleté Anakreont,
 Ki szolgált — de Polykratest —
 Térdünk haszint' akkor hajolt,
 A zsarnok mégis honfi volt.

12.

Lám, Chersonéz' tyrannja is
 Szabadságnak hő bajnoka;
 E tyrann Miltiades volt!
 Oh! bár efféle zsarnoka
 Volna a jelennek! Lánczai
 Soká fognának oldani.

13.

Samos borával tölts kehelyt!
 Bérczes Sulin, s a pargai
 Parton, van még egy faj, minőt
 Szültek a dórok anyjai;*)
 S van hintve mag, ott valahol,
 Kikben Herakles vére foly.

14.

Szabadságot franktól ne várj —
 Ezek királya vesz, meg ad:
 Miben süker reménye él,
 Csak honfi kard, csak honfi had;
 Ozmán erő, latin cselek,
 Megrontanák hős vértetek.

15.

Samos borával tölts kehelyt!
 Árnyékba' lejtnek szüzeink —

*) Suli, Parga, városok. Mindkettő Epirusban, amaz hegyen,
 ez a tenger mellett.

Im, mint ragyog dicső szemök;
De, nézve lángzó szépeink,
 Enyém forró könnyekben ég:
 E kebleket rab szopja még!

16.

Tégy Sunium *) párkányira,
Hol senki, mint én, s a habok,
Hallgassuk egymást búgni, míg
Dallal, mint hattyu elhalok:
 Hon nem hazám, mely lánczot hord —
 Csapd földhöz a samosi bort!

(1848.)

*) Legdél-ső hegyfok Attikában.

NEMZETŐR-DAL.

Süvegemen nemzetiszin rózsa,
 Ajakamon édes babám csókja;
 Ne félj, babám, nem megyek világra:
 Nemzetemnek vagyok katonája.

Nem kerestek engemet kötéllel;
 Zászló alá magam csaptam én fel:
 Szülő anyám, te szép Magyarország,
 Hogy' ne lennék holtig igaz hozzád!

Nem is adtam a lelkeket bérbe;
 Négy garajczár úgy se' sokat érne;
 Van nekem még öt-hat garajczárom
 Azt is, ha kell, hazámnak ajánlom.

Fölnyergelem szürke paripámat;
 Fegyveremre senki se' tart számot,
 Senkié sem, igaz keresményem:
 Azt vegye hát el valaki tőlem!

Olyan marsra lábam se' billentem,
 Hogy azt bántsam, a ki nem bánt engem:
 De a szabadságért, ha egy iznyi,
 Talpon állok mind halálig vinni.

(1848.)

RÁKÓCZINÉ.

Ballada.

Mi lelt téged bús gilicze madárka?
 Párom után nyögdécselek bezárva:
 Vas kalitkám csillog-ragyog, aranyos;
 De a lelkem, —
 Hejh! a lelkem
 Fenekéig zavaros.

Mi lelt, mi lelt, szőke asszony, kék szemű?
 Társam után az én szívem keserű:
 Oroszlányom viaskodik csatában,
 Én pediglen
 Fogva vagyok
 Büszke Bécsnek várában.

Büszke Bécsnek rettenetes császárrja!
 Minek engem itt tartani bezárva?
 Miért reszket koronádnak gyémántja?
 Elbocsáthatsz:
 Gyöngye kezem
 Koronádat nem bántja.

Szabadságra könnyű módon szert tehetsz,
 Szőke asszony, elbocsátlak, elmehetsz:
 Csillapítsd le lázadó férjedet,
 Békességért
 Hejh! örömet
 Oda adlak tégedet.

Szőke asszony útnak ered, meg sem áll,
 Férje-urát fölkeresi Ujvárnál;
 Szólana is köszönne is: hiába!
 Oda borúl,
 Mint a bokor,
 Oda borúl nyakába.

Ingó-bingó rózsabokor vállamon,
 Hozott isten, édes-kedves angyalom!
Isten hozott, úgy ha jöttél, szép virag:
 Hogy eresztett
 Volna másként
 Az a bécsi porkoláb.

Hátra tekint a szép asszony, de nem szól,
 Háta mögött áll a cseh kém, tudja jól:
 Császár küldte a cseh kémet utána,
 Hallgatózni,
 Leskelődni
 Békeszerző szavára.

Ingóbingó rózsabokor vállamon!
 Néma vagy-e, hogy nem szólasz, angyalom?
 — „Néma legyenek, mikor arra szót vesztek,
 A miért a
 Bécsi udvar
 Engem ide eresztett!

Azt akarnák, fulánk legyen csókomba,
 Mézes-mákot elegyítsek szavamba,
 Kebelemen altassam el haragod:
 Akkor aztán
 Egy országért
 Kiadnának egy rabot!

Személyemnek Magyarország nagy ára,
 Visszamegyek, szavam adtam reája,
 Felfogadtam, meg is állom emberül:
 Visszamegyek,
 Ha veled a
 Békesség nem sikerül.

Jobban ismered te Bécszet nálamnál:
 Hítségövel alkuba mért állanál?
 Szava játék, hite szellő, kárhozat
 Vezérelje
 A nagy isten
 Győzedelmes kardodat! —“

Ez igaz hit legyen áldás utadon;
Vezéreljen a jó isten, angyalom! --
Válaszomat, érdemes cseh, vidd vissza:
Császárod, ha
Ilyet akar,
Magyar nőre ne bizza.

Búbánatos szőke asszony, kék szemű!
Meddig lesz még a te sorsod keserű?
Rab vagyok még büszke Bécsnek várában:
Rab vagyok de
Oroszlányom
Harcza nem lesz hiában!

(1848.)

A RODOSTÓI TEMETŐ.

Vess lángot előttem, éjjeli szövétnek,
 Képzelet! s világíts éjek éjjelébe;
 Messze, határin túl sok rabszolga népnek,
 Hozd a kis temetőt lelkemnek elébe:
 Hogy lássam az éjet, mely ottan feketül,
 Halljam a csöndet, mely szent hamvak felett ül.

Hol a kéz, hol a kéz, a ki fölemelje
 Sírjokról a követ: egy nehéz századot?
 Hol van a szellem, ki életre lehellje
 A szívet, ha régen, régen elhamvadott?
 Ah! Midőn a hű szív porrá vagyon válva,
 Feltámasztja-e más, mint a költő álma?

Éjfél van. Az eget, néhány csillagával,
 A Mármora tenger kebelén ringatja;
 Egyhangu morajjal dalt susog magában,
 Mint bölcső felett a szunnyadozó dajka;
 És az ég szemei, az a néhány csillag,
 Az álommal ők is alig-alig bírnak.

Elsohajt a lágyszél, mely a tavaszt hozza,
 Elsohajt a vizen és a partra téved:
 „Ébredj, fű-fa, ébredj!“ halkán ezt sugdozza, —
 S ime, fűben-fában megmozzan ez élet;
 Megmozdul az élet, felül, a kopáron:
 Csak alant a sírban örökös az álom.

Ők alusznak ottan, a számkivetettek.
 Idegen hazának földje tesped rajtuk.
 Elhagyák honukat, a soká védettet,
 Melyet pártos önzés megtörött, lehajtott.
 Elhagyák a szép hont, őseik lakását,
 Hogy ne látnák annak végső vonaglását.

Ott vártak sokáig, noha nem reméltek.
 Nem volt kitől várni, csak a véletlentül.
 Hazájok szerelmét, ezt az örök méceset,
 Kebelük mélyében ápolgatók szentül;
 Addig ápolák, hogy annak is vége lett:
 Eltemeték egymást, idegen part felett.

Ám hívek maradtak az utolsó perczig,
 És szabadok, nem mint a hon többi népe. —
 Most a kis csoport sír már fel sem ismerzik:
 Új meg új tenyészet rendje nőtt fölébe,
 És, hogy föl ne leljük a néhány szent házat,
 Földig egyengette egy zsarnoki század.

Éjfél van a sirban, éjfél van felette;
 Búg a Mármora, búg, tompa lágy morajjal.
 Hirtelen szél támad, a hullám felretten:
 Zúg a Mármora, zúg, riadalmas zajjal;
 Zúg a tenger, az ég tűz szemci nyilnak,
 Haragosabb fényre gerjed minden csillag.

Egyszersmind keletről, hol a nagy Isztámbol
 Mélyen alszik, mint az elgyötört rabszolga,
 Hős alak közelget; arcza, szeme lángol,
 S megharsan beszéde, a sírokhoz szólva:
 Fel, fel ti halottak éjféli menetre!
 Rákóczi Ferencz hí, a szabadság lelke.

És a mint a szózat ereje megdördült,
 Lenn, a süket mélyben, tompa viszhang éled,
 Mintha most riadna serkentőt az a kürt
 Melylyel idéz majd az utolsó itélet:
 S emelkednek onnan, előre hajolva,
 Sötétlő alakok, mint megannyi fejfa.

Szótlan seregelnék fejedelmök mellé
 Hívei, kik egykor vele halni jöttek,
 Kikben a mult század lelke megismerné
 Csákit, Zait, Mikest, Pápaít, és többet;
 Radalovics papot, kinek, míg napja múl,
 Nem a neve hangzott — szíve vert magyarúl.

„Miért buslakodtok, némán vesztegelve?“
 Hallatszik megint a fejedelmi szózat,
 „Nincs többé bilinesen a szabadság nyelve,
 Mint az ég haragja, oly hangosan szólhat,
 Hogy mint nyárfa lombja, mit az ősz letarlott,
 Reszketve lehulljon, ha ki van még, zsarnok.

„Nem érzitek-é a körülfolyó léget,
 Mint emel, mint éleszt, mint ragad magával?
 Fölvet az ár; a föld egyre alább mélyed . . .
 Vitetünk, száguldó szélnek rohamával.
 Vigán, ti halottak: ti számkivetettek!
 Most mindenki vígad, csak az ármány retteg.

„Vigán, ti halottak! fel, az ős Budára,
 Honnan visszatiltott egy százados átok;
 Még áll, még erős a nagy királyok vára,
 Még tisztelve néz rá élő unokátok;
 Még van szív kebelben, és ereken van vér,
 Mit az eldőd büszkén sajátjának ismér.“

Fel, fel! . . . És mint véstől űzőbe vett felleg,
 Gyorsan úsz az égen a kicsinyded tábor;
 Szellemtestöket, mint lobogó lángnyelvet,
 El-elkapja mintegy a szél s viszi távol,
 Majd halomra sepri, majd elmossa őket,
 Valamint a félénk, bujdosó felhőket.

Alattuk a völgyek, erdők néma lakja,
Mik szállást az éjnek oly örömet adnak,
Alattuk a Duna sillámló szalagja,
Városok, helységek, sorra elmaradnak;
Nem soká feltűnnek a budai ormok,
S a Mátyás nevéől neveztetett csarnok.

Csend van a tetőkön, csend a völgy lapályin,
Meggzúntek zajogni a kik ottan élnek;
Nyugszik durva kövén, vagy selyem párnáin
A test, tarka bábbal játszadoz' a lélek:
Gyötrellem, kéjtelgés, szerepök' felváltva,
Ez kunyhókba siet, az dús palotákba.

Most, a mint a sírok hős népe közelget,
Dobban a nyugvó szív és sebesebben ver;
Egy álm magaszt fel minden földi lelket:
Őket látja, őket hallja minden ember;
Túlvilági álm ez — nem szabad holnap
Emlékezni rája gyöngé halandónak.

De nyomát bevési a lélekbe, mélyen,
Oda, honnan a vágy, a sejtelmek jönnek,
Mik diadalt ütnek a számvető észen
És megváltoztatják rendjét az időnek,
Hogy megáll az elme, mint egy bomlott gépely
S bámulja a lelket csodás ösztönével.

Oda vési nyomát e magasztos álom:
 Képei ködmását, hangjai viszhangját,
 A lejtő csoportot fenn, a magas váron,
 S dörgő éneklését a szabadság dalját,
 Melyből a szeleknek szózatot fuvalma
 Ezeket hozá el a veszendő lantra:

1.

Ébredsz-e már, ébredsz-e már,
 Erős apák romlott fia?
 Vagy nálad a halottnak is
 Előbb föl kell támadnia?
 Küzdésre! halld, a kakasok!
 Rövid a nap, a munka sok.

Mit füröszköd gyáva könnyel
 A multat, ez ó emléket?
 Hah! nem ilyen áldozatra
 Szólít a kor lelke téged:
 Nem langyos vizet, — meleg vért
 Kell áldoznod a jövőért.

Kidült, száraz törzsök a mult;
 A jövőnek vagy te magva,
 Szunnyadó mag, eltemetve,
 Tespedésben megrohadvá:
 De a csíra még erőben:
 Mért ki nem hajt lombja zölden?

2.

Mily hangok a völgyben?
Megzendül a vér,
A szívdobogásból
Vidám zene kél!
Lánczok szakadoznak,
Kard, kopja zörög;
Fuldoklik az önkény,
Álmába' hőrög.

Vad kétségbeesés fölveri a palotát,
S börtönből szabadult sohaj üldöz
Gúnyhahotát.

Föltámad az élet,
És él a halál:
Pajzsán a szabadság
Szent címere áll.
Eljő a reménység,
És eljön a hír,
Eljő a dicsőség;
Rámosolyg a sir.

Ujjongass ma, öröm! él magyar áll Buda még!
Nem hint szennyet apái porára
A maradék.

3.

Mégis, ha úgy lenne, mégis, ha ők
 Máért cserélnék el a szebb jövőt?
 Ha vennének rabságot kincseken,
 S igába tolná őket idegen?
 Ha félbehagynák a díszcsarnokot,
 Melyet kezük már félig felrakott,
 Hogy legyen az hitvány férgek tanyája,
 Zúgó vihar rakja fészket reája?
 Mégis, ha győzne restesség, viszály,
 S fajulnának saját vétkök mián?
 Ha elfelednék a küzdelmeket,
 Melyek föntarták ezt a nemzetet?
 Ha elfelednék, mily soká daczolt
 Erőszak ellen im e kis csoport,
 S midőn legyőzték sem kellett a béke:
 Önkénti száműzés lőn menedéke . . . ?

4.

Úgy rontsa meg őket az átok!
 Úgy jöjön az *éjszaki* orkán
 Kicsavarni tövestül a tölgyet
 Mely czredig állt a hegy ormán!

Vagy jöjön a tenger. Az örvény
 Tegye lábát csontjaikra
 Körtánczot lejtve fölöttük
 S hahotázzon rá a szikla.

Mindent, mit e nemzet
 Tőn, gondola, érzett,
 Mit róla az ősz hír
 Évkönyvibe jegyzett,
 Törüljön el onnan
 Örökre a nemlét;
 És ne legyen emlék,
 Melyből az utókor
 Sejdítse, gyanítsa,
 Hogy itt magyar élt . . !

5.

Szörnyü, szörnyü . . . ! szűnj meg, átok;
 Várákózz' még, elsiettél;
 Míg aludt, nem halt meg e nép:
 Hát most veszne, mikor eszmél?

Nem! — Az ősök lelke lengjen
 Köztük, és buzdítsa őket;
 Az lehellje új életre
 A csatában elesőket.

Börtön a sir: börtönünkbe
 Mért sietnénk többé vissza?
 Várjuk el, míg a szabad lég
 Könnyü testünket feliszsza.

Akkor ők mibennünk élnek:
Mi leszünk az a lehellet,
Mely győzhetlenül kitarlja
A tusát a zászló mellett.

És a nemzet, e derék faj,
Dicsőségünk gondos őre,
Múltja kincs-aknáí felett
Élni fog örök időkre.

Ekkép énekeltek a sir jövevényi
S déllezegen lejték a kísérteti tánczot.
Dalukat az égnek morgása kíséri;
És mire a végső hang is elhullámzott,
Szétfoszolnak, mint a völgyi szőke pára,
Melyre rátekintett a nap egy sugára.

Harmadszor kiált most a szárnyas őrálló;
Fölreped a hályog a keleti égen,
Sztürkül az ég alja, s mint sűrű pókháló
Délre és éjszakra halvány sugár mégyen,
Melyet visszanyomni az éjjeli ködnek
Duzzadó felhői folyton erőlködnek.

Majd a szürke sугár győz a viadalban,
Halovány orcája pirosabb színt ölt fel;
Vértenger lesz a lég . . . és az ember abban
Úsz véres arcával és véres kezével . . . !
De kigázol a nap, fényesen, melegen,
Hogy uralkodjék a felhőtelen egen.

EGYESÜLÉS.

Az, mi a költő lelkének
 Álomkép gyanánt
 Lengett a távol jövőndő
 Tündér fátyolán;
 Az, miért epedt a honfi
 Soká, hasztalan,
 De nem hitte, csak mutatta,
 Hogy reménye van:

Az többé nem álom, nem kétség homálya:
 Ismét egy a magyar ketté vált hazája!

Magyar nép, igaz rokonság
 Túl a bérceken,
 Mik sötéten ott kékellnek
 Világos egen;
 Osztyalosunk jóban, rosszban,
 Kölsön támaszunk:
 Benned, bárhogy' hány-vet a sors,
 Nem csalatkozunk.

Öleljük meg egymást, szívesen, meghittén,
 És szeressük egymást: ugy áld meg az Isten.

Most szeressük, mert ki tudja
 Felőlünk mi áll
 Irva a végzet könyvében
 Élet vagy halál?
 Oh, ki tudja nincs-e bennünk
 Rejtve már a mag —
 Hogy a csak most egyesültek
 Együtt haljanak,

Mint egymásra ismert ölelő testvérek,
 Kikben hatni elkezd a lappangó méreg . . . ?

Nem, nem! — Élni fog a nemzet
 A mely összetart:
 Kit önvétke meg nem hódít,
 Nem hódítja kard.
 Megbűnhödtük ősapáink
 Vétkét súlyosan;
 Napjainknak, a jelenben,
 Csak erénye van,

S az erényes nemzet jutalma nem égi:
 Földön jut dicső és hosszú élet néki.

(1848.)

VÁLASZ PETŐFINEK.

Zavarva lelkem, mint a bomlott czimbalom;
 Örül a szívem és mégis sajog belé,
 Hányja-veti a hab: mért e nagy jutalom?
 PETŐFIT barátúl még sem érdemelé.

Hiszen pályadíjúl ez nem volt kitűzve
 Szerencse, isteni jó szerencse nékem!
 Máskép szerény művem vetém vala tűzbe,
 Mert hogyan lett volna nyerni reménységem?

És mily sokat nyerék! Pusztán a pályabér
 Majd elhomályosít, midőn felém ragyog:
 De hát a *ráadás!* . . . Lelkem lelkéig ér,
 Hogy drága jobb kezed osztályosa vagyok.

S mi vagyok én, kérded? Egy népi sarjadék,
 Ki törzsömnek élek, érette, általa!
 Sorsa az én sorсом, s ha dalra olvadék.
 Otthon leli magát ajakimon dala.

Akartam köréből el-kivándorolni:
 Jött a sors kereke és utfélre vágott
 S midőn visszafelé bujdokolnék, holmi
 Tüske közül szedtem egynéhány virágot.

Jöttek a búgondok uti czimborának,
Összebarátkoztunk összeszoktunk szépen;
Én koszorút fűztem, ők hamiskodának,
Eltépték fűzérem fél elkészültében.

Végre kincset leltem: házi boldogságot,
Mely annál becsesb, mert nem szükség őrzeni,
És az Iza partján ama hű barátot
Nem is mertem volna többet remélni.

Most mintha üstökös csapna szűk lakomba,
Éget és világít lelkemben leveled:
Oh mondd meg nevemmel, ha fölkeres Tompa,
Mily igen szeretlek téged s őt is veled.

(1847.)

A RABLELKEK.

Hát ez a szabadság napja,
 Mely így éget és vakít?
 Mely soha nem látogatta
 Börtönünk gyász ablakit?
 Ah! ez égő lángözhöz
 Gyenge szemünk nem szokott:
 Menjünk vissza börtönünkbe!
 Kedves félhomály van ott.

És e nyüzsgő élet, e zaj,
 E szilaj, zügalmas ár,
 Mely el-elsodor magával,
 S fejünket borítja már, —
 Ah, mi háborító e zaj
 S mindig lázas állapot:
 Menjünk vissza börtönünkbe!
 Állandó magány van ott.

Itt a lég nyersebb, keményebb,
 A szellő fuvása metsz,
 Felhő tornyosul felettünk,
 A villám cikázni kezd,
 Ég a földet megrohanja,
 Itt öl a vész, gyujt amott:
 Menjünk vissza börtönünkbe!
 Csendes, jó idő van ott.

Mennyi küzdés! mennyi munka!
Éber álom, hosszú éj,
Szirt s hullám között hánykodás,
Kis reményhez nagy veszély!
Ah, e fáradság, rebengés
Nem gyötörte a rabot:
Menjünk vissza börtönünkbe!
Béke, nyugalom van ott.

Hah, mi ez: kard villámlása,
Álgyudörgés, vérpatak,
Égő fáklya, véres zászló,
Öldöklő s leölt hadak!
Szalmaágyon, csepről csepre
Elenyészni volna jobb:
Menjünk vissza börtönünkbe!
Csöndesebb halál van ott.

(1848.)

ÁLOM — VALÓ.

Fekszem kínos ágyon. Minden tagom össze-
 Zsibbadoz fektemben, mintegy lekötözve.
 Csak tompán sajog a fájdalom, nem éget;
 Homlokomon érzek hideg veritéket.
 Minden pehelyszál nyom, mint egy-egy kődarab,
 Akadoz erebben a vér, s el-elmarad;
 S míg legyez szárnyával borongó pillámon,
 Körmével szorítja keblemet az álom.

Fekszem álmadozva. Ködös, hideg éjjel
 Nehézkedik rajtam sírhalom terhével;
 Messze fűnn a szél zúg, hallok azt félébren,
 Mintha fenteregnék mély folyó medrében.
 Néha úgy is rémlik, hogy talán ímetten
 Látom a hömpölygő hullámot felettem;
 Mint úszó fatörzshöz, a hullámhoz kapok:
 S ölelő karombul eltűnnek a habok.

Most lelkem fölébred . . . egy álomból másba:
 Fövényből, iszaptól tagjaim kiásva
 Jutok zöld mezőre, mely fölött a kék ég
 Verőfényes napja fölemelte székét.
 Illatoz a pázsit, madárének hallik,
 Könnyű lépteimtől még a fű se' hajlik,
 Lepke módon szállok virágról virágra:
 Kínagyarázhatlan keblem boldogsága!

Testem étherré vált. Repülni akarok,
 Lebbenő szárnyaim e két könnyű karok,
 S mint füttyös pacsirta, vígan, örömméggve
 Fúrom fel magamat a kékellő égbe;
 Arczomat a tiszta szellő mosogatja,
 Kitarva előttem a menny boltozatja,
 Én kéjelve nézem az elhagyott földet,
 A hegyek redőit, a bolyhos erdőket.

Még egy percz . . . az égen elterül egy árnyék,
 És én mintha vékony ködfelhőbe' járnék.
 A tüzes nap fénye, melege kihalva!
 Őt magát borítja felleg szürke hamva.
 Minden arra mutat, hogy kitörni készül
 A vihar, — szél támad, előkészöntéstül;
 Felleg felleget nyom, villámtűzben állok . . .
 Csattan az ég . . . főm zúg . . . eltűnnek az álmok.

En megsemmisülve fekszem. Nagysokára
 Sivárló pusztában, melynek nincs határa,
 Melyen nincs egy fűszál, vagy egy élő féreg,
 Egyedül, éjtszaka, eszméletre térek.
 Soká nyugszom ottan; jólesik pihennem,
 Eltűnt álmaimat gondolóra vennem:
 Mert csak álom volt az mind, Istennek hála!
 A vihar, a villám mely engem találta.

Hallgatok, hallgatok csendes-andalodva,
 Hallom, mintha lenn a föld szíve dobogna,
 Egy, kettő . . . számlálom valahányat dobban,
 Mindig sűrűbben, mind közelebb s jobban.

Paripák nyihognak, hadsereg közelget:
 Én kelnék az útból, de a föld nem enged;
 Fehér lepedőmnck visszaránt a terhe:
 Átmegy a nép rajtam: én fekszem leverve.

Mire föltekintek, a telyes hold képe
 Nyájasan mosolyg le, ágyamnak elébe,
 Vánkosom, mint tajték, szép-fehéren dagad,
 Hallok női, gyöngé, suttogó szavakat.
 Kinyújtom karomat . . . s egy pikkelyes, hideg
 Kígyó tekerül rá, mely fülembé sziszeg;
 Iszonyodva tépem e szörnyet lefelé,
 Kűszködöm, kiáltok . . . s fölébredek belé.

Istenem, Istenem, mily jól esik ennyi
 Gyötrő álm után végre fölserkenni!

Hosszu az éj, hosszú; messze még a holnap
 A sötétbe néző szegény virrasztónak.
 Összedúlt párnámon kínosan forgódom:
 Nincs erőm alunni, pedig volna módom.
 Csend van, és a csendben, tőlem jó-távoldad,
 Egy kis óra élénk „pit-pat“-ozást folytat:
 Úgy tetszik, szű öröl . . . s mintha félig asszú
 Életfám gyökerén rágódnék az a szű!

Hánykódik az elmém hullámról hullámra.
 Rajzol a képzelgés álmatlan pillámra:
 Pillámat beírja mozgó képeivel,
 S képeit a tarka életből szedi fel.

Ott van a bizalom, ez a dőre álom;
 Ott ül a kaján hit, egy törött nádszálon;
 Ott van a reménység, s örök rettegéssel
 Futja versenyét a kétségbeeséssel!

Látom a reménynek vékony szálán tartott
 Villám tündöklésű damokleszi kardot,
 Melynek átkos éle nyugatról s keletről
 Egy egész országon húzódik keresztül
 S egy egész nemzetnek áldozati nyája,
 Egy néptörzsök esik a bárdnak alája.
 Elfordulok, és a fölserkenést várom,
 Míg meggyőződöm, hogy e rémkép . . . nem álom!

Vérpatakot látok, mindenfelé sokat,
 Indúlok keresni fel a forrásokat,
 Keresem, keresem rebegő szememmel,
 És oh! megnyilt honfi szívekben lelem fel.
 Fülkaczagok búmban, és dühömben sírok
 Értetek, zsengeül elesett mártírok!
 Szívem fáj. Erősen megtörlöm szememet:
 Ébresztem magam, de nem lehet, nem lehet!

Oh zsenge mártírok, hazám vérvirága,
 Korán sírba hulló nemes ifjusága,
 Kikben egy-egy bölcs vész el s megannyi bajnok,
 Kikben a jövődőt öli ádáz zsarnok:
 Lessz-e, vajon, ennyi áldozatnak bére?
 És derít-e hajnalt a nemzet egére,
 Mely sebeitekből kiözönlik, a vér ?
 Vagy apákat Isten most a fiakban vér?!

Lessz-e nemzet, mely a győzdelmi helyen
 Csontaitok felett oszlopot emeljen,
 A hol majd az anyák, kik még jól ismertek,
 Könnyel növeszsenek egy virágos kertet;
 A hol a késő kor, e hálás tanítvány,
 Emlékeztöket ünneppel ujítván,
 Össze-összegyűljön: férfi, nő, . . . s a gyermek
 Olvasni az oszlop betűin kezdjen meg?

Lessz-e költő, ki az édes anyanyelven
 Rólatok korának csudát énekeljen? . . .
 Vagy elszórnak majd az *éjszaki* vad szelek,
 S idegen nép tombol hamvaitok felett?
 Vagy nem lesz, a ki egy könyvet ejtsen rátok:
 Ősi hajlékában ég meg ősz apátok,
 S kis testvéreitek, a mint térdepelnek,
 Martalékul jutnak a játszó fegyvernek?

Mert — jaj, a mit látok! — széles e hazában
 Dúl fajirtó fegyver, széltiben, hosszában;
 Minden bűn az élet, a szívnek verése:
 Százszoros halál egy élet büntetése!
 Ott az égő falvak, romba dőlt lakások,
 A mezetlen inség, a jajkiáltások,
 A vadonba elszórt temetetlen testek,
 Mikre éh keselyűk, hollók gyülekeztek!

Ott a hitszegő hit, ott a dölyfös ármány
 Ámítnak, hazudnak, házrul házra járván;
 Ott a bűn, ki rég eldobta az álarczot
 S az igazság ellen nyiltan visel harczot.

Ott nem szent a tűzhely, sérthető a vendég,
 Ott a férfi ül nőt, és az erős gyengét
 Ah, szemem elképzik, és lelkem legörnyed:
 Nem bírja meg a szem, a lélek, e szörnyet.

Istenem, istenem, mily jó volna ennyi
 Gyötrelmes valóból szebb álomra kelni!

De midőn a remény oly igen tűnékeny,
 A kétségbeesés az én reménységem:
 E kettészakított oroszán kebele
 Szebb remények édes mézivel van tele.
 Ama szent haragban, mely soba nem számít,
 Midőn szórja méltó dühének villámit,
 Haragodban bizom és hiszek, óh nemzet,
 Hogy ellenid sirja a te sírod nem lesz.

Én hiszem, távol még az idő tenéked
 Áldozni Szigetvárt s új Thermopylaeket;
 Én hiszek, — gyalázat volna kételkednem —
 Kelő nagyságodban és dicsőségdben.
 Koszorúkat ide, veszteglő cserágot!
 Hősök nemzedéke emelkedik ott:
 Hol ily tűz az ifju, s hol ily ifju a vén,
 Nem lehet a nemzet, nem, élve-halott.

(1848.)

VÁLSÁG IDEJÉN.

Itt, hová csak későn, csak nagy-néha téved
 A hír szózatának egy muló viszhangja;
 Hol nincsen jelen, csak multban él az élet,
 S még remény az, a mi másutt ki van halva;
 Itt várok, s tünődöm
 Oh hazám! jövődön;
 Szememet kerüli az éjféli álm,
 És a kétség lomha perceit számlálom.

E percek be olcsók, jaj be olcsók nékem,
 S mily drágak lehetnek a szegény hazának!
 Kél-e napja most, vagy most tűn le az égen?
 Ah, mi festi arczát, öröm-e vagy bánat?
 Kéj és kín gyanítnom.
 Üterét tapintom
 A köröttem lombán tespedő időnek:
 Messze lüktetését hogyan érzem meg?

Mint áradt folyóvíz rohan az idő, — én
 Hallom-e zúgását, vagy csak hallni vélem? . . .
 Bújdosom, szétömlött árszél kerülvén;
 Hullámszó alig tetszik a viz-szélen.
 Olykor-olykor, messze,
 A távolba veszve,
 Egy moraj begörgi a csendes vidéket,
 Mint midőn a vihar álmában beszélget.

E moraj ki mondja meg nekem, mi volt ez:
Támadó vész, vagy már annak utóhangja?
Égi háború, vagy zápor a mi jól tesz?
Győzelem-robaj, vagy holtak bús harangja?
Nem hallok, nem látok;
Keresek világot:
Oh, ha most valaki egy sugárkát adna?
Bár a látás után szívem megszakadna

(1849.)

KARÁCSON ÉJSZAKÁN.

Lelkem pusztaságos éjjelén keresztül
Kétes ködvilággal egy sugárka rezdül.

Csillag-é vajon, mely, mint vezérszövétnék,
Üdvezitőt hirdet az emberiségnek?

Vagy csak földi hitvány pára, mely föllángol
S éji tánczaikhoz rémeknek világol?

Akár csillag legyen, biztos éji lámpa,
Akár bujdosó láng — én megyek utána!

Mért féljek követni ha lidércz is? hiszen
Akkor is jó helyre — temetőbe viszen.

(1849.)

A LANTOS.

Zúg az erdő, lecsapott a felszél,
Szétrezzen az őszi sárga levél,
Mint ölyütől madárcák csoportja
Megrebbenve széled a bokorba.

Mély vadonban, zizegő levélen
Ki az, a ki bujdokolva mégyen?
Ki lehet, hogy még a szél is szánja,
Eltakarván a nyomot utána?

Nincs-e néki egy nyugalmas *otthon*,
Hol vidító, enyhe láng lobogjon,
Tűzhelyén — a hajlék nyájas keblén —
Melegét és sűgárt eregetvén?

Nincs-e hő kar, melynek ölelése
Haza várná boldog pihenésre?
És kicsinye, a ki csüggné térdén,
Ezer apró dőreséget kérdvén?

Vagy, ha más nincs, egy magános hárfá,
Ringató dalt búgni fájdalmára?
Egy rideg lant, melynek hangja mellé
Halt reményit el-elénekelné?

Volt. — Meleg fényéhez tüzhelyének
 Jó barátok, ismerők gyülének;
 S a szelid nő — háza üdvöz lelke —
 Kis családját együvé ölelte!

És a lanton meg nem szűne a dal,
 Zenge későn, zenge viradattal:
 Hangjain a szellem égbe hágott
 S átteremté e viselt világot!

Mint sas, ifjodék meg a természet;
 A virányon zöldebb szín tenyészett,
 Illatosbbá lön a völgyi róna,
 Gyönggyel ékes a virág bimbója.

A patakviz kristálylyá szűrődék,
 Lombos erdő barlanggá szövődék,
 Aranyozva lettek a vad sziklák
 S forrás helyett könyeiket sirták.

A hegy orma, a folyamnak medre
 Szellemekkel lön megnépesedve,
 Fű-fa örült ifjú életének:
 Bérczen, sikon megzendült az ének.

Szende szellő, olvadozva lágyan,
 Fűtyörése alföld nádasában:
 Mig a hegység szilajabb szülötte
 A sió vadujjongatva tört le.

Mindenütt dal. — Néha megkivánja
 A vihar, a felhők orgonája,
 S reszket a nagy mindenség egyháza,
 Mikor e hang oszlopot megrázza.

De, ha pendült az ideg kobozzán,
 Néma lőn a felhői orozlán,
 Lábhegyen járt, csendesen és óva,
 Bérczi után a hegyek zúgója.

Majd el-eljött a puszták szellője
 Egy-egy hangot elorozni tőle,
 S diadallal vitte nyert prédáját:
 Megbájosni kedves délibábját.

Fülemile, szégyenülve bokrán,
 Édes irigységgel hallgatott rá,
 S kedve-szegve rejtezik vadonba
 Hogy silányabb énekét elmondja.

Lába előtt a vad szenvedélyek
 Megjuházva, békén figyelének:
 De csak egy hang kelle, hogy kobozza
 Mindeniket őrzöngésbe hozza.

És ha zengé a nyomort, inséget,
 Kóros ágyán az emberiséget:
 Jött az *Inség*, könyezett dalára,
 Szánakozva ismert önmagára.

Ha pedig a boldogságot dallá,
 A *Boldogság* maga megsokallá:
 Ismeretlen vágyak keltek benne,
 Mintha önmagára irigy lenne.

* = *

Most, a minék örüle, kietlen pusztaság!
 Megváltozott körül természet és világ,
 Fagy dermed az ereken, a csermely hallgatag;
 Fülemilés berekben üvöltnek a vadak!

Keresné hajlokát, de csak romjait leli:
 Alattok eltemetve tört házi isteni!
 Ő szörnyekedve nézi és elriadva fut,
 És utját arra vészi, a merre nincsen ut.

Nyomába üldve csörtet halálos ellene
 Egy iszonyú kísértet, melynek *Való* neve,
 A tündér képzeletnek zengő madarai
 Mind elhagyák s nem mernek feléje szállani.

Függ lantja fűzfa gallyán: repedt öblén a szél
 Vadul végig nyargalván, örülteket beszél,
 Mitől a rémült farkas megfut, s vonit az eb,
 Mitől vehető a szarvas idéetlen hozza meg.

S ő bujdosik hazátlan, a dalnak férfja,
 Nincs hely a nagy világban fejét lehajtnia. —
 Takard, takard el őszi beteg szél nyomait:
 Ne leljék üldözői leroskadt hamvait!

(1849.)

NÉVNAPI GONDOLATOK.

Itt ülök, az órák hosszú voltát mérvén,
Minden társaságom egy homályos lámpa:
És nincs földi lélek, a ki erre térvén,
Jó estét kívánni benyisson szobámba.

Nem tevék talán szert soha jó emberre?
Boldogtalan a ki nem bir egy baráttal:
S én az enyéimről meghiszem, ismerve,
Hogy ők, mint szerencsém, nem fordultak háttal.

Szűk ugyan lakásom, kényelmet sem adhat,
És gazdája sorsát követi a konyha:
De egy-két barátot még is befogadhat
S tűzhelyem hiányát kebelem pótolja.

Hát miért nem jönnek egy bizalmas szóra,
Hogy velök megoszszam a kevést, a mim van:
Szívemet legalább, ha egyéb nem volna . . . ?
Oh, — mivel nyugosznak néma süket sirban:

S hol a pusztá domb és egyszerű faoszlop,
Mely szentté jelölje a föld egy zugolyját,
Azt, hol testi részük sár-elemre oszlott
S a feltámadásra magukat kiforraják?

Volt-e kéz, midőn a végsugár kilobbant,
 Eltakarni üszkét hamvas szemeiknek?
 És fohász, midőn a föld reájok dobbant,
 Nyugalmat kívánni hült tetemeiknek?

Vagy talán a szélvész s rengeteg folyói
 Jöttek el -- nem lévén emberekben részvét --
 Temetés helyett a messzeségbe szórni
 Szegény boldogoknak rothadékony részét?

De hová juték? hisz örömünnep van ma
 Ünnep? igen, az van; de öröm nincs jelen:
 Nevem ünneptét én -- zárkozván magamba --
 Ti, kedves halottak, tinektek szentelem!

Mint az elhagyott sír, lelkem oly kietlen,
 Örök éjjelében csak rémeket látok:
 Hadd gyujtsak ma benne -- kiket úgy szerettem,
 Azok emlékéül egy-egy kis világot!

Kis mécsfényt neked is, korod büszkesége,
 Lángszellem! ki jövél s eltünél de hova? --
 Mint üstökös, melyet élők nemzedéke
 Egyszer lát s azontul nem lát többé soha!

Oh! ha tán sok évek, tán lehunyt századok
 Multán visszatérendsz, öltve *más* alakot:
 Legyen boldog e nép s örömed oly tiszta,
 Hogy ne kívánkozzál többé mennybe vissza!

(1849.)

FIAMNAK.

Hála Isten! este van megint.
 Mával is fogyott a földi kín.
 Bent magános, árva gyertya ég:
 Kívül leskelődik a sötét.
 Ily soká, fiacskám, mért vagy ébren?
 Vetve ágyad puha-melegen:
 Kis kacsóid összetéve szépen,
 Imádkozzál, édes gyermekem.

Látod, én szegény költő vagyok:
 Örökül hát nem sokat hagyok;
 Legfőlebb mocsoktalan nevet:
 A tömegnél hitvány érdemet.
 Ártatlan szived tavasz kertében
 A vallást ezért öntözgetem.
 Kis kacsóid összetéve szépen,
 Imádkozzál, édes gyermekem.

Mert szegénynek drága kincs a hit,
 Tünni és remélni megtanít:
 S néki, míg a sir rá nem lehell,
 Mindig tünni és remélni kell!
 Oh, ha bennem is, mint egykor, *épen*
 Élne a hit, vigaszul nekem! . . .
 Kis kacsóid összetéve szépen,
 Imádkozzál, édes gyermekem.

Majd, ha játszótársaid közül
 Munka hí el — úgy lehet, korán —
 S idegennek szolgálsz eszközül
 Ki talán szeret . . . de mostohán!
 Balzsamúl a hit malasztja légyen
 Az elrejtett néma könnyeken.
 Kis kacsóid összetéve szépen,
 Imádkozzál, édes gyermekem.

Majd, ha látod, érzed a nyomort,
 Melyet a becsület válla hord;
 Megtiporva az erényt, az észet,
 Míg a vétek irigységre készít
 S a butának sorsa földi éden:
 Álljon a vallás a mérlegen.
 Kis kacsóid összetéve szépen,
 Imádkozzál, édes gyermekem.

És, ha felnövén, tapasztalod,
 Hogy apáid földje nem honod
 S a bölcsőd s koporsód közti ür
 Századoknak szolgált mesgyeül:
 Lelj vigasztalást a szent igében:
 „Bujdosunk e földi téreken.“
 Kis kacsóid összetéve szépen,
 Imádkozzál, édes gyermekem.

Oh, remélj, remélj egy jobb hazát!
 S benne az erény diadalát:
 Mert különben sorsod és e föld
 Isten ellen zúgolódní költ. —

Járj örömmel álmaid egében,
Utravalód e csókom legyen:
Kis kacsóid összetéve szépen,
Imádkoztál, édes gyermekem!

(1850.)

A DISMAL MOCSÁROK TAVA *).

(Moore után.)

„Sirt ástak néki, nyirkost, hideget,
 Mitől a hű, meleg sziv rettegett;
 És elszökött a *Dismal* tómcsárra,
 Hol, bolygó tűz világítván utára,
 Egész mélységes éjszakán
 Evez fehérlő csónakán.

„Bolygó világát majd meglátom én,
 S meghallom csónakát a tó vizén;
 Soká élünk együtt, szerelmesen; —
 Cipruslomb közzé rejtem kedvesem,
 Midőn közelget a halál
 S hallatszik dobogása már.“

*) Északamerikában. „Beszélük, hogy egy ifju szerelmese halála miatt megtérbolyodván, barátjai köréből hirtelen eltűnt, s többé semmit sem lehetett róla hallani. Mivel pedig, zavart óráiban, azt szokta volt mondani, hogy a leány nem halt meg, hanem elment a *Dismal* mocsárok közé, gyaníthatólag e roppant vadonba bujdosott s vagy éhen, vagy e borzasztó mocsárok valamelyikében veszett el.“ Moore.

Szólt s a *Dismal* tavak felé siet —
 Ösvénye vad, szürös helyen vezet,
 Keresztül egybeszőtt-font bokrokon,
 Zsombék között, gazos mocsárokon,
 Hol vizikigyók ezre költ,
 Hol ember nem járt azelőtt.

És a midőn így, fáradtan ledül,
 Pillája ha talán elszenderül,
 Ott hajtja le fejét a szunnyadó,
 A hol mérges könnyet sir a bogyó,
 Melynek lecsöppent harmata
 Húsát kirágja éjtszaka.

Körül a sást farkas zörrenti meg,
 Fülébe a csörgőkigyó sziszeg,
 Így szunnyad ottan, mig fel nem riad:
 „Mikor látom meg a ködös tavat?
 Oh! vajmikor látom,“ kiált,
 „Szerelmesem kis csónakát?“

Meglátá a tavat; a tünde fény
 Futkosva játszik síma tükörén.
 „Légy idvez“ ugymond „kedvesem világa!“
 És a viszonzó part nevén kiáltja
 Sok izben és sok éjen át
 A sírlakó hideg leányt;

Míg nyirfa kéregből sajkát csinál,
Melyen a csendes tó mélyére száll,
Messze, messze követvén a lidérczet.
Most szél támadt, az ég felhős, sötét lett:
 A csónak és csónakosa
 Nem jött többé vissza soha!

De sokszor lát az indián vadász
Most is, ha e mocsár mellett tanyáz,
Lidércz-fénynél, borongós éjfelen
Sajkás legényt s a hű leányt jelen,
 Dismal ködös hullámin át
 Hajtván fehérlő csónakát.

(1848.)

ÉVEK, TI MÉG JÖVENDŐ ÉVEK.

My hair is gray, but not with years.
Byron.

Évek, ti még jövendő évek,
Kiket reményem megtagad,
Előlegezni mért siettek
Hajam közé ősz szálakat?
Miért vegyülget ily korán e
Lombok közé sápadt levél,
Emlékeztetni a vidor fát,
Hogy majd kiszárad és — nem él!

Nem evvel tartoztok ti nékem:
Kaján elődötök, a *mult*,
Adós maradt sok szép örömmel,
Mig szerfölött is oszta bút;
Ennek kamatját, jó *reményül*,
Fizessétek le most nekem;
Ki tudja, úgysis: érem én azt,
Hogy a tőkét fölvehetem?

Vagy épen azt jelenti e hó,
Fürtömre mely szállongni kezd,
Hogy bár rövid volt, vége! vége
Nyaramnak s a tél berekeszt? —

S hogy meg ne essék szíve rajtam,
 Ha jókor meglep a halál,
 Azért kell, mint az ősz kalásznak,
 Megérnem a sarló alá?

Ugy van. Nem évek száma hozza
 — Nem mindig — a vén kort elé:
 Kevés esztendőök súlya szintugy
 Legörnyeszt a mély sír felé.
 És nékem e földön teherből,
 Bánatból rész jutott elég:
 Azzal fölérő boldogságot
 Hiába is reménylenék.

Ah! vén vagyok: tapasztalásom
 Tárháza megtelt gazdagon:
 Ott van, romok közt, életemnek
 Vezére, széttört csillagom;
 Ott egy szakadt fonál: ez a hit;
 Egy csonka horgony: a remény;
 Ily gyűjteménynek birtokában
 Az ifju hogy ne volna vén!

Szétnézek és többé körültem
 Nincs a néhány kedves barát,
 Aggódtatóan rám függeszti
 Szemét egy könyező család.
 Eleget éltem, hogy utánam
 Emlék maradjon itt alatt:
 Emlékül inséget hagyok s e
 Két vagy három boldogtalant!

Szűnj meg, panasz; ne háborogj szív!
Bűnöd csak egy volt: az erény.
Ha veszteség ennek jutalma,
Jajgassak-e, hogy megnyerém?
Vigasztalásul, annyi szenved,
És szenved nálam annyi jobb;
Miért ne én is . . . porszem: a kit
A sorskerék hurezol s ledob!

(1850.)

LETESZEM A LANTOT.

Leteszem a lantot. Nyugodjék.
 Tőlem ne várjon senki dalt.
 Nem az vagyok, ki voltam egykor,
 Belőlem a jobb rész kihalt.
 A tűz nem melegít, nem él:
 Csak, mint reves fáé, világa.
 Hová lettél, hová levél
 Oh lelkem ifjusága!

Más ég hintette rám mosolyját,
 Bársony palástban járt a föld,
 Madár zengett minden bokorban,
 Midőn ez ajak dalra költ.
 Fűszeresebb az esti szél,
 Himzettebb volt a rét virága.
 Hová lettél, hová levél
 Oh lelkem ifjusága!

Nem így, magánosan, daloltam:
 Versenyben égtek hurjaim;
 Baráti szem, művészi gonddal
 Függött a lantos ujjain:

Láng gyult a láng gerjelminél
 S egygyé fonódott minden ága.
 Hová lettél, hová levél
 Oh lelkelem ifjúsága!

Zengettük a jövő reményit,
 Elsírtuk a múlt panaszát;
 Dicsőség fényével öveztük
 Körül a nemzetet, hazát:
 Minden dalunk friss zöld levél
 Gyanánt vegyült koszorujába.
 Hová lettél, hová levél
 Oh lelkelem ifjúsága!

Ab, látni véltük sirjainkon
 A visszafénylő hirt-nevet:
 Hazát és népet álmodánk, mely
 Örökre él s megemleget.
 Hittük: ha illet a babér,
 Lesz a ki oszszon . . . Mind hiába!
 Hová lettél, hová levél
 Oh lelkelem ifjúsága!

Most . . . árva énekem, mi vagy te?
 Elhunyt daloknak lelke tán,
 Mely temetőből, mint kísértet,
 Jár még föl a halál után . . . ?
 Himzett, virágos szemfedél . . . ?
 Szó, mely kiált a pusztaságba?
 Hová lettél, hová levél
 Oh lelkelem ifjúsága!

Letésem a lantot. Nehéz az.
Kit érdekelne már a dal.
Ki örvend fonnyadó virágnak,
Mintán a törzsök kihál:
Ha a fa élte megszakad,
Egy perczig éli túl virága.
Oda vagy, érzem, oda vagy
Oh lelke ifjusága!

(1850).

ÉVNAPRA.

Kelsz és lenyugszol észrevétlenül:
Innep volnál, de senki meg nem ül,
Végzetes évi nap!
Oh, e tömeg más napot ünnepel;
Titkon sobajtja meg a hű kebel
Halomra dölt oltáridat.

Emléked átkos, nyomasztó tereh:
A vérnek és könyűnek tengere
Mind, mind ahhoz tapad.
Az ember gyöngé: félve néz feléd,
S mint egykor a tanítvány mesterét,
Nehéz időkben megtagad

(1850.)

AGIO-VILÁG.

Szerény leszek kívánatimban :
Nem kérek, oh Sors, kincseket,
Nem kérek én aranyt, ezüstöt
(Neked sincs tán): adj bankjegyet.

(1850.)

EGYNÉMELY NAGYOCSKA EMBERRE.

Nagy emberek, nagy emberek,
Oh, mily kicsinyek vagytok
Ha vész üvölt, ha reng a föld
S az ég villáma csattog!
Ilyenkor a nagyok sora
Fogyton apadva gyérül;
Miért ne mást? — könyhullatást
Választani kenyérül!?

Mint a hajós, midőn zajos
A tengerek dagálya,
Mind azt, miért fáradt, remélt,
Hullám közé dobálja:
A koszorút, ti nyomorúk!
Elszórni úgy siettek,
Melylyel erény s közvélemény
Övezte volt fejetek.

Még a minap kolosszilag
Verétek a felhőket,
Fül sem vevén minket, szegény
Alant járó kelőket:

Most sárba — nem döntve, hanem
Önkint borulva, másztok,
S annak, ki rúg, színes, hazug
Szóval allelujáztok.

Csak menjetek a fürgeteg
Elől biztos tanyára;
Bárhogy mutat az öntudat:
Kényelmetek nagy ára.
Ha szintelen a honszerelem
Köntöse és kitágul:
Böles gondolat így ujjalag
Szabatni azt — fonákul.

(1850.)

HECZ, HECZ!

Útczahosszat bög a szegény marha,
Nincsen kedve menni vágópadra,
Kínosan küzd üt-hat szelindekkel:
Életéért még öklelni is mer!

Gyepü megöl vicsori szomszédok
Gyönyörködve nézik a játékot . . .
A mézáros ebeit kaptja,
Ráadásul magát is mulatja.

(1850.)

NYALKA HUSZÁR.

Nyalka huszár, honnan oly vágatva?
 S hogy' tettél szert vezeték lovadra?
 Engem ucsese', gyönyörű egy állat:
 Adok érte jó forintot százat.

„Azt ne tőlem, a kardomtól kérdje:
 Markolatig vérbe gázolt érte.
 Tegye vissza, kérem, foglalóját;
 Hadnagy uram, nem eladó jószág.“

Ejnye, fiú! . . . no de, annyi mint a, . . .
 Nem teszem én erszényemet vissza:
 Kétszer annyit mondok, s a hogy illik,
 Lefizetem utolsó forintig.

„Hadnagy uram, megkövetem szépen:
 Egy szó mint száz, nem eladó nékem.“
 Hogy ne volna, mennydörgős huszárja!
 Ráadásul még egy száz, megjárja?

„Mi tagadás! helye vón' a pénznek,
 Fel is férne ily szegény legénynek;
 Hanem egy új tisztnek lova nincsen:
 Jó pajtásom: neki száutam — ingyen.“

(1850.)

HÁZIURASÁG.

Költők! a végzet ellen
Ám zúgolódjatok:
Én nem panaszkodom már:
Én háziúr vagyok.

Bizúgy, barátim, Isten
Fölvitte dolgomat:
Hiába sápadoztok
Irigykedés miatt.

Szegény, szegény csavargók!
Tudjátok-e, mi a:
Valakinek tulajdon
Lakházzal birnia?

Hogyan tudnátok, hisz' ti
Más ember tüzhelyén
Hányódtok . . . én is voltam
Olyan szegény legény.

Mit nem szenvedtem én is
Mióta elhagyám
Boldogságom bölcsőjét,
Szerény csöndes tanyám';

Midőn a hű komondor,
Mely gazdátlan maradt,
Olyan keservesen nyítt
Idegen ház alatt!

Ki tudja, mennyi földet
Betüslött, befuta,
Mig volt urát föllelte
A jó öreg kutya!

S én a viszontlátáskor
Be nem fogadhatám:
Nem volt számára egy zug
A gazda udvarán. —

Most itt van ő is, a hű
Bodré, együtt velem;
Mintha magáé volna
Ugy őrzi tűzhelyem.

S fenntartja a tekintélyt
Mint háziúr ebe;
Szeretném látni, kedve
Ellen ki jőne be!

De ti, költő barátim,
Ha erre vét a hab,
Csak jöjjetek be bátran
Bodré meg nem harap.

Csak jöjjetek be: nálam
Lehet nyugodnotok:
Fölösleg ágy van, a ház
Sem mindenütt csorog.

És kertem is van, ah, ez
Valóságos liget!
Hűs árnyat benne fél száz
Gyümölcsfa hinteget.

Itten merengek én el
Olykor s szemem ragyog:
Könyvtől-e . . . vagy örömtől
Hogy háziúr vagyok?

Sőt a mi több, lakóm is
Van, egy kis föcskepár,
Mely sárfalamra, sárból,
Szerény fészket csinál,

Mely nékem hajnalonként
Fris dallal fizeti
Le a lakbért — s a szállást
Igen szeretheti.

Három fészket veré már
Le csintalan gyerek:
Most, a csüggedhetetlen!
Negyedszer rakta meg.

Haj! kezdem én is, melyet
Vészek ledultanak,
Reményim fűcske-fészket
Építeni újlag:

Megérem-e, hogy benne
Nyugtot s békét nyerek?
Vagy majd leszurja a sors —
Az a pajkos gyerek . . .?

(1850.)

EMLÉKLAPRA.

Magánosan, mint egyes falevél,
 Testvéri közzől melyet elszakít
 S távol vidékre hajt az őszi szél, —
 Meddig heversz még, puszta kis lap, itt?
 Jer, jer: megírlak és könnyű hajódat
 Nyugotí szellők árába vetem:
 Vidd asszonyodnak, egyszerű lapocska,
 Szíves, de bánatos üdvözetem'!

Keresd fel őt . . . de, kérded merre? hol?
 Azt nem tudom . . . valahol a világban:
 Hisz útasitni fog minden bokor,
 Rendes lakát hol vette a hazátlan!
 Ottan keresd föl és vigasztalásul
 Beszéld el néki súlyos életem.
 Vidd asszonyodnak, egyszerű lapocska,
 Szíves, de bánatos üdvözetem'.

Gyászban találd — oh, hogy is ne! — őt:
 — Ki az, kinek oly méltó gyásza van! —
 Mint honleányt, mint özvegy árva nőt:
 Így is, amúgy is oly boldogtalan!
 Szendén illessed fájdalmát szívének,
 Hogy eszmélése kinzó ne legyen.
 Vidd asszonyodnak, egyszerű lapocska,
 Szíves, de bánatos üdvözetem'.

Mondjad, hogy én is kettőt gyászolok;
 Az ő siralma testvér az enyémmel:
 Más a viszony, nem más a tárgy, az ok;
 Bir-e még ő —? én nem birok reménynyel.
 Oh, a reményből nyujtson egy sugárt, egy
 Még hervadatlan fűszálat nekem! —
 Vidd asszonyodnak, egyszerű lapocska
 Szíves, de bánatos üdvözetem'.

Mikép az elszakadt hű férjet ő,
 Keresem én az eltűnt hív barátot;
 Sötét az élet, ah! semmit se látok —
 És néma, nem felel, a temető.
 Enyészet dulta-é fel ifjúságát?
 Vagy bujdosik földetlen földeken . . . ?
 Vidd asszonyodnak, egyszerű lapocska,
 Szíves, de bánatos üdvözetem'.

Nevét se' hallom. Mintha el lehetne
 Feledni azt, alig említi ajk;
 De a nemzet szívében eltemetve
 Érzem s megértem a titkos sohajt:
 „Fog-é zendülni még költője lantja?
 S *ha* fog zendülni síkon bérceken? . . .“
 Vidd asszonyodnak, egyszerű lapocska,
 Szíves, de bánatos üdvözetem'.

Mért nem megyünk el a magános völgybe,
 Hol cziprust tiltet a gyász *hír* neki?
 Tanúbizonyosság lenne annak földje,
 Ott hulla-é a dalnok vére ki:

Minden csepp vérből *új virág* kelendett
 És *több* madár zeng ott a ligeten —
 Vidd asszonyodnak, egyszerű lapocska,
 Szíves, de bánatos üdvözetem'.

Vagy tán, zarándok úton, egyedül
 Bolyong, mikép az üldött bérczi vad;
 Ki mer hajlékot nyitni enyhétl?
 A csüggedettnek ápolást ki ad?
 Ki nyujt hős csöppet dallamos ajkára
 Italt ha kér, aléltan, betegen . . . ?
 Vidd asszonyodnak, egyszerű lapocska,
 Szíves, de bánatos üdvözetem'.

Repülj utadra most . . . de nem, ne még,
 Száritsd föl nedvesült szárnyaidat:
 Nehéz vagy a könnyhullatás miatt,
 Melylyel emlékeinek áldozék.
 Majd csak felszárad a könny . . . ámde a bú? —
 Oszlik talán egy hosszú életen. —
 Vidd asszonyodnak, egyszerű lapocska,
 Szíves, de bánatos üdvözetem'.

(1850.)

REMÉNYEM.

1.

Kis hajó az én reményem,
 Sem árbocza, sem kormányja;
 Csapkod a hullám keményen,
 Gyöngye sajkám veti-hányja.

2.

Messze a kék part mögöttem,
 Földe a kopár *valónak*,
 Honnan el-ki száműzötten
 Fut reményem, e kis csónak.

3.

Mint a hattyú, mely világra
 Bujdosott, mind beljebb téved;
 Egy hab a más habhoz vágja:
 Mégsem óhajt lelni révet:

4.

Lelkem, a tenger hajósa,
 Retteg újabb kikötőtül,
 Hol tövis közt nincsen rózsza,
 S pusztában virány nem zöldül:

5.

Hol azért áll oly szilárdan
 A föld, hogy sivár mezőin
 Birhassák követni bátran
 Nyomaimat üldözőim.

6.

El hát, a bizonytalanba!
 Merre szél hajt és hab ingat:
 Érzem, enyhül fájdalom, ha
 Szél és hullám karja ringat.

7.

Ott szabad a lég köröttem, —
 S néha-néha egy szivárvány
 Mosolyog rám, megtörötten
 Képzeletem óceánján.

8.

El, el a bizonytalanba!
 Rengj, hajóm, szabad hullámon.
 És ne tudjam, így rohanva,
 Meddig *halál*, meddig *álom*!

(1850.)

NÉPDALOK.

I.

Hej! iharfa, juharfa,
 Patyolating, kivarrva;
 Tudod pajtás, ki varrta?
 Az a kis lány,
 Az a kis lány
 A barna.

Patyolating, jegykendő,
 Múlik az ó esztendő,
 Karácsonban hirdetnek,
 Ünnepe után,
 Ünnepe után
 Esketnek.

Verje meg a bubánat,
 Ki elszólja babámat!
 Jár a világ rossz szája:
 Ne hajts rózsám,
 Ne hajts rózsám,
 Reája.

II.

Kondorosi csárda mellett
 Gulya, ménes ott delelget;
 Csárdabeli szép asszonynál
 Bort iszik az öreg-bojtár.

Öreg-bojtár, kis-számadó,
 A főcsikós után való,
 Leányokért élő-haló,
 Menyecskék kedvire való.

Héj, kocsmáros, hova lett kend?
 Furcsa rovás megy odabent:
 Hiba van a kréta körül:
 Egyet felír, kettőt törül.

Héj, kocsmáros, eb az ingét!
 Elszeretik a menyecskét . . .
 El van az már réges régen.
 A felől már alhatik ken'.

(1850.)

IRÓSZOBÁM.

Ez a szoba, hol én most
Tillaárom haj!
Pusztítom a papirozt
Tillaárom haj!
Se nem csapszék, se nem bolt,
Csizmadia műhely volt.
Tillaárom haj!

A fő czéhmester szabott
Tillaárom haj!
Benne csizmát, papucsot,
Tillaárom haj!
Ha megvarrta, eladta,
Jól eresztett a kapta.
Tillaárom haj!

Nem volt ártalmas annak
Tillaárom haj!
Sem a ragya, sem a nap,
Tillaárom haj!
Sem az árviz, sem a hó,
Sem a revolúció.
Tillaárom haj!

Bezzeg, de nem megy nékem
Tillaárom haj!
Ez az én mesterségem
Tillaárom haj!
Ha dolgoztam, kirakom:
Azt se kérdik, hogy adom.
Tillaárom haj!

Háborúban azt mondták,
Tillaárom haj!
Most keveset adunk rád;
Tillaárom haj!
Béke-időn azt vetik,
Másra kell a pénz nekik.
Tillaárom haj!

Ne volnék csak ilyen vén!
Tillaárom haj!
Író tollam letenném,
Tillaárom haj!
S beszegődném maholnap
Csizmadia inasnak.
Tillaárom haj!

(1850.)

EGRESSY GÁBORNAK.

Ölelő karokkal mennek ki elődbe
 És fogadnak, vidám füzérré szövődve,
 Boldogabb barátid:
 Hát engem mi tilt, hogy kebeledre dőljek? . . .
 Nosza, rontsd szét lelkem az irigy mérföldek
 Kényszerű korlátit!

Igen, itt vagy, Gábor, itt te, újra köztünk!
 Álom! — álom volt hát, hogy kétségbe estünk
 Éretted, utánad?
 Hogy sirattuk, kölcsön, a nagy veszteséget:
 Bánatos szívvél mi, a hazával, téged,
 Te távol hazádat?

Ah! nem álom volt az: látom, le van írva
 Szenvedő arczádon egy hosszú év kinja;
 Szólanak betűi!
 Mondd-sza, nem tört-é meg fájdalomban lelked?
 Hol vevél reményt, mely e nehéz türelmet
 Ki segítsen túrni?

És midőn távolról fölvehetted ismét
 A hazai kunyhók szálldogáló füstjét
 Mint homályos felleg —
 Mi őrzötte szíved . . . mi tartá meg épen,
 Iszonyú örömnök előérzetében
 Hogy ne repedjen meg?

Vagy — tudom, tudom már, örömednek kelyhe
 Csordultig miért nem lehetett megtelve,
 Mi keseríté meg . . .
 Hanem itt vagy, itten fogsz maradni már most,
 Lehetetlenséggel többé nem határos
 Megölelnem téged.

Mint midőn galyakká szélyeloszlik a fa,
 Ugy vala köztetek lelkem elágazva,
 Kevés jó barátok:
 Már csak egy zöldellő gyöngye volt: a bánat,
 Lomb nélkül hagyá a többi minden ágat
 Egy siralmas átok.

Egyiket sudáron gyors villám üté meg,
 Másikat emészti láthatatlan féreg,
 Sorvadának mind, mind:
 Most azonban egy a másik után épül,
 Nyerve lassan-lassan az élet kezébül
 Lombokat és zöld színt.

Haj! csak egy nem akar éledni — — hiába
 Jött a lanyha szellő, kikelet nyílása,
 És a nyári harmat . . .
 Ó, kit ugy szerettem, ő, kit ugy szerettél,
 A közös barát nincs örömtünnepednél,
 Lantja mélyen hallgat.

De fátyolt a búra! — s melylyel köszöntélek,
 Ne legyen legalább halotti ez ének;
 Szólj vidámabban, lant!
 Az öröm, hogy itt vagy, képtelen reménynyel
 Csalogat: ki tudja, hát ő nem jön-é el? . . .
 Hátha eljő — s dalland!

Igen! visszatérted a jövőre zálog:
 S én, kétségbeesett, most remélek, várok
 Boldogabb időket;
 Még sötét az égbolt, de borús határán
 Kezdi már jelölni egy fészlő szivárvány
 A siró felhőket.

Félre, kis hitűek, félre! nem vezett el —
 Élni fog nyelvében, élni művészettel,
 Még soká e nemzet!
 Föl, merész versenyre, kinek az istenség
 Nyujtá dallamos ajk s honi hárfá kincsét!
 Zengjen, a ki zenghet.

Te pedig, barátom, lépj ama padokra,
Hol oly gazdagon nőtt koszorúid bokra:
Légy uj büszkeségünk:
Ölts arczodra lelket és igaz betűket, —
Magasztos erényt, mely buktában se' csügged,
Ábrázolva nékünk!

(1850.)

KOLDUS-ÉNEK.

Küszöbről küszöbre járok, hol be, hol ki . . .
 Ne üzenjétek, hogy nincsen itthon senki,
 Ne uszítsátok az ebet, hogy letépjen,
Annyi kezem nincsen, hogy magamat védjem:
 Szegény harczi jövök, kérni egy falatot.
 — Adjatok, adjatok a mit Isten adott.

Sokat táboroztam, meg is nyűttem, látszik;
 Versecztől Szolnokig, Izsaszegtől Váczig.
 Ott maradt a jobb kéz, mankót hordoz a bal,
 Mankóstul sem ér föl régi ép lábammal:
 Oh, e rongyokat már hogy is nem hagytam ott!
 — Adjatok, adjatok a mit Isten adott.

Ne pirongassatok, hogy koldulni szégyen,
 Koldusbotom miatt más piruljon, én nem:
 Ha tisztét mindenki tette volna, mint én,
 Falatomhoz e sós könyvet nem vegyitném:
 Sántán is, bénán is, töltenék víg napot.
 — Adjatok, adjatok a mit Isten adott.

Mennyi drága erő, és mennyi nemes vér!
 Hozzáfoghatót a történet nem ösmér.
 Mi haszna! az erőt ásta benső féreg:
 Büszke, szenvedélyes, versengő vezérek;
 Tiszta vérünk szennyes oltáron ontatott.
 — Adjatok, adjatok a mit Isten adott.

Egy szelet kenyérkét, alamizsna fillért . . .!
 Valami pénz csak kell, s nem tagadom hogy mért:
 Majd, ha eltikadtam, . . . a déli nap éget,
 Kocsmaházba térek egy ital bor végett;
 Jó hely az, legalább nyújt egy kemény padot.
 — Adjatok, adjatok a mit Isten adott.

Megítél a világ, hogy részeges vagyok,
 Pedig, ha én iszom, hej! van arra nagy ok:
 Magam sorsa is bánt . . . de az mind csak semmi,
 Megszokná az ember végre föl se venni:
 Más seb az, a melyre nem lelek balzsamot! . . .
 — Adjatok, adjatok a mit Isten adott.

Oh! mikor ez a seb idebent megsajdul,
 Lelkem minden húrja átrezeg a jajtul;
 „Húzd rá, cigány, mondom, egy keserverst, ingyen“,
 És a cigány húzza, áldja meg az Isten;
 Könnye pergi át a barna ábrázatot . . .
 — Adjatok, adjatok a mit Isten adott.

Nyomorú egy élet . . . magamért nem bánám,
Ha a holnapot már hozzá nem számlálnám;
Ám e szakadt könyvet ti csak foltozzátok:
Majd olvas belőle egykor unokátok
Dicsőségeitekről egy-két *igaz* lapot.
— Adjatok, adjatok a mit Isten adott.

Azt mondák mikor a harcban ömlött vérem,
Tiz holdnyi örökség lesz valaha bérem.
Tiz arasz is jó lesz, gondolám magamban,
Koránsem gyanítva milyen igazam van:
Oh, ha megtaláltok egykor az útfélen,
Adjatok egy szűk sirt hazám szent földjében.

(1850.)

TÉLI VERS.

Ej, ej, garázda tél apó!
Ki ördög hitta kelmedet,
Hogy sz. Mártonnap tájba' hó
Boritja házi telkemet?

Hogy bámul a vén vaksi hold
Hópelyheken át, mint szitán!
Pedig milyen jó szeme volt
Nyáron, szerelmesek után!

Mily villogó szemmel lesett
Minden sovárgót, csintalant;
Tudta nélkül alig esett
Szerelmi légy-ott és kaland.

De most bezzeg bámulhat ám,
Míg, a mivel lát, kiapad, —
Mégsem jön ifju és leány:
Nagyon szabad künn a szabad.

Sőt a fakó poéta sem
Motollál a négy végivel,
Hanem bent ül kedélyesen
S tollmardosó dolgot mivel:

„Oh, természet halála, tél!“
 Emigy kapaszkodik bele —
 „S te hófehér hó, mint Adél
 Fehér, hideg hókebele“

Pedig jól tudja, a kötél,
 Hogy a lány keble nem hideg:
 Csak, persze, tiltja szép Adél,
 Körmét annál hevíteni meg.

De én kemenczém oldalán
 Csak fűmigálom a telet;
 Megfér kívül szobám falán!
 Ne bántsa ezt a kis helyet.

Most *fázok*, mert van benne mód,
 Mig el nem ég fél ölnyi fám:
 Akkor . . . ha elrontom a szót
 És *fázom*, — nem az én hibám.

(1850.)

EH!

Eh! mi a kő jutott hozzám,
 Hogy nem megy az irka-firka;
 Hiába van toll kezemben,
 Csak bámúlok, mint a birka.

Gondolatim, mint a tűzok,
 Melynek összefagyott szárnya,
 Gyalog mennek a föld színén,
 Egy sincs, a ki fentebb járna.

Olyan próza minden részem,
 Mint egy kalmár, a ki számol
 De hisz' én is azt teszem most!
 Lám hol a bibéje, lám hol!

Ugy bizony, nagy számvetésbe
 Merülék, tudnillik ebbe:
Egy dolog két vége közzül
 Melyik kerül kevesebbe:

Egyenesen dobni tüzre,
 Mihelyt megvevém, papírom . . . ?
 Vagy akkor tüzelni fel, ha
 Költeménynyel teleírom . . . ?

(1850.)

ŐSZSZEL.

Híves, borongó őszi nap;
 Beült hozzám az únalom:
 Mint a madár, ki bús, ki rab,
 Hallgat, komor, fázik dalom.
 Mit van tennem? olvasni tán . . . ?
 Maradj Homér fénydús egeddal,
 Maradj te most! . . . Jer Ossián
 Kődös, homályos énekeddel.

Mert fájna most felhőtlen ég,
 Mosolygó, sima tengerarcz,
 Élénk verőfényes vidék —
 Oh, fájna most nekem e rajz!
 Kék fátyol messze bércz fokán —
 Arany hajó, mely futva szegdel
 Bíbor habot Jer Ossián,
 Kődös, homályos énekeddel.

Ott kéken a Zeüsz-lak ta domb;
 Itt zölden a nyájas sziget;
 Fölötte lomb, alatta lomb,
 Árnyas berek, zengő liget, —

Hullám-mosott gazdag virány —
 Fehér juhak s tulkok sereggel —
 Minő kép ez! . . Jer Ossián,
 Kődös, homályos énekeddel.

Füst koronáz erdőt, bokort,
 Vendégies hívójelül;
 Hősek családja, vig csoport,
 Áldoz, toroz máglyák körül;
 Lantszóra lejt ifjú, leány;
 Kettős pohár, méz izü nedvvel,
 Vigan forog . . . Jer Ossián,
 Kődös, homályos énekeddel.

S ha zúdulnak véres csaták,
 Szabadságért nem küzdenek,
 Mert elnyomás, népszolgaság
 Előttük ismeretlenek.
 Törvényök nincs — boldog hiány!
 A vének élőszája rendel
 Igazságot Jer Ossián,
 Kődös, homályos énekeddel.

Oda van a szép nyár, oda!
 A természet lassan kihal;
 Nincs többé nagyszerű, csoda,
 Többé se' napfény sem vihar;
 Pacsirta nem szánt, csalogány
 Nem zöngi dalját este, reggel;

Nincs délibáb . . . Jer Ossián,
Ködös, homályos énekeddel.

Egyhanguság, egyformaság;
A nappal egy világos éj;
Nem kék az ég, nem zöld az ág,
Menny, föld határán semmi kék;
Csak sir az égbolt ezután
Örök unalmu lanyha cseppel,
Mig szétolvad . . . Jer Ossián,
Ködös, homályos énekeddel.

Oh jer, *mulattass* engemet,
Húnyó dicsőség lantosa;
Érdekli mostan lelkemet
Borongó ég, kihalt tusa,
Emlékhalom a harcz fián,
Ki az utolsók közt esett el,
Remény nélkül . . . Jer Ossián,
Ködös, homályos énekeddel.

Felhőid és zúgó szeled,
A zizegő haraszt, mohar,
Magános tölgy a domb . . .
Bolyongó tűz, hullámmoraj —
Ez, a mit lelkem most kíván!
Enyésző nép, ki méla kedvvel
Multján borong . . . Jer Ossián,
Ködös, homályos énekeddel.

Kinek sötétes éjjelen
A hős apákhoz költözött
Daliák lelke megjelen,
Alánéz bús felhők között
És int feléd: „Jér, Ossián,
A holtakat miért vered fel?
Nincs többé Caledonián
Nép, kit te felgyujts énekeddel.” —

(1850.)

A HAJÓTÖRÖTT.

Midőn még életet
 Gondoltak benne a habok,
 Elrablák tőle az
 Utolsó deszka darabot;
 Midőn halottnak gondolák,
 Nem adtak néki temetőt,
 Kietlen partra hurczolák:
 Temesse majd el ott a föld.
 Féljétek Istent, emberek!
 Szegény hajótörött kiált;
 Adjatok néki enyhelyet,
 Táplálékot, meleg ruhát.

Még tennap kincsei
 Terhét emelte sok hajó,
 Hol viselős vala
 Milliókkal a millió:
 És nem gazúl gyűjtött vagyon,
 Özvegyek, árvák könyei,
 Hanem kitűrés, szorgalom
 Veritékből lett gyöngyei.
 Féljétek Istent, emberek!
 Veszendő e világi jó;
 A holnapig sem biztosít
 Tömött szekrény, rakott hajó.

Még tennap azt hívé,
Kezében élte gyámola
S derülten int felé
A vénség biztos távola:
Hogy számadását megtevé,
Hiányos számra nem talált,
S ezen hitben nem rettegé
Ama nagy zérust, a halált.
Féljétek Istent, emberek!
Az élet számvetése csal:
Reménybukott szív halni vágy,
Koldús marad, meg mégse' hal.

(1850.)

SZILVESZTER-ÉJEN.

A vén sirásó haldokol:
 Vigán tehát ágya körül!
 Ki annyit sirba fektetett,
 Most a sor ő reá kerül.
 Hajrá fiúk! ez a pohár
 Az elfolyt nyolczszáz ötvenért!
 Kivan, — nincs egy nap hija se' —
 Bohó, ki többet is remélt!

Már ezt leőrtük, úgy a hogy,
 A mi kevés még hátra van,
 — Habár csak ellentétül is —
 Viraszszuk dal között, vigan.
 Hajrá fiúk! ez a pohár
 Ama békés türelemért,
 Hogy a halandó *újba* kezd,
 Ha egy rossz ó évet lemért!

Hányan vagyunk, kik a sorstól
 Rongyot kapánk élet helyett,
 Mégis, mivelhogy nincs különb,
 Hordjuk biz azt, a mig lehet!
 Hajrá fiúk! ez a pohár
 A szenvedő embernemért,
 Mely várva tűr, csalódva hisz —
 S túl birja élni a reményt!

Zörgetnek a ház ablakán:
Egy vak madár az, mely reptül,
A fürgeteg; — mint fű, esik!
Maradhat! tágasabb kívül.
Hajrá fiúk! ez a pohár
Azért, ki bujdokolva jár
És nincs, hová — egy ilyen éjt
Kihuzni — hajtana fejét!

Mit bánjuk, hogy lejár az év!
Énekre ajk és tánczra láb!
Használja, ki mozogni tud,
Ezt az előnyét legalább.
Hajrá fiúk! ez a pohár
Fül a kehelyt, kocczantsatok!
Csörgése szóljon, hogy kikért,
És szóljon az, hogy hallgatok.

Vigan! az ó év haldokol,
Ne vessünk mint örökösi, —
Pedig bizony semmit se hágy
Annak, ki végperczét lesi.
Hajrá fiúk! ez a pohár
Az évért, mely kiszenvede;
Emléke fõnn lesz *holnap* is
Egy kis mámor futó köde.

(1851.)

ÉV KEZDETÉN.

(Egy ismeretlen poéta dolgozó társul küti magát.)

Új esztendő . . . patvarba új!
 Mindössze is csak fejelés:
 A régi roszból toldoza
 Új rosszat a gondviselés.
 Hogy töltssem el, oh jémini!
 Ezt a negyedfélszáz napot?
 Legyen szives megküldeni
 Szerkesztő, kérem, a lapot.

Igaz, nem fizettem elő,
 Nem, mert ha volna sincs miből,
 De fölcsapok költőnek és
 Teremtek majd, a semmiből.
 Hátha kívül még, hogy zseni
 Az ész, mely bennem hallgatott!
 Legyen szives megküldeni
 Szerkesztő, kérem, a lapot.

Majd írok önnek szépeket,
 Aranyat ér minden sorom,
 Hogy elbámul belé, ha él,
 Poëseos praeceptorom,

Ki azt mondá, ökör vagyok
 S a szégyenpadra lecsapott.
 Legyen szives megküldeni
 Szerkesztő, kérem, a lapot.

Majd írok én, bárhog' veszi
 A kritika, új ostrom;
 Ha mondja, *rossz*: „igen, de *sok!*“
 E szóval őt letorkolom;
 Mert minden istenadta nap
 Firkantok egy új darabot.
 Legyen szives megküldeni
 Szerkesztő, kérem, a lapot.

Mi is hiányzik énnekem
 A végre, hogy költő legyek?
 Csizmám lyukas és vállamon
 Alig van egy rossz köpönyeg.
 Fésülhetetlen a hajam,
 Ingem silány, szennyes gyapot —
 Legyen szives megküldeni
 Szerkesztő, kérem, a lapot.

És tárgyam — ah, ön látja, van
 Tárgyam unos-untig elég.
 Kivált *enbálványom* körül
 Forogva, mint malomkerék.
 Hisz kit ne érdekelne az:
 Lencsét evém-e, vagy babot?
 Legyen szives megküldeni
 Szerkesztő, kérem, a lapot.

Ugy van! *magamról* is tudok
 Beszélni sok épületest:
 De hát milyen nagy a világ!
 Tárgyat csak az nem lel, ki rest.
 S én e kutya világra úgy
 Haragszom! mert megharapott.
 Legyen szives megküldeni
 Szerkesztő, kérem, a lapot.

Egy árva példányt! . . . Oh, ha én
 Egy tisztelet-példányt nyerek:
 Megköszöni *egész* vidék,
 Minden rangbéli emberek.
 Mert lássa, hozzánk egy se' jár
 S ez oly keserves állapot!
 Legyen szives megküldeni
 Szerkesztő, kérem, a lapot.

Irén is többször mondta már,
 Irén, e kedves kis papucs:
 „Mit olvasunk a télen át?
 Ah, nem fizet elő apus!“
 Pedig „*Irénhez*“ irok én
 A melyet ön sohszem kapott.
 Legyen szives megküldeni
 Szerkesztő, kérem, a lapot.

Sőt a nagyságos asszony is
 Felhozta szóval a minap:
 „Az ember ujságot se lát,
 Mióta nincs a régi pap.“

Ezért kimondhatatlanúl
Sajnálja is szegény papot.
Legyen szives megküldeni
Szerkesztő, kérem, a lapot.

Oh, mennyi vágyteljes kebel –
Hány szomju lélek önre néz!
Öné a felelet-teher
És e teher igen nehéz:
Mikép fog számot adni ön,
Ha majd felelni kell *amott*:
„Miért nem szokta küldeni,
Szerkesztő, *ingyen* a lapot . . . ?“

(1851.)

KERTBEN.

Kertészkedem mélán, nyugottan,
 Gyümölcsfáim közt bíbelek;
 Hozzám a tiszta kék magasból
 Egyes daruszó tévelyeg;
 Felém a kert gyepűin által
 Egy gerlicze bűgása hat:
 Magános gerle a szomszédban —
 S ifjú nő, szemfödél alatt.

Kevés ember jó látogatni,
 Az is csak elmegy hidegen:
 Látszik, hogy a halott szegény volt,
 Szegény s a mellett idegen.
 Rokonait, ha van rokonja,
 Elnyelte széles e világ;
 Nem nyit be hozzá enyhe részvét,
 Legföljebb . . . a kíváncsiság.

Műhely körül a bánatos férj
 Sohajtva jár, nyög nagyokat;
 Ide fehérленek deszkái,
 Épen azok közt válogat.

Amaz talán bölcső leendett,
 Menyegzős ágy eme darab:
 Belőlük elhunyt hitvesének
 Most, ime, koporsót farag.

Siránkozik a kised árva,
 Amott sir öntudatlanul;
 Ha nő szegény, az életkönyvből
 Nehéz első betűt tanul!
 Őlében rázza egy cseléd lyány,
 Duzzogva fel s alá megyen:
 „Sirj no, *igazán* sirj!“ kiált rá,
 S *megveri*, hogy *oka* legyen.

Kertészkedem mélán, nyugottan,
 A fák sebeit kötözöm;
 Halotti ének csap fülembe . . .
 Eh, nékem ahhoz mi közöm!
 Nem volt rokon, jó ismerős sem;
 Kit érdekel a más sebe?
 Elég egy szívnek a magáé,
 Elég, csak azt köthesse be.

Közönyös a világ . . . az élet
 Egy összezsúfolt tánczterem,
 Sűrög-forog, jő-megy a népség
 Be és ki, szűnes-szüntelen.
 És a jövőket, távozókat
 Ki győzné mind köszönteni!

Nagy részvétel, ha némelyikünk
Az ismerőst megismeri.

Közönyös a világ . . . az ember
Önző, falékony husdarab,
Mikép a hernyó, telhetetlen,
Mindég *előre mász s — harap.*
S ha elsöpört egy ivadékot
Ama vén kertész, a halál,
Más kél megint, ha nem rosszabb, de
Nem is jobb a tavalyinál.

(1851.)

GONDOLATOK

a béke-congressus felől.

A mult időnek bölcei
 Századokon keresztül
 Örök-mozgót követeltek
 A véges emberésztül:
 Az új kor bölcsesége, mely
 Amazokat neveti,
 Az örök béke, *nyugalom* —
 Vessző-lovát kergeti.

Nagy gondolat! képzelné is
 Dicső, fenséges eszme!
 Az embernem, mint egy család,
 Szeretettől övezve,
 Testvériségben, mint talán
 Kain *előtt* élhetett;
 — Az Írás, hol jegyezni kezd,
 Jegyez *csak* gyűlöletet.

Mikép egy Isten-atyja van
 Az égben e családnak
 Kit (a művelteken kívül)
 Minden népek imádnak:

Ugy lenne földön józan ész
 Az egy közös hatalom,
 Törvény, igazság . . . a kitől
 Jó büntetés, jutalom.

Hogy vér a vért ne ontaná
 Hiú bálványi végett,
 Boszulni sértett áljogot,
 Vagy nemzet-büszkeséget;
 Hogy fajra fajt ne költene
 Az ápolt népgyűlölség
 S nemzet ne kísérné tapssal
 Más nemzet sirbadöltét.

Hogy a virág és a gyümölcs,
 Mit a jó föld hoz ingyen,
 Soha ne lenne had miatt
 Feldulva téreinken:
 S a vérvonalt, hol lengtenek
 Hazug hir-név zászlói,
 Ne kísérnék az éhhalál
 Sötét szárnyú hollói.

Hogy ne siratná az anya
 Élő fiát, halottúl:
 Ne retteghetne a jegyes
 A mátkai napoktól;
 Ne venné fel a kora gyászt
 Kicsiny árvákkal, árván
 A nő, ki nem virraszta még
 Férje halálos ágyán.

Hogy az utódok sirjait
 Ne számlálná meg a vén,
 Hazája vagy idegen föld
 Vidékeit nevezvén;
 S ne nézne könnyező szemmel
 A kéklő messzeségbe,
 Keresve, kérdve hasztalan:
 Ki fogja már szemét be?

Hogy a késő Emlékezet,
 Mikép gyermek-korára,
 Álom gyanánt eszmélne csak
 A rég eltűnt csatákra;
 És lenne béke, oly örök
 Mint Isten szellemében;
 Megkezdve itt, — állandóul
 Folytatva majd az égben.

Hiú szándék! vesztett erő
 Ily küzdelemre szállni,
 Megáradott nemes lelkek
 Sziklába vert hullámai!
 A megkövült gonoszságból,
 Melynek tövén kihaltok,
 Nem érdemes, ha mit talán
 Századokig lenyaltok.

Mióta és mig a világ,
 Nem volt-e, nem leend-e
 Erős, ki nyomni mindig kész
 S ki elnyomassék, gyenge?

Amazt mikép mérséklitek
 Hogy enyhe légyen láncza?
 Mikép ezt, hogy nagyon súlyos
 Békóit meg ne rázza?

Avagy, ki fékezendí meg
 Az ember szenvedélyét,
 Midőn iszappal hányja fel
 Háborgó lelke mélyét?
 Midőn az Ész, a Bölcseség,
 Megbántva, meggyalázva,
 Mint a hajdan profétái,
 Vonul remeteházba?

Nem lophat-é megint egy új
 Prometheusz égi lángot,
 Kinek fénylő szövétneke
 Felgyujtsa e világot . . . ?
 Nem lehet-é ismét egy új
Néparadás e földön?
 Nézzétek a történetet!
 S mondjátok, képzeldöm.

Oh, a világ története
 Szomoru egy tanulmány!
 Mint buborék tűnik fel ott
 Nép, nép után kimulván;
 Jaj annak, mely már tündökölt!
 Annak közelg halála,
 Elsímul a víz tükre és
 Új hab tolul reája.

Isten egészbe' működik,
 Egészre fordít gondot;
 Midőn egy nép — mint a kovász —
 Megérett és . . . megromlott,
 Midőn satnyúlva testben és
 Lélekben túlművelve,
 Békét ohajt a gyáva test,
 Az elcsigázott elme;

Midőn a renyhe társaság
 Büzhödt állóvizében
 Új bűnök millárdjai
 Vannak keletkezőben;
 Midőn a munka és vagon
 Egymástól messzi esnek,
 És a tökélyre vitt csalást
 Mondhatni rendszercsnek;

Midőn eltűnve a szerény
 Családiság zamatja,
 A nő erényét . . . s a mi több,
 A férj nejét eladja;
 Midőn apát öl a fiú,
 Rokont öl a rokonság,
 S mérsékli bűne tudatát
 A kétes vér-azonság;

Midőn a gazdag megkövül
 És a szegény elfásul . . .
 Egy szóval a polgárodás
 Fordul reánk csapásul:

Akkor elétör egy vad nép
Szilaj vére s erénye
És elborit, mint a tenger
Hullámi, vagy fövénye.

Hagyjátok a meddő vitát!
Bölcs Isten az, ki rendel;
Az ember tiszte, hogy legyen
Békében, harczban ember.
Méltó képmása Istennek,
S polgára a hazának,
Válaszsa ott, válaszsa itt
A jobbik részt magának.

(1850.)

AZ Ó TORONY.

Nagy-Szalonta nevezetes város,
Mégsem olyan nevezetes már most,
Mint mikor volt szabad hajdufészek,
Benne lakván háromszáz vitézek.

Csonka torony nyúlik a felhőbe,
Rajta pihen a nap lemenőbe':
Rá-ráveti visszanéző fényét,
Mintha látnám ős apáim véréét.

Vérpirosan mért néz vissza a nap?
Azt jelenti, rút idő lesz holnap?
Oh, Istenem, hiszen elég bőven
Volt már részünk zimankós időben!

Hej csak itt is, e hitvány zugolyban,
Hány nemes szív vére ömlött hajdan!
Azt mondották, hazájokat védik,
Azt hívék, ugy áll fenn örökkéig.

S mi van abból, a miért fáradtak? . . .
A torony, mit durván összeraktak.
Áll a torony, mint valami Bábel,
Rajt' az idő nyomtalanul jár el.

Rajta pihen a féllábu gólya,
Vércese, bagoly örökös lakója,
Velök együtt a galamb is elfér,
Összeszokik, utoljára nem fél.

Rajta a gyom óriássá nő fel,
Hajba kap a szélveszes idővel.
Rá csap olykor, — hanem azt se' bánja —
A mennydörgős menykő buzogánya.

Csonka falán, viharos éjféلكor,
Boszorkányok nagy serege tánczol, —
S jeletül az éji vigadásnak,
Egy-egy köve földön hever másnap. —

(1850.)

A DAJKA SÍRJA.

A dajka sirján egyszerű halom,
 Csekély fatörzsök áll emlékjelül;
 Fekszik külön, temető oldalon.
 Virágzó tüske, zöld pázsit, körül,
 Felette a lágy szél suhogva jár,
 Színes pillangó, beszédes madár.

Megszáll az alkony; áttetsző homálya,
 Mint könnyü fátyol, leng a sírokon;
 Borulni az agg nő fejoszlopára
 Eljő unoka, gyermek, vagy rokon;
 Nem rokon az, nem magzat, unoka:
 Két úri hölgy a sír zarándoka.

Két úri szép hölgy. Onnan jöttek el,
 Hol legvirítóbb az élettavasz,
 S örömmadár vig füttye énekel,
 S zöld lomb között még nem sárgul panasz . . .
 Hogy emlegetnék s megkönyeznék, sírván,
 A hű cselédet rideg pusztá sirján.

Miök volt nékiek az agg eseléd?
Miért emelnek ily élő emléket?
Adott-e az mást, mint béres tejét?
Talán még azt se', csak hitvány meséket.
Felejtve régen játék, dal, mese:
Hű szive az, mi nem lesz sohase'.

Oh szép, mikor feledség-nyomta földből
Kisarjad a szív, az elporhadott,
Mint rom felett a repkény ha kizöldül —
És kegyelet sír rája harmatot!
Oly szép, de ritka . . .! Pedig a szivér'
Nem jutalom a hitvány szolgabér.

A dajka sírján egyszerű halom.
Földd el, virágzó túske, puha pázsit;
Dúdolj fölötte lanyha fűvalom,
Dalokkal édesítsd szunnyadozásit;
Mondj szép regéket sokszavú madár;
Színes pillangó, lengj álmainál.

(1851.)

A KÖLTŐ HAZÁJA.

„Művész hazája széles e világ;
 A hirnév országutját lakja ő,
 S ez ut hosszába' minden olajág,
 Minden babér az ő számára nő.“
 Ám hadd legyen, nem tagadom,
 Övé, mely bírja őt, a hon:
 De szívem azt sugja minduntalan,
 Hogy a költőnek egy — csak egy hazája van.

Kezdődik e hon a csendes tanyának
 Küszöbjén, melyhez emlékezete
 Köté legelső végét fonalának,
 Midőn először útnak erede;
 Hová e gondolatvezér
 Mulatni vissza-visszatér —
 És egy szerény zöld ággal megpihen
 Mint bárkán a galamb, az ősi tűzhelyen.

Ott ismerősen vészik őt körül
 Gyermekkorának játszótársai;
 Eléje ott nyájas szóval kerül
 Az agg szülő — tán már csak néhai;
 Minden szöveget, minden zugot
 Ugy lel, miképen megszokott,
 Bár őse telkén most a vén Idő
 Uj gazda: bont, épít, a hol s mint kedve jó.

Mely ott felé zeng, a meghitt beszéd
 Anyai tejnek édes folyama,
 E szó nyitá meg szívét és eszét,
 Ajkára ez símult, hogy dallana;
 Szerelme bimbó-hajnalán
 E nyelvet érté a leány,
 S ezen viszonzá a „szeretlek“-et,
 Vagy a sohaj szócskát, mit visszarebegett.

S a nyílt szívű nép, melyet ott talál,
 Vele érzésben és nyelvben rokon;
 Dala e nép közt ajkrul ajkra száll,
 Örül vagy sír az édes hangokon;
 Fogékony ott minden kebel
 A dalra, melyet énekel, —
 S hogy ebből semmi hang el nem veszett,
 Tudnia biztosan, mily boldog élvezet!

A meddig ily nép fogja őt körül,
 Nép, melynek érzi keble, zengi szája
 A költő énekét, — addig terül,
 Ott éri végét *a költő hazája*;
 Azon túl maga jövevény,
 Dala üvegházi növény,
 Legszebb illatja, színe kárba megy:
 Széles világon nincs népe s hona — csak *egy!*

Innen, hogy ő e népet és hazát
 Szeretni tudja kimondhatlanúl:
 Nem a díjt méri, melyet tán az ád,
 Oltára nem önző lángokra gyúl;

És, bárha szűk, és bárha gyér
 A jutalom és a babér:
 Ő e honért, e honnal s honnak él, —
 Örömeit, búját zengvén, ha dalra kél.

Boldog, ha büszke lantján a haza
 Dicsőségének napját zengheti!
 Ha nincs multjának vérző panasza,
 S reménye vásznát jó szél lengeti!
 A dal, mit így teremt ujja,
 Egy nemzeti hallelujah,
 Viszhangja messzi ég alá kihat —
 És fölverendi a késő századokat.

De bár fogy a nép és hazája pusztul,
 És a jövőndő hallgat, — nem felel,
 Bár keble csak bánat dalára buzdúl:
 Honát a költő mégse' hagyja el; —
 És, mely alélt hattyú gyanánt
 Várja magára a halált —
 Ő nemzetének hattyuéneke,
 Ő, a lant bánatos, haldokló gyermeke.

(1850.)

A GYERMEK ÉS SZIVÁRVÁNY.

Allegoria.

Sirt az ég egyik szemével
A másikkal nevetett;
Páros ívű szép szivárvány
Koszorúzta keletet:
Szép szivárványt, barna felhőn,
Nézte ábrándos fiú,
Egy sovárgó méla gyermek,
Kék szemű, de szöghajú.

„Be gyönyörű híd az ottan!
Égi híd az“ gondolá
„Oh, talán ott járnak épen
Az angyalok fel s alá!
Mint szeretnék odamenni!
Bizony el is szaladok,
Jó fiút hogy bánthanának
Azok a jó angyalok!

„Messze sincs az; lám csak ott van
A közel erdő megett,
Még ma estig rajta könnyen
Megjárhatnám az eget.

Istenem mily szép is lehet
 Ám belülről az az ég!
 Istenem ha én egy kissé
 Oda bepillanthatnék!“

Szólt, eredve gyors futásnak,
 És legottan messze jár;
 Édes anyja hiná vissza,
 De szavát nem hallja már.
 Útfelen száz kis virág int:
 „Ülj le közzénk, szép gyerek!“
 Száz madár mond: „dallok egyet!“
 De ő nem hallgatja meg.

Sikos a föld és alóla
 Ki-kicsuszamlik az ut,
 Tüske rántja meg ruháit
 Hogy „megálljon! hova fut?“
 Majd elébe vág s keresztül-
 Fekszí üsvenyét az ér,
 Mely, ha egyszer átgázolta,
 Ellenkedve visszatér.

De az értől nem ijed meg,
 Nem hátrálja sikos ut,
 Szóba sem áll vad tövissel:
 Egyre gázol, egyre fut.
 Sem gyönyörre, sem veszélyre
 Nem tekintvén láb allatt,
 Szép szivárványt a magasban
 Nézi, nézi és halad.

Kérdi tőle útas ember
 Egy öreg szántóvető :
 Hova oly lélek szakadva?
 És mivégre siet ő?
 „Jaj“ felel, de gyors futtában
 A kérdőre sem tekint,
 „Amá *hídhöz* kell sietnem
 Vissza is jőnöm megint!“

„Balga gyermek, hol van a híd?
 Hova futsz ily esztelen?
 Szivárvány az: vége nyugszik
 Messzi, messzi tengeren :
 S a megürült fellegekbe
 Szi fel onnan új vizet . . .
 De hiszen fuss, ha tapasztalt
 Ősz fejeknek nem hiszed.“

„Ám legyen híd, ám szivárvány
 Oda már én el megyek,“
 Szólt a fiú, „hogy felőle
 Épen bizonyos legyek.“
 És az erdő bokros útján
 Bekanyarul egymaga,
 Hol feketén leskelődik
 Már felé az éjszaka.

Ott sohajnak, ott kaczajnak
 Múló hangját hallani,
 Ott fejéről fővegét is
 Le-lekapja valami;

Ott fehérén a sűrűből
 Rá-rábukkan egy fatő:
 De galyak közt a szivárvány
 Int feléje, s halad ő.

Szembe jönnek búcsujárók,
 Szinte kérdik és felel.
 „Kis bohó, mi haszna fáradsz?
 Oda nem jut ember el.
 Mi lehet az a szivárvány?
 Van felőle sok mese:
 De közelről (*ennyiünk* közt!)
 Még nem látta senki se.”

Nem elég ez a fiúnak:
 „De én látni akarom!”
 Szóla és tör fel a hegynék
 Ut nélküli avaron.
 Kő hasítja gyenge lábát,
 Szirten át esik-bukik;
 Haj! s alélva roskad össze
 Midőn feljut a fokig.

Ott is, a mint összerogyva
 Tehetetlen fekvék,
 Epedő nagy kék szemével
 A szivárványt nézte még;
 A szivárványt, a mely szinte
 Fogyni látszott, sinleni —
 És mind jobban, és mind jobban
 Elsápadtak színei.

„Szép arany híd, szép szivárvány,
 Én szerelmem, bár mi vagy, —“
 Esdekelt ő tárt karokkal,
 „Oh, ne hagyj el, — oh maradj!
 És ha égbe nem mehettem
 Rajtad, mint az angyalok,
 Várákózz', hadd nézzelek még!
 Várákózz', míg elhalok!“

Hallja ezt egy agg remete
 S a fiú előtt megáll,
 Háta görnyed ősz hajától,
 Reng a mellén hó szakáll:
 „Ily korán a sírba mért vágysz?“
 Feddi nyájasan a bölcs —
 „Hamar volna még lehullnod,
 Mint a meg nem ért gyümölcs.

„Vágyaid elérhetetlen
 Tartományba vonzanak;
 Az, mi után futsz epedve,
 Csalfa, tünde fényalak,
 Egy sugár a nap szeméből . . .
 Büszke diadalmosoly,
 Mely a sírvafutó felhőn
 Megtörik, -- de nincs sehol!“

Igy az agg bölcs — még továbbis
 Fejtegetvén szavait,
 S felnyitá a nagy természet
 Titkos záru ajtait.

A fiút meg ápolóan
Vette gondjai alá,
És midőn a hajnal ébredt
Szüleinek vissz'adá. --

Gyakran látott még azontúl
Szép szivárványt a fiú,
De, ha nézte, sirva fakadt
S lőn kedélye szomorú:
„Hogy üres kép, játszi sűgár,
Mit olyankor szeme lát,
Nem *híd*, a mely összekötné
Földdel a menny kapuját!“

(1851.)

ÉRZÉKENY BÚCSU.

Télen nyáron nincs több, csak egy kabátom
 Ez is elhagy, e régi hű barátom,
 Alig-alig tartóztatom az ujját,
 Tépett keble vészi tőlem bucsúját.

Vén kabátom, oh, miért hagysz engem el?
 Nincs, ki hozzád már simulna, hű kebel;
 Nem találsz te sehol ilyen gazdára,
 Ki szeressen gyöngeséged daczára.

Vékony a te egészségi alkatod:
 A levegőt soha ki nem állhatod,
 Eddig is én adtam egy kis meleget,
 Ugy bírád ki a süvöltő szeleket.

Nem fogadtam hű szerelmet pap előtt,
 Voltam azért állhatatos viselőd:
 Czifra köntös rám hiába kacsintott,
 Czifrasága tőled el nem csábított.

Hej pedig volt egy időben pénz elég,
 Válóperünk egy szavamból kitelék,
 Csak egy szóval mondtam volna: menj öreg,
 Most te hitvány sipka volnál legfőlebb.

Jobb időkben — nem tenné azt sok barát —
 Hű maradtam gyöngéidhez, oh kabát:
 Illik-e most idehagynod engemet,
 Csak azért hogy nem hizlalom a zsebed?

De minek a szemrehányás! hű valál,
 Egyszerű, mint a kebel, mit takarál,
 Egyszerű és igénytelen valami,
 Nem akartál soha többnek látszani.

Nem ohajtál cifraságot, diszjelet:
 Egy zsinórkát magyarosan legfőlebb . . .
 Az is, az is lekopott már, a mi volt:
 Szegény kabát, te éled túl a zsinórt!

Nem soká élsz, könnyű ezt megjósolni:
 Im beálltak feloszlásod napjai,
 Fogsz heverni, megvetett rongy, útfelen:
 Nem baj! úgy is csak lenéztek szüntelen.

Fognak ottan jőni menni emberek,
 De nyugalmad senki sem zavarja meg:
 Azt a ruhát a koldus sem veszi fel,
 Mit egy magam-szőrü ember elvisel.

Már bocsátlak. Menj kiszolgált veterán,
 Valahol még összejövünk mi talán:
 Az idő ha éltem is majd elnyűvé,
 Ki tudja, hogy hol kerülünk egytűvé?

(1851.)

HAJNALI KÜRT.

A szöke reg, a barna éj
Kétes csatában küzködött:
Kétségesen borongtam én
Az ébrenlét s álom között.
Imetten-e? álomban-e?
Hallék üvöltő hangokat:
Honnét e hang? — kürtszó rivall.
Nyí a vadászeb és ugat.

Csodálatos, mélyenható,
Édes-fájós e kürtzene,
Keresztül bűg csonton, velőn,
Mikéntha sírből zengene.
Rá az eb is, az oktalan,
Ösztönileg vonit, csahol:
S e hangzavar egynémi vad
Harmoniába összefoly.

Ez élesen, fennen kaczag,
De hosszú jajban végezi;
Az tompa büffenésivel
Az alsó hangot képezi;

Közbül a többi nyí, vakog,
 Űvölt, huhol, bűg a szava;
 Közé a viszhang kerepel
 És a vadásznép nyers zaja.

Vidám vadászok, menjetek!
 Az ébredő pacsirta hí,
 Tiétek a nap bimbaja,
 Erdő- s mezőnek illati.
 A szűzi lég, harmatkönyű,
 Higgadt folyam, fris lengeteg;
 A rózsakedv, aczélerő . . .
 Vidám vadászok, menjetek.

Én majd a reggelnek bizony
 Csak már a tallóját szedem:
 Nyűgözve tart egy bal szokás:
 Vagy álnévvel természetem.
 Jó szándokon nem mulna, de . . .
 De mikor az ágy nem bocsát! —
 Vidám vadászok, menjetek:
 Jó mulatást . . . jó éjszakát.

(1851.)

DOMOKOS NAPRA.

Midőn szüleid és mind a kik szeretünk
 Nyájas köszöntéssel tehozzád sietünk;
 Midőn kedvedért a — bár hiányos — család
 Vigan ülte körül innepi asztalát:
 Kedves fiú, hát én mit adjak most neked?
 Egy édes csemegét: hízogó éneket? . .

Nem! azt én nem adok, te sem várod, hiszem.
 Gaz, ki a Muzsáknak hamis tömjént viszen.
 Szégyen a lantra, mely költött érdem által
 Meggyaláztatni és gyalázni nem áttal;
 Minél édesb, annál émelygősb csemege —
 Annál undorítóbb, minél szebb éneke.

Zengjem érdemeid? oh, azok *lehetnek*:
 Állasz még küszöbén ifjú életednek;
 Előtted a küzdés, előtted a pálya,
 Az erőtlen csügged, az erős megállja.
 És tudod az *erő* micsoda? — *Akarat*,
 Mely előbb, vagy utóbb, de borostyánt arat.

Áldjad a jó Istent, ki megálda téged
 Adván őreidül szerető szüléket,
 Adván eszközöket, elhárítani pályád'
 — Annyi más futónak nehéz — akadályát.
 Áldjad Istent, hanem óvakodj', a mivel
 Ő álda meg, *saját* érdemül róni fel.

Nemes önbizalom, de ne az önhittség
 Rúgói lelkedet nagy célra feszítsék:
 Legnagyobb czél pedig itt e földi létben
Ember lenni mindég, minden körülményben.
 Serdülj kedves ifju . . . poharam cseng érted! —
 Légy *ember* ha majdan azt az időt érted.

Szeressed hazádat . . . Oh, a honszerelem
 Most lehet őszinte, igaz, önzéstelen.
 Ne is tőle kívánd, a mit ő nem adhat:
 Magadban keressed az édes jutalmat.
 Csillagi nem lesznek, fényes díszjelei:
 Keresztje elég van, de maga viseli.

Vess számot erőddel s legjavát, a melyet . . .
 Leghasznosbnak ítélsz, hazádnak szenteljed.
 Vagyon sok szüksége, sok fogyatkozása:
 Bárhol állj, csak tőled előmentét lássa.
 Serdülj kedves ifju — habzó kelyhem dagad —
 A haza igényel munkás, hű fiakat.

S ha talán, az érzés tengeréhez jutva,
Néked a szelid lant tisztessége jutna:
Hass! buzdits! egyesíts! hogy osztály ne légyen
Köztünk, hol magyar szó, honfi érzet, szégyen.
Virág a költészet . . . egy nép irodalma:
De ha nem virágzik, nem is terem a fa.

Ha pedig a tettus férfikor elhíván
A lanttól, komolyabb munkásságot kíván:
Ne feledd, mily gyöngé ama *virág* bokra,
Van szüksége közös ápoló karokra.
Serdülj kedves ifju — még egyszer a kelyhet! —
Nőj eléggé nagyra betölteni helyed!

(1851.)

RÁCHEL.

„Akkor Heródes . . . elküldvén
szolgáit, levágata minden gyermeke-
ket, kik valának Bethlehemben . . .
Ráchel, siratván fiait, nem akart
vigasztalást bevenni, mivelhogy az
6 fiai nem volnának. . .”

(Mát. II. 16, 18.)

A lámpa csügged, az éjféli setét,
Virrasztja Ráchel két szép kisedét;
Arczára halvány mécs világa süt,
Viharzó búja már lecsüendesült,
Mint a derékban megtörött virágszál
Alácsüggeszti fonnyadt szirmait:
Dús fürtözetje dult képén alászáll,
S beárnyékozza kettős fiait.
Ül ágya szélén és az ágyban ott
Szelíden nyugszik a két kis halott;
Mekhülve, de nem merevedve meg, —
Téjarczaikon lágy mosoly lebeg;
Es a kicsiny száj félig nyitva, mint
Ösztönszerűleg az előre nyílt.

Három egész nap, három lázas éj
 Mult el, mióta nincsen éte, álma,
 Midőn a zsarnok Heródeszi kéj
 Szép csecsemőit keresé halálra.

Oh, a rémséges éjszaka!
 Midőn a kised álmai fölött
 Poroszlók kardja villoga
 És százakat és ezreket leölt.
 Midőn kétségb'esett anyák,
 Keresve menedék tanyát,
 Dobogó kebelen
 Vitték a gyöngé magzatot,
 Kit az anyai félelem
 A fájásik szorongatott:
 Vitték, hogy a vad szolgálja ösvényét
 — Elébe futván — rövidítenék!
 Midőn *Rámába* hallatott
 Sirás, kiáltás, jajgatás,
 Lőn keserű könyhullatás —
 Mikép jósoltatott!

Azóta Ráchel búja fenn viraszt,
 Kizárva minden részvétet, vigaszt.
 Magához senkit nem bocsáta:
 Mint vészmadár elem-csatába,
 Merült be tenger bánatába.
 Hiába kérte martalékait
 A sir, megnyitva éhes ajkait:

A sírral ő daczolva pörbe szállt,
 Kétségb'ésése kétlé a halált.
 Mignem kizajlott szenvedély után
 Nyugottság tünt fel az ábrázatán,
 Oly mélabús, kietlen nyugalom,
 Minő romok felett vagyon.
 Most csendes a bú, mint ha éji vész
 Multán a hold fájdalomosan kinéz.
 Értelme néha felhős még ugyan,
 Hanem felhője már villámtalan:
 És lelke türni tud, habár föleszmélt,
 Elbirja az emlékezet keresztjét.

Olykor, ha lassú merengésiben
 Elméje, mint fáradt madár, pihen —
 Olykor lehajtja melle bimbait,
 Csiklándva mintegy alvó fiait;
 De visszaretten és sohajt nagyot,
 Emlője érzi a halálfagyot;
 Könyhullatásban szívfájdalma könnyül,
 Bánatja szózatot panaszban enyhül.

RACHEL SIRALMA.

Puha fejr ágyam hullámos redőin
 Mily szépen alusztok, én szép csecsemőim:
 Édes-é az álom? . . .
 Unszoló emlőmet elfogadni késtek;
 Balgatag reménnyel várom ébredésetek —
 De hiába várom.

Ah! hiszen nem fogtok ébredni, — tudom már, —
 A ti nyugovástok több a nyugalomnál,
 Tudok mindent — jaj — jaj!
 Nevető szememre nem nevettek vissza,
 Gőgicsélő szómra nem rebegtek vissza
 Csókra készítő ajkkal.

Halva vagytok, halva. Ime, itt a mély seb:
 Mintha nem lett volna elegendő kisebb
 Ajtó a halálnak!
 Mintha gyenge csirát egy uj nem letörne —
 Mintha kis galambfi nem meg volna ölve
 Kit szíven nyomának!

Oh, hadd csókolom meg e vérző sebajkat,
 Mely, égre kiált bár, iszonyúan hallgat, —
 Oh, hadd mossa könnyem!
 Kiálts fel, te nyílt seb, boszuért az égre,
 Hogy kegyetlen szerződ meglakoljon végre,
 Lakoljon meg szörnyen!

Mi haszna! mi haszna: nincs már nekem fiam! —
 Folyna bár miattok boszuló vérfolyam,
 Föl nem ébrednének:
 Azt a kis patakot, mely a szívet hajtja,
 Ha egyszer elapadt, ki nem pótolhatja
 Óceánja vérnek.

Iszonyú Heródesz! ha már eltökéléd
 Ártatlanra fenni pallosodnak élet,
 Miért biztad másra?
 Szomjazó szemekkel mért nem jövéél magad?
 Talán kőszivedből enyhe forrás fakad,
 Irgalom forrása.

Oh, ha láttad volna . . . oh, fiaim, lelkem! —
 Lerogyék előtte, sirva térdepeltem
 A vad pribék előtt;
 Kértem hogy ne bántsa, mondtam ne ölje meg,
 Mert *enyém* e szép ártatlan kisdeded:
 Hiába kértem őt! —

Sirt a vad poroszló, szemei könyeztek;
 Azt hívém, nem bántja, azért áll oly veszteg!
 Feledém, hogy szolga:
 Ha te könyezél ott, kemény szívű király
 Egy fiait féltő anya fájdalomnál, —
 Meg nem ölted volna.

Bethlehem leányi, kik anyák *voltatok*,
 Ne irigyeljétek e kettős bánatot,
 Ne irigyeljétek:
 Ha nem volt oly büszke jogotok remélni
 Mint Ráchelnek, im a bánat is felényi
 Részben jut tinéktek.

Temetés lesz holnap. Jertek el, oh jertek!
 Látogassuk együtt a temetőkertet;
 Nem irtózom többé:
 Fektessük le halvány gyermekimet szépen
 — Kik alusznak immár az urnak kezében
 Fiaitok közzé.

Ime, a szép tavasz kiesett az évből,
 Egy nemzedék holt ki az emberiségből,
 Nyugszik temetőben:
 Serdül Bethlehemnek, felnő számos ifja:
 De egynek se léssen születése napja
 E két esztendőben.

Hah, de mily panasz, hogy e kor méhe meddő!
 Ime, látok, látok . . . megnyilt a jövő
 Távolban közelben:
 Kiről annyi jósnak zenge ihlett szája
 Megszületett, érzem, Júdának királya
 Kicsiny Bethlemben!

Zsarnoki féltésed vérengzése volt ez:
 De tudd meg, de tudd meg, vérszopó Heródesz,
 Hogy ő nincs elveszve!
 Napjaid számítvák, megifjult az idő,
 És, kitől rettegsz, nem féli fegyverid ő,
 Az *Ige*, az *eszme!*

(1851.)

OH! NE NÉZZ RÁM. . .

Oh! ne nézz rám oly sötéten
Pályatársa életemnek,
Mint midőn az őszi felleg
Húzza árnyékát a réten;
Nézz szelíden, nézz mosolygva:
Férfié az élet gondja.

Bárha csügged hív barátod,
Nincs enyelgő tréfa nyelvén,
S a kemény sors vésze kelvén
Arczom elborulni látod;
A te szíved ez ne nyomja:
Férfié az élet gondja.

Dörgve hull a nagy zuhatag,
Szirthez illik rémes árnyék;
De szelíd a rónatájék,
Zengve lejt a völgyi patak,
Mely a zöld virányt befolyja:
Férfié az élet gondja.

Hát ne nézz rám oly sötéten;
Zúgjanak bár künn a vészek,
Csak ez a kis enyhe fészek
Ez maradjon mindig épen:
Szívem a bajt könnyen hordja:
Férfié az élet gondja.

(1852.)

I T T H O N .

Mint a madár a fészkére,
Szomju vándor hűvös érre,
Mint a gyermek anyaölbé:
Vágyom én e nyájas körbe.

Itt, enyclgő kis családom
Közt, van az én jó világom;
Künn borong bár a magasban:
Itt örökké csillagos van.

Csillogó szem, mosolygó ajk:
Ez az a mit szívem óhajt,
S küszöbömet átállépve,
Ez derül itt én élémbe.

Szívem ifjul, gyermekké lesz:
Kis örömet nagynak érez,
Körülem is ártatlan kedv
Játszi pillangója repked.

És felejttem egyelőre
Gondjaimat a jövőre:
Mi nehéz súly függ e vállon,
Nehogy kedvök búra váljon.

Gyermek szívvél, öntudatlan
Nyugszom meg e gondolatban:
Hogy övéit el nem hagyja,
Ki mindnyájunk édes atyja.

(1852.)

A VILÁG.

A világ egy kopott szekér,
Haladna, de nem messze ér;
Itt is törik, ott is szakad:
Sohse féljünk, hogy elragad.

A világ egy régi mente,
Moly, penész, por összeette,
Folt sem állja, foldani kár:
Czérna után szakad mindjár'.

A világ egy tói malom,
Néha tenger vize vagyon,
Néha csepp sincs, ugy kiszárad:
A mint kéne, sohsem járhat.

A világ egy vén muzsikás,
Nem tud ő már kezdeni mást;
Minden hangból húz csak felet,
Minden nap egy nótát feled.

A világ egy rozzant csárda,
Rosz menedék télbe' nyárba';
Télbe' fázol, nyárban ázol:
Mégis benne éjszakázol.

Részeg ember ez a világ:
Őtször, hatszor egy nyomba hág;
Kész ugorni hegyen völgyön
S felbukik a síma földön.

(1852.)

MINT EGY ALÉLT VÁNDOR

Mint egy alélt vándor, midőn fele utján
Csüggeteg szemmel néz hátra, majd előre:
Mielőtt e rögös pályát tovább futnám:
Hadd nézzek a multra, nézzek a jövőre.

Szomorú egy látvány! ime ott terülnek
Mögöttem s előttem, mindenik kopáron;
Nincsen rajtok, miért bánkódjam, örüljek:
Sem ez nem kecsegtet, sem azt nem sajnálom.

Találkoztam ugyan, a mig átalkeltem,
Egy-egy fris virággal, egy-két termő fával:
De a fa gyümölcsét én meg sem izleltem,
S meglegedém a virág illatával.

Ott, a hol az élet víg örömi nyiltak,
Ugy érzettem, mintha tilalmasban járnék,
És midőn a kéjek zöld lugosba hittak,
Ezt sugá valami: hosszú pálya vár még.

Jártam a jelenben, éltem a jövőben.
 Idegen város volt a jelennek perceze,
 A hol meg sem áll az útas átmenőben,
 Még körül sem néz, mert az ő célja messze.

Így a holnap mindig elrabolta amát,
 En nem mertem élni, mert élni akartam;
 Keresém a távol békés nyugodalnát
 S a béke galambját önként elzavartam.

De mi veszteség volt ama percek élve,
 Mig a szép jövőndő vonzott annyi bájjal?
 Mig előre néztem s futottam, remélve,
 Dobogó kebellem és pihegő szájjal?

Tudtam, hogy csalódás mind az a mit látok,
 De, mivel oly szép volt, gyönyörködtem benne;
 Oh, édes reményim, tündér palotátok —
 Hadd volna az ábránd, csak előttem lenne!

S hadd vonúlna messzebb: követném, követném
 Gyermeki bizalmas könnyenhívóséggel,
 Mig csak elmosódó rajzát kivehetném
 Ott, hol a kerek föld határos az éggel.

De kopár, sivatag jövőm láthatára:
 Mért fussak felé, ha nem ígér enyhülést!
 Megtompult kebellem, szemeim bezárva,
 Óhajtom magamra a megsemmisülést.

Örömet nem mennék, örömet pihennék,
Habár e nyugalmat már nem érzem is;
De hiába, futni vagyok kénytelen még,
Majd elébb, vagy később megpihenek én is.

Nem a célra vágyom; elveszett irányom;
Óhajtok pihenni: mindegy, hol, miképen:
Akár célhoz érve, zöldellő virányon,
Akár összerogyva, pályámnak felében.

(1852.)

POÉTAI RECEPT.

Gyöngy, harmat, liliom, szellő, sugár, villám,
 Hajnal, korom, szélvész, hattyu, rózsa, hullám,
Déliab, menny, pokol . . . ha mind egybevésszed:
Recipe — és megvan a magyar költészet.

Adj hozzá, ha tetszik, mintegy fölöslegül,
Holdsugárt, a melynek *illatja* hegedül,
 A remény *húrából* ezüst *szakállakat*,
 És fond *lángostorrá*, mint *esőszálakat*.

A kétségbeesést *álomhabnak* véljed,
Takarja be a *nap* a sötétlő *éj*t,
 Rózsád *szeme* legyen a roppant *ég boltja*,
 Melyből egy *meteor* a tengert *kioltja*.

S ha ez mind nem elég: *bundára hasalván*
Pislants a leányra egy *laposat*, csalfán;
 Fújad a tilinkót *szedteveltés* szájjal,
 S kenje meg Apolló *fürteidet*

(1852.)

ŐSZ VÉGÉN.

Ki, ki a mezőre! nem állhatni ellent:
Gyönyörű idő van, a lég enyhe, tiszta:
A csapodár tavasz megbánta hogy elment,
Az jött újra vissza.

Tavaszi sugárral a megifjodott nap
Fénybe öltözteti a világos eget;
Fehér gyöles ruhában jönnek, udvarolnak
Távol a föllegek.

Hallom indulóját költöző madárnak
A végtelen úrból, mely fölöttem kékül.
Nyár, és kikelet van, a tavasznak, nyárnak
Szeszélyei nélkül:

Sem a változó nap, mint a beteg ember,
Nem siratja minden pillanatnyi kedvét;
Sem a rekkenő hév, váratlan dőrejjel,
Tűz-kanóczot nem vét.

Harmatos mezőben, hol ezüst ér ballag,
Nem sápad halálra a legyilkolt fürend;
Virul a rét újra, öltözik a parlag.
Minden újul, örvend.

Csak te nem derülnél, fátyolos kedélyem?
Tavaszod megtértét soha ne reméljem? . . .

(1852.)

TEMETŐBEN.

A holtak álmai felett
Szépen virúl a kegyelet
E nyugalom hazában;
Hűs a berek, és zöld a hant:
A hála műve megfogant,
S tovább tenyész magában.

Ki tudja, mily rég lehete,
Hogy itt az első csemete
Először hajta lombot!
Azóta hány délczeg fa lőn
Fej-oszloppá e sírmezőn —
És hány szív összeomlott! . . .

(Nagy-Körös, 1852.)

A DALNOK BÚJA.

Sötét éjben, rideg lakában,
 Virraszta meddő bánatában
 A dalnok egyedül;
 Mint egy koporsó, néma lantja,
 Nehéz gondban fejét lehajtja,
 Bús hangszerére dül.

Mellette és körüle vannak
 Romjai sok törött sohajnak,
 Szárnyaszegett dalok,
 Szelleme gyászos töredéki,
 Fájdalma átkövtült emléki
 Romok közt andalog! —

Miért nem zendül, mire hallgat,
 Oh ének ifja, lantod, ajkad?
 Miért így vesztegel?
 Vagy szived elfásult, kiégett —
 S a szép világ bűbája téged
 Többé nem érdekel?

Nem lelkesülsz-e föl, ha nézed,
 Tavasszal az ifjú természet
 Hogyan képez, teremt?
 Nem hallod-é a lomb sohajját?
 És a patak csörgő morajját
 Nem érted mit jelent?

A fölkelő, a nyugovó nap
 Kietlenebb-e s untatóabb
 Mint egykoron vala?
 Nem hat meg az éj szent magánya?
 A holdvilág sejtelmes árnya,
 S a fülmilék dala?

— „Hagyj, kérlek, itt némán epednem.
 Oh, volna bár kiégve keblem
 S többé ne érzének!
 De, mint a Mózes bokra hajdan,
 A dalnok-szív ég olthatatlan
 És soha el nem ég.

„Jő a tavasz . . . *virágot* ápol,
 Mind ez, mit a hősek porából
 Fel bír élesztetni!
 A lombsohaj ezrek nyögése,
 És a patak gyász csörrenése . . . ?
 Könnyű megérteni.

„A felkelő, az elhunytó nap
 Hozott-e ma, ígér-e holnap
 Örömet és reményt?
 S az éjfélnék van-é magánya?
 Megnépesíti holtak árnya,
 Felzaklatván, az éjt —“

Dalnok, ha van szivednek búja,
 S érinti azt fájdalmak ujjja,
 Hangot hogy mégsem ad?
 Hiszen a bú mesterkezének
 Verésitől a legszebb ének,
 A legszebb dal fakad.

-- „Haj! zönghet-é a szívnek hurja
 Midőn a bánat tépi, dulja
 S nem óva nyúl felé?
 Ha durva kézzel gyöngye lantod
 Kemény sziklához paskolandod:
 Hármonia kel-é?“

Szülötte vagy tán gyáva kornak,
 Lelkedben eszmék gyulva fornak
 S nincs tárgy, kiöntened?
 Tettekre híni fel a vásott
 Idők fiát szent hivatásod,
 Munkára költened!

— „Nem gyávaság korában éltem,
Láttam sokat, mindent megértem,
Mind a szépet, nagyot,
Miről zengett magasztos ének,
Mit följegyezvén a történet
Csodául fennhagyott:

„Láttam Marathon győzedelmét,
Spárta leányi honszerelmét,
Xerxes özön hadát,
Leonidást Thermopylaeben,
És Tyrtaeust, lanttal kezében,
Buzdítani a csatát . . .“

Csodálatos! hát még se szólal
Hurjaidon magasztaló dal?
A hőslakoma vár:
Csaták után, hús mirtusz enyhén,
Nyugvó daliák közt pihenvén,
Édes a dal s pohár.

— „Csaták után, haj! nincs vidám tor,
Mit ének fűszerezne s vándor
Kehelynek örömi:
Cyprus ködében a daliák
A dalnok énekét nem hallják
— Nem értik — zöngeni!

„De ő nem is zeng. Tehetetlen
Lantját letészi csüggedetten
És szíve felzokog:
Oh, ti nagyok, oh, ti dicsőek,
Félisteni régmúlt időnek,
Szerencsés dalnokok!

„Fényes, magasztos korban élni,
Büszkén emlékezni, s remélni,
Tinéktek adatott!
Osztozni a hősnek babérján,
Vagy bús panaszt emelni sirján:
De mindig — szabadot.

„Megállapítani az időnek,
A mult ködébe sietőnek,
Rohanó kerekét,
Birván szelid ének hatalmát,
Örökéletűvé tenni a *mát*
S *tegnap* történetét.

„Tinéktek adatott, a gyenge
Lant hurjain játszani s zengve
Éltetni az erőt!
És, kit nehéz vas döntö sirba,
Az istenekkel tenni sorba,
— Feltámasztván a hőst.

„És adatott vala tinéktek
Teremteni új nemzedéket
Az elhunyt sirjain;
Építeni várost, Amphionként,
Hol durva kő mozdúla önként
A lantos hurjain.

„Én a kifáradt küzdelemnek
Hanyatló korszakán merengek,
Szemem alátekint . . .
Késő, habár láttam virágát,
Biztatnom a kidült fa ágát:
Virágozzék megint.“

(1851.)

CSALÁDI KÖR.

Este van, este van: kiki nyugalomba!
 Feketén bólingat az eperfa lombja,
 Zúg az éji bogár, neki megy a falnak,
 Nagyot koppan akkor, azután elhallgat.
 Mintha lába kelne valamennyi rögnek,
 Lomha földi békák szanaszét görögnek,
 Csapong a denevér az ereszt sodorván,
 Rikoltoz a bagoly csonka, régi tornyán.

Udvaron fehérlik szőre egy tehénnek:
 A gazdasszony épen az imént fejé meg;
 Csendesesen kérődzik, igen jámbor fajta,
 Pedig éhes borja nagyokat dőf rajta.
 Ballag egy cicza is — bogarászni restel --
 Óvakodva lépked hosszan elnyult testtel,
 Meg-megáll, körülnéz: most kapja, hirtelen
 Egy iramodással a pitvarba terem.

Nyitva áll az ajtó; a tüzelő fénye
 Oly hívogatólag süt ki a sövényre.
 Ajtó előtt hasal egy kiszolgált kutya,
 Küszöbre a lábát, erre állat nyújtja.
 Benn a házi asszony elszűri a tejet,
 Kérő kis fiának enged inni egyet;
 Aztán elvegyül a gyermektársaságba,
 Mint csillagok közé nyájas hold világa.

Egy eladó lány a tűzre venyigét rak:
 Ő a legnagyobb s szebb . . . a hajnali csillag.
 Vasalót tüzesít: új ruhája készen,
 Csak vasalás híja . . . s reggel ünnep léssen.
 Körül az apróság, vidám mese mellett,
 Zörgős héju borsót, vagy babot szemelget,
 Héjából időnként tűzre tesznek sokat:
 Az világítja meg gümbölyű arcukat.

A legkisebb fiú kenyeret kér s majszol;
 Űszköt csóvál néha: tűzkigyókat rajzol.
 Olvas a nagyobbik nem ügyelve másra:
 E fiúból *pap lesz*, akárki meglássa!
 Legalább így szokta mondani az apjok,
 Noha a fiú nem imádságon kapkod:
 Jobban kedveli a verseket, nótákat,
 Effélét csinálni maga is próbálgat.

Pendül a kapa most, letevé a *gazda*;
 Csikos tarisznyáját egy szegre akasztja;
 Kutat az apró nép, örülne, ha benne
 Madárlátta kenyér-darabocskát lelne.
 Rettegve sikolt fel a melyik belényul:
 Jaj! valami ördög . . . vagy ha nem, hát . . . kis nyul!
 Lesz öröm: alunni se' tudnak az éjjel;
 Kínálják erősen káposzta-levéllel.

A gazda pedig mond egy szives *jó estét*,
 Letül, hogy nyugaszsa eltörődött testét,
 Homlokát letörli porlepett ingével:
 Mélyre van az szántva az élet-ekével.
 De a mint körülnéz a víg csemetéken
 Sötét arczredői elsimulnak szépen;
 Gondüző pipáját a tűzbe meríti;
 Nyájas szavu nője mosolyra deríti.

Nem késik azonban a jó házi asszony,
 Illő, hogy urának ennivalót hozzon,
 Kiteszi középre a nagy *asztalszéket*,
 Arra tálalja fel az egyszerű étket.
 Maga evett ő már, a gyerek sem éhes,
 De a férj unszolja: „gyer közelebb édes!“
 Jobb ízű a falat, ha mindnyájan esznek, —
 Egy-egy szárnyat, czombot nyujt a kicsinyeknek.

De vajon ki zörget? „nézz ki, fiam Sára:
 Valami szegény kér helyet éjszakára:
 Mért ne fogadnók be, ha tanyája nincsen,
 Mennyit szenved úgy is, sok bezárt kilincsen!“
 Visszajő a lyánka, az utast behíván.
 Béna harczi lép be, *sok jó estét*, kíván:
 „Isten áldja meg a kendtek ételét is,
 (Igy végezi a szót), meg az *emberét* is.“

Köszöni a gazda: „Része legyen benne:
 Tölts a tálba, anyjok, ha elég nem lenne.“
 Akkor híja szépen, hogy üljön közelébb —
 Rá is áll az könnyen, bár szabódik elébb.
 Éhökét a nagy tál kívánatos izzel
 Szomjukat a korsó csillapítja vízzel;
 Szavuk sem igen van azalatt, míg esznek,
 Természete már ez magyar embereknek.

De mikor aztán a vacsorának vége,
 Nem nehéz helyen áll a koldus beszéde;
 Megered lassanként s valamint a patak,
 Mennél messzebbre foly, annál inkább dagad.
 Az idősb fiú is leteszi a könyvet,
 Figyelmes arczával elébb-elébb görnyed;
 És mihelyt a koldus megáll a beszédben:
 „Meséljen még egyet“ — rimánkodik szépen

„Nem mese az gyermek,“ — így feddi az apja,
 Rátekint a vándor és tovább folytatja;
 Néma kegyelettel függenek a szaván
 Mind az egész háznép, de kivált a *leány*:
 Ez, mikor nem hallják, és mikor nem látják,
 Pirulva kérdezi tőle . . . *testvér bátyját*:
Három éve múlik hogy utána kérdez,
 Még egy esztendőt vár, nem megy addig férjhez.

Este van, este van . . . a tűz sem világít,
 Kezdi hunyorgatni hamvas szempilláit;
 A gyermek is álmos, — egy már alszik épen,
 Félre billent fejjel, az anyja ölében.
 Gyéren szól a vendég s rá nagyokat gondol;
 Közbe-közbe csupán a macska dorombol.
 Majd a földre hintik a zizegő szalmát . . .
 S átveszi egy tücsök csendes birodalmát.

(1851.)

MAGYAR MISI.

Magyar Misi ám a legény egyszer a talpán,
Kivált mikor a bajuszát felpödri nyalkán,
Félre üti darutollas túri süvegét,
Majd megbolondul utána a fehér cseléd.

Minden ujján sárga gyűrű Magyar Misinek,
Minden ujján egy szerető, mégsem unja meg;
Ha megunja, cserbe hagyja őket a hamis:
„Válassz babám nálam immár szebbet jobbat is.“

Ha megesalja Magyar Misit hű szeretője,
Nem bolond, hogy érte magát a vízbe ölje:
„Verje meg a három isten“ csak ezt kívánja,
Káromkodik nagy bujában egyet utána.

Betekint a Dübögőbe, kérni egy italt,
Van neki ott embersége, míg pénzébe' tart;
De ha elfogy a hitele, parancsolni kezd,
Töri magát Iezig zsidó, ha ő rájleszt.

Köti borát füre-fára, kell vagy nem neki,
 Még az utczán elmenőre is köszöngeti;
 De jaj annak, a ki osztán abból nem iszik!
 Szerencse, ha lepedőben haza nem viszik.

„Ki a legény a csárdában!“ Misi felkiált,
 Szereti ő mutogatni erejét s magát;
 Máskülönben áldott ember, a légynek se vét,
 De ne próbáld kisebbíteni a becsületét.

Egy az, a mit szíve érez s a mit szája mond:
 Rászedi őt, megcsalja őt akármí bolond;
 Agyon ütne, ha elvinnél tőle egy kovát:
 De egy szóért oda adja legszebbik lovát.

Esze is van neki annyi mint akárkinek,
 Tanulhatott volna ő, de gondolá: minek?
 „Nem lehet pap minden ember“ — így okoskodék,
 „Annyi a tudós közöttünk, hogy fele se *kék*.“

Világlátni, tapasztalni, messze nem megyen,
 Legfőlebb a vásárookra, hogy tinót vegyen;
 Mert van elég apai jus, hogy megéljen ő:
 Három vékás földje után — a közlegelő.

Mint sebes tűz, a kezében munka úgy halad,
 De henyélni jobban szeret barna hús alatt;
 Nem is azért dolgozik ő, hogy talán szeret:
 Csak azér' hogy ne bántsa a lelkiösmeret.

Katonának, háborúba, menni vágya nincs,
De ha egyszer belekapott, bizony párja sincs,
„Hadnagy uram!“ így kiált fel magyar miskásan:
„Vágjuk le mind s menjünk haza, kérem alássan.“

Egy szó mint száz, derék fiú a Magyar Misi,
Csak az a kár, hogy maga is ezt nagyon hiszi;
Bölcsesége sem hiányzik, mert nagyon tud ám
Néha-néha bölcselkedni . . . kivált kár után.

(1852.)

ENYHÜLÉS.

Kél és száll a sziv viharja
 Mint a tenger vésze;
 Fájdalom a boldogságnak
 Egyik alkatrésze;
 Az örömnök levegőjét
 Megtisztítja bánat,
 A kizajlott búfelhőkön
 Szép szivárvány támad.

Tegnap a remény is eltört,
 Az utolsó árbocz,
 Csupán a kétség kötött egy
 Gyarló deszka-szálhoz:
Ma fölöttem és alattam
 És és tenger síma;
 Zöld ligetnek lombja bókol
 Felém, mintegy híva. —

Nem török a szenvedő szív
 Oly könnyen darabbá,
 Csak ellágyul, s az örömré
 Lesz fogékonyabbá;
 Mint egy lankadt földművesnek
 Pihenő tanyája:
 Kész boldogság lesz neki a
 Szenvedés hiánya.

Nincsen olyan pusztai inség
 Hogy magának benne
 A halandó egy tenyérnyi
 Zöld virányt ne lelne;
 És ha ezt a szél behordta
 Sivatag fővénnyel:
 Megsiratja . . . de tovább megy
 Örökös reménnyel. —

Sivatagja életemnek!
 Van pihenő rajtad;
 Vészes hullám! szív-hajómat
 Nem szünetlen hajtod;
 Ha nehéz bu, és nehéz gond
 Rosz napokat szerze:
 Kárpótolja a nyugalom
 Enyhületes percze.

(1852.)

DANTE.

Állottam vizének mélységei felett,
 Síma volt a felszín, de sötét, mint árnyék,
 Alig mozzantá meg a rózsalevelet,
 Mint rengéskor a föld, csak alig hullámlék.
 Aczéltiszta tükre visszaverte híven
 A külső világot — engem is: az embert;
 De örvényeibe nem hatott le a szem,
 Melyeket csupán ő — talán ő sem — ismert.

Csodálatos szellem! egy a mérhetetlen
 Éggel, a mely benne tükrödzik alattam!
 Egy csak a föntségben és a terjedetben.
 És, mivel mindenik oly megfoghatatlan,
 Az ember . . . a *költő* (mily bitang ez a név!)
 Hitvány koszorúját, reszketvén, elejti
 Ég, mintha lábait szentegyházba tenné,
 Imádva borúl le, mert az Istent sejtí. —

E mélység fölött az értelem mér-ónja,
Mint könnyű pehelyszál, fönnakad, fölleben:
De a lélek érzi, hogy az örvény vonja,
S a gondolat elvész csodás sejtelemben,
Nemismert világnak érezi nyomását,
Rettegő örömnök elragadja kéje,
A leviathánnak hallja hánykodását. . .
Az *Úr lelke* terült a viznek föléje.

Lehet-é e szellem az istenség része?
Hiszen az istenség egy és oszthatatlan;
Avvagy lehet-é, hogy halandó szem nézze
A szellemvilágot, teljes öntudatban?
Évezred hanyatlik, évezred kel újra
Míg egy földi álm e világba téved,
Hogy a *hitlen* ember imádni tanulja
A kőd oszlopában rejlő Istenséget.

(1852.)

VÁGTAT A LÓ

Vágtat a ló a pusztába',
Mint a villám, viszi lába,
Ég az ostor szennye testén,
A sarkantyú oldalába'.

Kénye-kedvén rosz katangok
És lapú közt hogy csatangolt,
Kikiálták vén gebének,
S hámba fogták mint bitangot. —

Máskor ugyan jobbnak látták,
Most, silány dög, ugy találták;
Szánakoztak rajta csúful,
S hej, be nehezen sajnálták!

„No mi is lesz már belőle?
Alig van a csontja, bőre,
Lépni sem tud, vagy ha lép is,
Inkább hátra, mint előre!“

Egy az ostorával csörget,
Más teszen rá éles nyerget,
Más kalapját rázza és bög,
Mint az, a ki sáskát kerget.

„Czo fel, czo fel utoljára!
Lassan-lassan, szegény pára;
Nem gyalázunk, nem böcsmérlünk —
Pénz nekünk a bőröd ára!“

De keresztül úton, mesgyén
Vágtat a ló, a nemes mén:
Oldalában a sarkantyú,
Gyáva ostor szennye testén.

S itt egy darab, ott egy darab,
Itt egy ember, ott egy kalap —
Fakó szekér — csepü-szerszám —
Lovag — kocsis — messze marad.

(1852.)

VISSZATEKINTÉS.

Én is éltem . . . vagy nem élet
 Születésen kezdeni,
 És egynehány tized évet
 Jól, rosszúl leküzdeni?
 Én is éltem . . . az a sajka
 Engem is hányt, ringatott,
 Melyen kiteszi a dajka
 A csecsemő magzatot.

Első nap is oly borultan
 Hajola reám az ég!
 S hogy nevetni megtanultam,
 Sirni immár jól tudék;
 Soha se' birám teljébe'
 Örömeim poharát;
 Az ifjuság szép kertébe
 Vas korláton néztem át.

Félve nyultam egyszer-máskor
 Egy rózsát szakasztani:
 Késő volt — a rázkodáskor
 Mind lehulltak szirmai.
 Keresém a boldogságot,
 Egy nem ismert idegent:
 Jártam érte a világot —
 S kerülém ha megjelent.

Vágytam a függetlenségre,
 Mégis hordám lánczomat,
 Nehogy a küzdés elvégre
 Sulyosbítsa sorsomat:
 Mint a vadnak, mely hálót
 El ugyan nem tépheti,
 De magát, míg hánykolódik,
 Jobban behömpölygeti.

Álmaim is voltak, voltak
 Oh, én ifju álmaim!
 Rég eltűntek, szétfoszoltak,
 Mint köd a szél szárnyain.
 Az az ábránd — elenyészett;
 Az a légvár — füstgomoly;
 Az a remény, az az érzet,
 Az a világ — nincs sehol! —

Nem valék erős meghalni,
 Mikor halmom lehetett:
 Nem vagyok erős hurezolni
 E rámszakadt életet.

Ki veszi le vállaimról . . . ?
De megálljunk, ne, — ne még!
Súlyos a teher, de imhol
Egy sugár előttem ég.

Szende fényű szép szövetnek, —
Mely egyetlen-egy vigasz, —
Szerelemnek, szeretetnek
Holdvilága! te vagy az.
Elkisérsz-e? oh, kísérv el —
Nincs az messze — síromig;
S fátyolozd be derűs éjjel
A ki majd ott álmodik!

(1852.)

AZ ELHAGYOTT LAK.

All a kis lak pusztán, ridegen,
 Gyom veri fel nyájas udvarát;
 Kapujánál jó megy idegen
 S „ki van itthon, hej no?” bekiált.

Ki van itthon? kérdi kétszer is,
 De szavára senki nem felel:
 Üres a ház, még a félszer is,
 Hogy lakosa élne, semmi jel.

Vidor ösveny, a kis kapuig,
 Jámbor utast várni nem szalad,
 Nem fut ki elébe, — megbuvik
 Elvadultan a vad fű alatt. —

Nyöszörög a kútgém betegen,
 Omladozó-félben a gödör;
 Fujdogál a felszél hidegen:
 Harangoz a szélben a vödör.

S az üres ház néha ugy hereg!
 Néha nagyot sóhajt ablaka:
 Kerüli azt nappal a gyerek,
 Kerüli a tolvaj éjtszaka. —

(1852.)

ROZGONYINÉ.

(Ballada.)

„Hová, hová, édes férjem?”
 „Megyek a csatába:
 Galambócson vár a török,
 Ne várjon hiába.”
 „Megállj, megállj, édes férjem!”
 Ne menj még csatába:
 Befordulok egy kicsinyég
 Öltöző szobámba.”

„Én kegyesem, szép hitvesem,
 Ellenemre jársz-é?
 Sima vállad, puha kebled
 Töri az a pánczél;
 Félve tartod a nagy kardot
 Remegő kezekben:
 Mit keresnél, gyöngé asszony,
 Veres ütökzetben?”

„Azt keresem, hiv magyar nő,
 Véres ütközetben,
 Hogy lehessen, élve, halva,
 Mindig közeledben:
 Súlyos a kard, de nehezebb
 Százszor is a bánat;
 Jobban töri, mint a pánczél,
 Kebelem utánad.“

Gyöngyös arany fejkötőjét
 Sisakkal borítja,
 Karsu füzött selyem vállát
 Pánczélba szorítja;
 Kardot is köt: bársony övre
 Gyémántos fogantyút;
 Piczi piros czimáira
 Szép ezüst sarkantyút.

Csalogatja csemegével
Muczi paripáját;
 Lebke szellő lebegteti
 Tengerzöld ruháját;
 Széles uton, poros uton
 Felleget ver a ló,
 Csillámlik a . . . villámlik a
 Fényes aczél patkó. —

„Fogadj Isten, húgom asszony,
 Itt az ütközetben;
 Nyilat ugyan, a mint látom,
 Hoztál szép szemedben —“

„Uram király, Zsigmond király?
Nem oly divat már ma
Nyillal lőni, mint felséged
Fiatal korába’.”

Galambóczot a Dunáról
Ostromolni kezdik;
Folyamon is, szárazon is
Egyre törik, vesztik.
Elöl, elöl Rozgonyival
Kedves élet-párja,
Hiv szerelme, szép Cziczelle,
Szentgyörgyi leánya.

Pogány török a Moráván
Érkezik uj haddal:
„Most vitézek! hajós népek!
Közül-akarattal!”
Maga vivé Rozgonyiné
Ellenök a gályát,
Követi a sok dalia
Lobogós ruháját.

Szól az ágyu — szokatlanul
Durva ozmán fülnek;
Hajóira tűz kanóczok,
Koszorúk repülnek;
„Vizet, vizet!” a pogányság
Orditoz hiában;
Mind odaég, bár van elég
Viz a nagy Dunában.

Maga Murad ezt a dolgot
 Nem veszi tréfára,
 Közeledik nagy hadával
 Törökök császára;
 Százezerre megyen serge,
 Sok basával, béggel,
 Török, tatár — spahi, jancsár,
 Válogatott néppel.

Kár volt neked, Zsigmond király
 Mindgyárt megijedned,
 Gyalázon a pogánytól
 Egér-utat vened,
 Fut a farkas néha-néha,
 De szikrázó foggal:
 Népedet te átkeletted
 Szökve, mint a tolvaj. —

Spahi, jancsár utóhadnak
 Ered az inába:
 Sok rohan ott éles törbe,
 Még több a Dunába;
 Gyalog szerrel a király is
 Csak nehezen futhat;
 Jó Rozgonyi karja, kardja
 Csinál néki utat. —

„Hej! ki hozza, kormányozza
 Ide azt a gályát?
 Vagy már senki meg nem menti
 Magyarok királyát?“

„Én, én hozom, gyöngé asszony,
Hajómat az éjben:
Ülj fel uram, Zsigmond király,
Te is, édes férjem!”

Lászlóvárott a magyarság
Vala bátorságban.
Híre futott a csatának
Szélyel az országban.
Egy árva szó sem beszéli
Zsigmond győzedelmét;
Mind a világ, széles világ
Rozgonyi Cziczellét. —

(1852.)

ÉV UTOLJÁN.

Kifelé az évnek a szekere rudja,
Pályáját a nap is csak robotban futja,
Csak azért jó fel, hogy a gondját kivesse,
A hol a reggel van, ott a dél, az este.

Mehetsz, mehetsz jó év! a mit hoztál, vidd el,
Megelégedtem már sovány bűjteiddel;
Egy szó nem sok, azzal sem marasztlak téged:
Kivánok jó utat és jó egészséget. —

Mi örömet adtál? Mi emléket hagytál?
Annyit se nekem, mint a tavalyi naptár,
Mely hiába mondja, hogy: „csötörtök, péntek,
Ha egyszer ledobtam, belé sem tekintek.

Menj! hadd tudjalak a többi után sorba,
Legalább nem esett életemen csorba:
A kopár sivatag, hol nem látni zöldet,
Legalább nem hagyja lyukasan a földet. —

(1852.)

ALKALMI VERS.

Az új évet (ócska tárgy!)
Kell megénekelnem,
Hálálkodva, a hogy illik,
Poharat emelnem.
Mit van mit kívánni még
Ily áldott időben? —
Adjon Isten, a mi nincs,
Ez új esztendőben.

Olesó legyen a kenyér,
A gabona áros;
Jól fizesse a tinót
S nyerjen a mézáros.
Mérje pedig szöszön-boron,
Font kijárja bőven.
Adjon Isten, a mi nincs,
Ez új esztendőben.

Senkinek a nyakára
Ne vigyenek kontót;
Valaki csak ráteszen,
Nyerje meg a lottót;
Annyi pénzünk legyen, hogy!
Még pedig pengőben.
Adjon Isten, a mi nincs,
Ez uj esztendőben.

Szegény ember malaczának
Egy hija se essék;
Messze járjon dög, halál,
Burgonya-betegség;
Orvos, bakó a díját
Kapja heverőben.
Adjon Isten, a mi nincs,
Ez uj esztendőben.

Tücski-hajcski baromnak
Sokasuljon lába;
Boczi járjon mezőre,
Gyermek iskolába;
Gyarápodjék a magyar
Számra, mint erőben.
Adjon Isten, a mi nincs,
Ez uj esztendőben.

Kivül, belül maradjon
Békében az ország;
A vásárra menőket
Sehol ki ne foszszák.

Béke legyen a háznál,
És a szivredőben.
Adjon Isten, a mi nincs,
Ez uj esztendőben.

A bíró is, mint eddig,
Tisztét jól betöltse:
Viz kedviért a babát
Soha ki ne öntse;
Emberiség, igazság
Egyik serpenyőben.
Adjon Isten, a mi nincs,
Ez uj esztendőben.

Zenebona, babona,
Húzavona veszszén!
Visszavonás, levonás
Minket ne epezszen.
Legyen egység, türelem,
Hit a jövődőben.
Adjon Isten, a mi nincs,
Ez uj esztendőben.

Nagy uraink (ha élnek)
Nőjenek nagyobbra;
Áldozzanak, legyen is mit,
Még se üssék dobra;
Nemzetiségünk mellett
Buzogjanak hően.
Adjon Isten, a mi nincs,
Ez uj esztendőben.

Író pedig írónak
Szemét ki ne ássa, —
Ne is legyen az idén
Napfogyatkozása
Jó erkölcs-, eszme-, hirnév-,
S előfizetőben.
Adjon Isten, a mi nincs,
Ez uj esztendőben.

Mire üssek még pohárt?
Asszonyi hűségre?
Barátság-, polgár-erény-,
Vagy mi más egyébre?
Hiszen ezek közöttünk
Vannak *kelendőben*.
Tudj' Isten, mi minden nincs,
Ez uj esztendőben!

(1853.)

DE GUSTIBUS.

Magyar Miska olyan ember,
Hogy a könyvet nem szereti,
Csak azt hányja, csak azt veti:
Minek a könyv? kell is neki.

Egyszer mégis, (ha nem lopott,)
Ajándékba könyvet kapott,
És, így levén az állapot,
Olvasni kezdte egy lapot.

„Hallja maga, János deák!
Mi van ebben?“ — Hát ideák,
Felel neki a kérdezett,
Költői finom ideák.

„Értem. De mért nem rak tehát
Belé vaskosabb ideát?
Én úr vagyok, nem böjtölök:
Sóddal mártom a theát.“

(1853.)

A HAMIS TANU.

Állj elő vén Márkus! vedd le a süveget,
 Hadd süsse a napfény galamb-ősz fejedet;
 Tartsd fel három ujjad: esküdjél az égre,
 Atya, Fiú, Szent-Lélek hármias istenségre:
 Hogy az a darab föld, a melyen most állasz,
 Nem *tarcsai* birtok, — *ladányi* határ az.

Eléállta Márkus, térdben összeesve,
 Görnyedező háttal, mintha sirt keresne;
 Téli fának hinnéd, mit a zúz belombol,
 Fázik a ki ránéz s a halálra gondol;
 Kezei reszketnek: tán erő hijában?
 Tán a lelki vádtól, vénség álarczában?

Esküszöl — „Esküszöm az élő Istenre,
 Utolsó napomra és örök idvemre. —“
 Esküszöl — „Esküszöm, s ha hamisat szólok:
 Se földben se mennyben ne lehessen boldog;
 Föld kidobja testem, ég kizárja lelkem:
 Ama sebes örvény hánytorgasson engem. —“

Lakoma Ladányban, — muzsika, multság;
 „Ej haj! dinom-dánom: mienk az igazság;
 Nem azé a madár, a ki elszalajtja,
 S kinek a foga fáj, tartsa nyelvét rajta.
 Lám a vén Márkusnak esze volt előre:
 Talpa alá tette úgy esküdt a földre.“*)

Ott iszik az öreg a tanácsosal sorban:
 De mintha keserűt érezne a borban.
 Haza megy, komor lesz, szó kifogy belőle
 Sorvadoz, meg is hal, az nap esztendőre.
 Négy harang siratja, két pap megdicséri,
 Mint becses vendéget, sok nép kikiséri.

Elkiséri a nép a kicsiny ajtóig,
 Melylyel a világi élet becsukódik,
 Nyitva már az ajtó, készen a sir szája,
 Úgy látszik hogy épen a halottat várja;
 Zeng a búcsuének, a kapa megcsillan,
 Fekszik a koporsó, odalent, a sirban.

És a fekete föld a mint hull, a mint hull,
 Nyögve a koporsó megrendül, megindul,
 Kivetődik a sir dobbanó partjára,
 Ropogva szakad föl fedelének zára:
 Megrázkodik a test és talpra ugorván
 Szeme fehérével körülnéz mogorván.

*) Azaz: egy darab ladányi földet készített jó előre talpa alá, s így az eskünél mentális reservatával élt.

S a mint három ujját emeli az égre,
 Úgy rémlik az, mintha kékes lánggal égne.
 Majd a néptolongás közepébe törvén,
 Odafelé tart, hol kútat ás az örvény,
 Hol a forgó habok, leszállván a mélybe,
 Fejüket befürják a parázs fövénybe.

Az időtől fogva, mikor a hold felkel,
 S a vizet behinti ezüst pikkelyekkel,
 Gyakran látni Márkust — ég felé az ujjá —
 Mélységből kibukni s elmerülni ujra,
 És, mikép izgága volt egész élete,
 Így kötődik szóval: „oldjak-e? kössek-e?“

Ne feleljetek rá körözi halászok!
 Kétélű a kérdés, bajt hozna reátok;
Kötni: összekötné hálótok egy bogba,
Oldni: széyeloldná hosszan a habokba;
 Halkan imádkozva evezetek itt el;
 S ne mondjatok esküt, ha nem igaz hittel.

(1853.)

HIU SOVÁRGÁS.

Volnék kis pacsirta, hogy zenghetne dalom
Harmatos, virágos, illatos hajnalon;
Hogy magasztos ének szárnyain lebegve
Merülhetnék mélyen a fényes egekbe;
Hogy lerázzván a föld minden szennyét, porát,
Innám egy dicsőbb lét isteni mámorát;
Majd elszenderülve boldog csalódáson,
Édes álom lenne — ne fájna bukásom.

Volnék kis pacsirta, — tavasz hirdetője,
Kihez a reménység arany szálát szője;
Köröttem az eget rózsafelhők szegnék,
Zöldellő vetések halmain lebegnék;
Hogy a magvető, ki uj kalászt hinteget,
Felém fordult arczczal keresné az eget,
Telnék be örömmel, hálás bizalommal,
Versent énekelve zöngzetes dalommal.

Akkor, midőn még a természet oly pazér,
 Akkor, midőn gyermek módra futkos az ér,
 Midőn sarjad a fű, és virágzik a fa,
 Mindenütt uj erő buzog fel, dagadva:
 Midőn az agg sirja szélétől visszalép,
 Évei szánadását bizton viszi elébb,
 Midőn a halálra nem is gondol senki . . .
 Oh! akkor szeretnék vígan énekelni.

Szebb akkor az éjjel, mint jelenleg a nap,
 A szilaj vész, mint most enyhe, lágy fuvalmak;
 Szebb az ég viharral, mint egyébkor tisztán —
 Nyerítő villámmal, végig a nagy pusztán.
 Egy percz! és a mennynek haragja kiontva,
 Szép szivárvány béke-zászlaját kibontja;
 Szenvedés, aggódás feledségbe mégyen:
 Örömköny rezeg a kis virág szemében.

Vagyok pellikánja kietlen mezőnek,
 Búsongó madara híves, ködös ősznek,
 S mint a délre húzó daru fejem felett,
 Egyhangon tördelem bágyadt énekemet.
 Örömből, keservből dalforrás fakadhat,
 Az elpattanó sziv még egy hangot adhat:
 De, mikor izenként zsibbad el érzete,
 A fásult kebelnek nincsen költészete.

(1853.)

V. LÁSZLÓ.

Sűrű setét az éj,
Dühöng a déli szél,
Jó Budavár magas
Tornyán az érczkakas
Csikorog élesen.

„Ki az? mi az? vagy úgy. —
„Fordulj be és alugy
Uram László király:
A zápor majd eláll,
Az veri ablakod.“

A felhő megszakad,
Nyílása tűz, patak;
Zúgó sebes özönt
A réz csatorna önt
Budának tornyiról.

„Mért zúg a tömeg?
 Kivánja *eskümet*?“
 „A nép, uram király,
 Csendes mint a halál,
 Csupán a *menny* dörög.“

Megsörren a bilincs,
 Lehull, gazdája nincs:
 Buda falán a rab
 — Egy-egy felhődarab —
 Ereszkedik alá.

„Hah! lánczát tépi a
 Hunyadi két fia —“
 „Uram, uram, ne félj!
 László, tudod, nem él
 S a *gyermek*, az fogoly.“

Mélyen a vár alatt
 Vonúl egy kis csapat;
 Olyan rettegve lép,
 Most lopja életét . . .
 Kanizsa, Rozgonyi.

„Kettőzni kell az őrt,
 Kivált Mátyás előtt!“
 „Mátyás, az itt maradt,
 Hanem a többi rab —
 Nincsen, uram, sehol.“

A felhő kimerült,
 A szélvihar elült.
 Lágyan zsongó habok
 Ezer kis csillagot
 Rengetnek a Dunán.

„El! míg lehet s szabad!
 Cseh-földön biztosabb.“
 „Miért e félelem?
 Hallgat minden clem
 Ég s föld határa közt.“

Az alvó aluszik,
 A bujdosó buvik;
 Ha zörren egy levél,
 Poroszlót jöni vél
 Kanizsa, Rozgonyi.

„Messze még a határ?
 Minden perc egy halál!“
 „Legitten átkelünk,
 Ne félj uram: *velünk*
 A gyermek, a fogoly.“

Az alvó felvirad,
 A bujdosó riad;
 Szellő sincsen, de zúg,
 Felhő sincsen, de bűg
 S villámlik messziről.

„Oh adj, oh adj nekem
Hűs cseppet, hű csehem!“
„Itt a kehely, igyál,
Uram, László király,
Enyhít . . . mikép a sír!“

Állj meg, boszú, megállj:
Cseh-földön ül a rab;
Cseh *földben* a király,
Mindég is ott marad,
De visszajő a rab . . .!

(1853.)

SIR PATRICK SPENS.

(Skót ballada.)

Ül a király Dunfermlinben,
 Bort iszik, vér-pirost;
 „O! hol kapok egy jó tengerészt,
 „Szép új hajómra, most?”

Feláll és mond egy ősz lovag
 Király jobb térdinél:
 „Sir Patrick Spensnek párja nincs,
 Ha ő tengerre kél.”

Nagy levelet ír a király,
 Pecsétet nyom reá,
 Sir Patrick Spensnek küldi azt; —
 Parton járt fel s alá.

„Norvég felé, Norvég felé,
 Norvégba menni kell:
 Norvégiai királyleányt
 Szállítani vizen el.”

Az első szót hogy olvasá,
 Nagyot, nagyot kaczag;
 A másik szót hogy olvasá,
 Szemébe köny fakad.

„Ki dolga ez? ki tette ezt?
 Ki mondta ezt neki,
 Hogy a király, télviz időn,
 Küldjön tengerre ki?”

„Ha fú, ha fagy, esik, szakad:
 Hajómnak menni kell,
 Norvégiai királyleányt
 Szállítnom vízen el!”

Hétfő-reggel a vásznakat
 Eresztik szabadon;
 Norvégban ők kiszállanak
 Egy szerdai napon.

Még egy hetig sem voltak ott,
 Sem egy, sem két hetig:
 Hát már a fő norvég urak
 Mind ezt hányják, vetik:

„Héj! a királyt s királynét már,
 Skótok, kiélték? . . .“
 „Hazudsz, hazudsz, hazug poronty!
 Én mondom: értitek?”

„Hoztam fehér pénzt, a mivel
 Kitartsam emberem;
 Szép sáraranyt is, jó rakást,
 A széles tengeren.

„Hamar, hamar, legényeim!
 Készülni! s holnap' el!“
 „Nincs mér' sietni, jó uram,
 Félek vihar kap el!

„Mult este az uj hold szarva közt
 Látszott a régi hold:
 Ha most, uram, tengerre szállsz
 Félek, baj ér utól.“

Alig egy mérföldet halad,
 Kettőt, hármát alig:
 Hát elborul, hát zúg a szél,
 A hab fodorodik.

Horgony szakad, árbocz lelóg,
 Oly iszonyú a vész;
 Hullám veri a tört hajót,
 Nincs épen semmi rész.

„Hol egy legény, hogy a kormányt
 Fogná meg azalatt,
 Mig felmegyek az árboczra,
 Ha látnék szárazat?“

„Itt vagyok én: és a kormányt
 Megtartom az alatt;
 Félek, uram, az árboczról
 Sohsem látsz szárazat!”

Egyet se lép, egyet ha lép,
 Csak egyet fölfelé:
 Hát a hajó kapesa szakad,
 Sós viz zuhog belé.

„Hozzátok azt a vég selymet,
 A vásznat is elé:
 Tömjük a rést, hogy a sós viz
 Ne jöhessen belé!”

Mindjárt hozák a vég selymet,
 A vásznat is elé:
 Tömik a rést, de a sós viz
 Azért csak jön belé.

Hej! rüstelék a skót urak
 Hogy ázik a czipő:
 De, mig jól szétekintenek,
 A viz fejükre nő.

S hány szép pehelyvankos lebeg
 A hab közt tétova!
 S hány édes urfi nem kerül
 Honába, de soha!

Sok hölgy töri fehér kezét,
Sok lány tépi haját
A kedvesért, hű jegyesért
Kit már sohase lát.

Soká, soká ülhetnek ott,
Kezőkben legyező,
E hölgyek, míg Sir Patrick Spens
Hajója partra jó.

Soká, soká ülhetnek ott,
Hajokban fésű, szép,
E lányok, míg egy is bizony
Meglátja kedvesét.

Feljül, feljül Aberdooron,
A mélység ötven öl;
Ott fekszik a jó Patrick Spens,
Az urak is, körül. —

(1853.)

VÁGY.

Nem itt, nem itt van az én világom!
 Más vidék az, a hova én vágyom!
 Illatosabb, napfényesebb róna,
 Mintha nem is az a napja volna.

Erdő, mező változatos szinnel —
 Mesteri kéz olyat soh'se szinel:
 Kék ligetek, kék hegyek aljába'
 Fürödik a puszták délibábja.

Ott van az én egyszerű tanyácskám,
 Mintha most is szemem előtt látnám;
 Kertem is van: talpalatnyi birtok . . .
 Most is abban ültetek és irtok.

Csemetéim bodorodva nőnek,
 Hosszu sorral mind élembe jönnek,
 Örömarczsal, mint hálás növendék,
 Mutogatván a piruló zsengett.

Nőjetek is nagyra, kicsiny fáim,
 Szülő hazám kedves rónatáján:
 Hadd legyen ott jó pihenésem még,
 Mielőtt egy hosszabb utra mennék.

Lombjaitok hűse ha beárnyal:
Zeng fölöttem szózatot madárdal;
Ismerem én e madarat régen,
Dalt ezután is hoz az énnékem.

Egyszerű dal, egyszerű szív s lélek
Sorsosi az avatag fedélnek! — —
Földi ember kevéssel beéri,
Vágyait ha kevesebbre méri.

(1853.)

A VIGASZTALÓ.

Mi a tűzhely rideg háznak,
Mi a fészek kis madárnak,
Mi a harmat szomju gyepre,
Mi a balzsam égő sebre;
Mi a lámpa sötét éjben,
Mi az árnyék forró délben,
S mire nincs szó, nincsen képzet:
Az vagy nekem, oh költészet!

Ha az élet útja zordon,
Fáradalmat fájva hordom,
Képemen kel búbarázda,
Főmön a tél zúzmarája:
Néhol egy-egy kis virág nyit,
Az is enyhít egy parányit:
A virágban téged lellek,
Öröme a kietlennek!

Ha szívemet társi szomja
 Emberekhez vonva-vonja,
 De majd, mint beteg az ágyba,
 Visszavágyik a magányba:
 Te adsz néki puha párnát,
 Te virasztod éji álmát,
 S álmaiban a valóság
 Tövisei — gyenge rózsák.

Jókedvem te fűszerezed,
 Bánatomat elleplezed,
 Káröröm hogy meg ne lássa,
 Mint vérzik a seb nyílása;
 Te játszol szívárvány színben
 Sűrű harmatkönyeimben,
 S a panasz, midőn bevallom,
 Nemesebb lesz, ha kidallom.

Verseimben van-e érdem
 Sohse' bánom, sohse' kérdem;
 Házi mécsem szelid fénye
 Nem hajósok létreménye,
 Nem a tenger lámpatornya,
 Mely felé küzd száz vitorla,
 Mely sugárát hintse távol . . .
 Elég, ha nekem világol.

(1853).

TÖRÖK BÁLINT.

„Fohászkodik mostan
sok gyakor sírással
Azezonyfeleséged
az két szép fiával —“

Tinódi.

Izabella királyné Budában
Azt se' tudja, hova lesz buvában:
Két ellenség két felől szoritja,
Szívét a gond száz felől borítja.

Összegyűjti budai tanácsot:
„Jó emberek, adjatok tanácsot:
Boldogasszony temploma keresztjén
Török zászló lengjen, vagy keresztjén?“

Szól a bíró, nagy Isten szavával,
Tizenharmad szék-ülő magával:
„Mire a nap még egyszer kisütne,
Német zászló lesz oda felütve.“

Titkos éjjel a kaput kinyitják,
Magyar urak ezt nem is gyanítják:
Török Bálint, György barát vezérek!
Kár alunni mostan a vezérnek.

Nem aluszik a barát, felébredt;
Török Bálint ruhát sem cserélhet:
Az ellenség, ki nyakra, ki főre,
Takarodik a várból előle.

Jár a barát postája, követje,
Szolimánhoz titkos üzenetje;
Maga Bálint csak morog, csak ünget:
„Ez is elád maholnap bennünket!”

Sárga lovát nyergelik atlaszra,
Ugy robog a budai piacszra,
Nagy sokaság közibe úgy léptet:
„Halljátok ezt ti budai népek!

„Áruló az, áruló a neve,
Verje meg a magyarok Istene,
A ki Budát — gyilkolom a fattya! —
Kettő közül egynek is feladja.”

— „Áruló az, áruló a neve,
Verje meg a magyarok Istene,
A ki Budát közülünk feladja,
Török Bálint szavát nem fogadja.”

Érkezik a vad pogány, screggel:
 György, a barát, összeség ezekkel;
 Maga Bálint, ha szivből, ha színre,
 A basának dolgozott kezére.

„Két ellenség a Duna-két-parton:
 Kevés annak az én egy jó kardom:
 Egyiket a másikkal — hiába!
 A hogy lehet“ — gondolja magába.

Hétfő napon hajnal hasadáskor,
 Veresebb az ég alja mint másszor:
 Hajnal előtt a Szentgyörgy terére
 Vágtatott a magyarok vezére.

Ágaskodik jó lova magasra,
 Kukorékol a csaták kakassa;
 Hej! mit akar a Bálint ma reggel
 Török-magyar egyesült sereggel?

A mit akar meg is teljesíti,
 Hajnali szél zászlaját röpíti,
 Maga pedig kardját emelinti
 Török Bálint, jó vitéz, Enyingi.

Széles a víz a Duna árkában:
 Ne menj neki, bolond cseh, vaktában!
 Neki menne, ha partja se volna,
 Vize helyén pokol tüze folyna.

Fut a vezér maga is, vesztébe,
 Beletört a gyalázat szívébe:
 Szegény öreg! hogy ki nem huzhatta,
 Futásában elvérzik miatta.

Török Bálint, jó vitéz, Enyingi!
 Vitézséged ne mutasd nagyon ki,
 Mert a pogány bizony megigenli,
 Gonosz barát ellened ingerli.

Gonosz barát hitszegő tanácsa
 Azt a vermet csak ássa, csak ássa,
 Ki miatt lesz Budavár bukása,
 Török Bálint hálóba jutása.

Győzedelmes ütközet elmulván,
 Izeni a Szolimán nagy szultán:
 „Fiam Bálint, magyarok vezére,
 Jöszte hozzám ebédre, ma délre.

Jöszte hozzám az ország nagyával,
 Izabella királyné fiával:
 Atyja után én vagyok az atyja,
 Árvaságát meg sem is siratja.“

Gondolkozik a Bálint magában:
 Nem lesz-e jobb maradni Budában?
 Mintha sugná, valami azt mondja:
 Ne menj, Bálint, a török táborba!

Király asszony ellenben azt mondja:
 „Török Bálint, te segíts bajomba:
 Gyermekeimet nem adom barátoknak,
 Szívében nincs érzelme apáknak.

„Neked adom, hűséges jobbágyom!
 Neked is van két fiad Torbágyon:
 Mintha egyik volna most üledbe',
 Viseld gondját, úgy adom kezedbe.“ —

Hosszas ebéd a török szultáné,
 Hátra van még a *fekete kávé*;
 Török Bálint tétova tekintget:
 „Körülfogott a jancsár bennünket!“

„Nézz ki fiam, gyenge kis apródom!
 Látsz e nagy port a budai úton?“
 — „A *szombati* kapuja kitérve,
 Ott megyen a sok török Budára.“

„Nézz ki megint, édes kis apródom:
 Jaj Istenem, be szörnyen aggódom.“
 — „Izabella királynét csalárdul
 Költöztetik kifelé a várul.“

„Harmadszor is nézz ki még, apródom;
 Oh! hogy erről tenni már nincs módom . . .“
 — „Boldogasszony tornya tetejében
 Félhold ragyog, a kereszt helyében.“

Jó parancsa Szolimán szultánnak,
 Parancsolja Verbőczy Istvánnak:
 „Te fogsz lenni az ország birója;
 Török Bálint itt marad egy szóra.“

Parancsolja azután barátinak:
 „A csecsemőt vidd el az anyjának,
 Te fogsz lenni ország kormányzója;
 Török Bálint itt marad egy szóra.“ —

„Hej! az a szó több-e mint egy másik?
 Minek jöttem én azért *Mohácsig!*“
 „Fiam Bálint, érjük el Eszéket:
 Becsülettel hazaküldlek téged.“

„Hej! az a szó hosszú már egy hétig;
 Hosszu nekem Budától *Eszékig!*“
 „Fiam Bálint, ne tüzelj, várd sorra:
 Hadd megyünk le, ne tovább, Nándorra.“

„Nagy Szolimán! nagy a te hatalmad,
Nándor alól most tovább lecsalhat . . .“
 — „Kutya voltál, az maradsz, de *vason*:
 Lánczot neki, hogy ne haraphasson!“ —

Várja szegényt — beh mihaszna várja! —
 Odahaza a szép két kis árva:
 Minden reggel kimegy az utcára,
 Édes atyját de mihaszna várja.

Várja szegényt szerelmes szép nője:
Ki-kiáll a magas könyöklőre;
Fehér képét ereszi karjára,
Ugy zokog, hogy még se jön a párja.

Héttoronynak egy sötét zugában
Török Bálint üldögél magában;
Ifju korát a vénség megszánja,
Megerleli s a halál levágja. —

(1853.)

ARKÁDIA-FÉLE.

Én is Arkádiában sz! —
 Magas hangból kezdettem —
 Engem sem a gólya költött!
 Nagy dolgokra születtem:
 Jártam egykor, mint akárki,
 Négy-kézláb,
 S vagyok mostan, mint sokan nem,
 Ép-kézláb.

Hagyott volna édes apám
 Gazdaságot kényeként,
 Megmutatnám de hiába!
 Ág is húzza a szegényt:
 Életében annyifelé
 Protestál
 Hogy ha meghal, *csak megáld*, de
 Nem testál.

Kutyabőröm nem hiányzott,
 De hibás volt dátuma,
 Bennem a tens vármegyének
 Elveszett egy vótuma:

Ki tudja, ha e szavazat
 El nem vész . . . ?
 Eh! feledjük, ostobaság
 Az egész.

Volna a sors édes anyám,
 Nem lennék én heverő;
 Kebelemen, érzem, érzem
 Mint buzog a tetterő;
*Nyíl*na csak tér, — kész bennem az
 Akarat —
 Nyílna csak . . . hogy futtatnám az
 Agarát!

Szenvedélylyel kezdenék nagy
 Gazdaságot tartani;
 Szőrin lábán . . . utoljára
 Maradna is valami!
 Megszámílnám a mi bejő
 S meg' kimegy;
 Ez aztán a mulatságos
 Egyszer-egy.

Elpipáznék téli este
 Kávéházban, névnapon:
 Koppasztanám a madarat,
 Ha már meg nem foghatom;
 Fosztanám a tollat, tudni-
 Illik a
 De a miről szólni sem po
 Litika.

Közdologban, a hogy illik,
 Vezetném az ügyeket;
 Nem esnék oly összejövés,
 Hogy ne vinnék szerepet;
 Nem esnék — azt minden ember
 Hiheti —
 Olyan vásár, sem országos,
 Sem heti.

Pártolnám az irodalmat
 Minden új év kezdetén;
 Egyszer, igaz: hanem elég
 Egy süttésből egy lepény.
 Kis áldozat a hazáér'
 Meg nem árt:
 Megszörözném minden évre
 A naptárt.

Szóval, oly sokat tehetnék,
 Annyi pálya nyitva áll;
 Élnék s halnék függetlenül
 A mennyiben rajtam áll.
 És nem volnék, a mi vagyok,
 Verselő,
 Magyarosan: kapa-kasza-
 Kerülő.

(1853.)

A SÁRKÁNY.

Egy roppant sárkány, -- de nem az
Mely a mesék honában költ,
Nem is az a másik, melyet
Szent-György vitéz hajdan megölt,
Hanem legújabb nemzedék --
Szárnyaira emelkedék;
Hogy elhagyná a földi port,
Melyet a szél szemébe hord.
Aránylag óriás feje
Kétségkívül lángész jele,
Míg a derék s azon alább
Mindegyre keskenyül a láb,
Mint jól szabott tánczmesteré,
Mint a betűk között a V.
Két nagy szeme, szemöldöke
Holló-korom-éj-fekete,
Szakál bajusz is van elég,
S az arcza berzseny színben ég:
Szóval: így szemre-főre tetsző
Volna -- de egy kissé ijesztő.
Még ifju benne minden iz,
Még szívos az élet-csiriz,
Mely összetartja tagjait,
Különnemű darabjait.
Mert nem szabad felejtenem,

Mennyi különböző elem,
 Hányféle rész s mily gyűlevész
 Foltjaiból lett ő egész.
 Ott szárnyal egy *sok tollu* kóta,
 Röpülni most tanul egy óda,
 Néhány „Balatoni Levél“ *)
 Melyek hasát kinozza szél;
 A délibábról egy mese,
 Az: „Árnyék és szerelmese,“
 Egy dráma, egy irány-regény:
 Az a pokol mély fenekén,
 Ez játszik a hold kerekén;
 Egy festett angyal, mely repül,
 De nem hinnéd próba ne'kül;
 Egy költői kor-vázolat:
 Hernhuterek Árpád alatt;
 Egy műtani, széptani czikk,
 A farka végén egy „kritik“;
 S mind ezt bezárja:
 „*Változat a sphaerák dalára.*“

Mondom tehát, azaz hogy írom:
 Sárkány barátunk emelé
 Mind e csodákat fölfelé,
 Halványabb vagy szürkébb papíron.
 S már elhagyá a háztetőt,
 Hol a nagy lábu gólya költ,
 Már a kémény torkába lát,

*) Dagályos levelek egy szépirodalmi lapban.

Lenézi a jegenye fát,
 Le a varjút ki oly henyén
 Tollázkodik a jegenyén.
 Sőt a torony, ez óriás,
 E legnagyobb *auctoritas*,
 Bezzeg mereszti négy szemét,
 Alig titkolja szégyenét,
 Nyújtózkodik is, de hiába!
 Ha szárnya nincs, mit ér a lába!
 Mi haszna, hogy ott túl magas
 Tetején a kevély kakas!
 Mi haszna, hogy berzenkedik:
 A sárkány túlémelkedik,
 Mint egy merész királyi sas.
 És még tovább is szállana, —
 Megtetszett néki a tanya
 „Hol a villám foganzik és
 Bölcsődala a mennydörgés,“
 Mindig felebb, mindig felebb,
 A végtelenhez *közelebb*,
 Emeli őt ifjúi vágya,
 „Hol a mindenséget belátja“:
 Be a falut és a mezőt,
 Hol a kender vetése zöld,
 Egyéb minden sárgulni kezd,
 Sűrű a boglya és kereszt,
 S a tarka dolgos nép a réten
 Oly apró, mint tyúkok szeméten.
 Ezek felé
 Nem röstelé
 Kiáltni mostan egy nagyot:

„Rám nézzetek: én *sos* vagyok!“
 S hogy elhigyük: ismételé.

No, ezt ugyan nem hihetik,
 De a beirt
 Silány papírt
 Mely *föltjök* emelkedik,
 Aprója, nagyja
 Újjal mutatja,
 Sőt némelyik gyönyörködik,
 Egy tekintetre nem hagyja.
 Hanem a sárkány többet várna:
 Tapsot kíván, az kell neki,
 Gondolja hogy megilleti
 Valamivel többecske lárma;
 És míg a híg
Aetherbe' lóg
 Száján kitör e *monológ*:
 „Hah, gyáva por a földtekén,
 Maradj, veszz hát! megvetlek én.
 Nincs-é nekem elég nagy szárnyam,
 Hogy a sphaerák honát bejárjam?
 Itt billeg az jobb s bal felől,
 Testem pehelyként viszi föl,
 És még fölebb vinné, de meg-
 Tartóztat e köldök-zsineg.
 Mit? nem vagyok én az
 Ég üstököse,
 Pályámat a *földhöz*
Hogy semmi ne kösse?

Föl, föl csak azért is!
 Mindegyre fölebb!
 S te nyomoru czérna,
 Pokolba veled!“

Igy szóla; és mikép a vad
 Borjú, mely lenni vágy szabad,
 Lesütött fővel
 S minden erővel
 Addig czibálja kötelét,
 A mig ott nem hagyá felét:
 Úgy a mi sárkányunk tolá
 A madzagot fel és alá,
 Néha lecsap, néha pedig
 Ugyan neki rugaszkodik.
 Elannyira, hogy a zsinog
 Szökéseit nem birja meg, —
 S a mely eddig röptét feszíté,
Eget a földdel közvetíté,
 Most elszakad
 A kötelék
 És ő szabad!
 „Övé az ég.“

De mint a széles szárnyu héja,
 Midőn csirkét rabolni czélja
 Vagy rá a cső nem puffra lő,
 Ép oly irányt vesz mostan ő.
 Teste könnyű, feje nehéz,
 Szárnya fityeg, mint köntösujj

Szokott, midőn nincs benne kéz,
 Avagy forgácsi a czégernek,
 Ott a hol árpanedvet mérnek --
 Midőn zimankó szele fúj.
 Repülne hajh! repülne ő,
 De nincsen arra jó idő,
 Ellenben van kilátás,
 Hogy a fejét, mely földre húzza,
 E pillanatban összezúzza --
 A mi bizony nem áldás.
 De mily szerencsés baleset!
 Épen egy tócsába esett,
 Hol mig elázik szárnya, farka,
 (Mivel egyik se' gutta-percha),
 Tó-szélien egy vén Brekeke
 Kár-örömmel így rekege:

„He! he! he! . . .

Lám: okosabb, mert biztosabb

Ide le;

Ne hidd, hogy a sas *néz* a napba:

Tamás voltam, leszek is, abba:

Csak földre néz, prédára les,

Nyúlat, juhot, libát keres; --

Mi a repülést illeti:

Repülhet, szárnya van neki:

Én arra sem vagyok irígy,

Mert nála jobban ugrom: *így!*“

S valóba'

Hol a már szélyelázott

Sárkány gerince látszott,
Odazuppant, a tóba.

Melyik részen van itt az író? —
Ugy tesz, mint a falusi bíró
Egy bonyolult kérdés fölött:
„Se neked, — se neked nincs igazad:
Valahol, a kettő között,
Keressétek az igazat!”

(1853.)

CSENDES DALOK.

I.

Ej! haj! ne szomorkodj'
Szívbeli jó barátom;
Ej! haj! minden ember
Holtig él e világon.
Tegnap is volt, már ma is van,
Holnap is lesz, úgy a hogy:
Ej! haj! feleségem,
Majd elélünk valahogy.

Azért, hogy elapad
Már a víz is elöltünk,
Azért a bubánat
Messze járjon mitőlünk.
Nyomoruság, szomoruság:
Elég ebből egyik is;
Ej! haj! feleségem,
Szenvedtünk mi eddig is.

Ej! haj! sohse búsulj
Szívbeli jó barátom;
Ej! haj! minden ember
Szenved azt a világon.

Lám a hold is változandó:
Néha telik, néha fogy;
Ej! haj! feleségem,
Majd megéltünk valahogy.

(1853.)

II.

Igyunk biz' azt egy-egy kicsit,
Ne szégyeljük, ha jól esik;
Hiszen egy-két ital bortul
Ez a világ fel nem fordul.

S ha felfordul: mit én bánom!
Abba' sincsen semmi károm;
Tán, kit a sors fejre buktat,
Akkor ismét talpra juthat.

Ha felfordul: Isten neki!
Tán bizony még használ neki:
Mélyen leszánt a jó gazda,
Ugy esik alul a gazza. —

(1853.)

A HEGEDŰ.

Vig legenda.

Krisztus urunk Szent-Péterrel
 Vándorolván gyalog szerrel,
 Magyarhont is útba ejté,
 Az alföldet nem felejté,
 Ha a beszéd nem szófia
 És áll a géográfia,
 A mit ugyan eldönteni
 Szoroska hely az itteni.
 Mondom tehát mennek vala:
 Elöl az Úr, —
 Néhány lépésre szótlanúl
 Követte hű apostola.

Út közben egy csárdához értek.
 Vendég ivott abban temérdek,
 Azaz hogy mindenféle sok
 Palócz, matyó fuvarosok,
 Jó alkura, még jobb hiszembe'
 Tehert szállitva Debreczenbe.
 Bogárhátú, széles faru
 Szekereik, mint egy falu,
 Oly szanaszét, rendetlenül,

Heverték az állás körül;
 Mig a lovak, mint ünnepen,
 Szélt vettek a széles gyepen
 S nem látszanak búsulni rajta
 Hogy valaki el-, vagy behajtja,
 Vagy eltévednek és soha
 Nem lesznek a matyó lova.
 Ellenben a jó kedvű gazdák —
 Ők úgy se' gondolnak vele:
 Busúljon a ló — arra bizzák —
 Hiszen elég nagy a feje;
 A kancsó kézről kézre jár,
 Énekelik hogy: *isz — sza már*;
 Hallani zajt,
 Hangos kaczajt,
 Szidalmat is, épületest,
 Rohadt beszédekkel vegyest.

Péternek mind ez új dolog,
 Szeretné látni, hallani
 Kissé közelről az egészet,
 És, mintha vonná valami,
 A csárda felé sompolyog,
 Gondolva, hogy tán csak benézhet.
 A mint hogy rögtön is bement
 Urának ellenére, ki
 Szelid hangon így szólt neki:
 „Ne menj be, Péter!” —
 Nem mondja kétszer;
 De, büntetésül hogy bement,
 Hátára *hegedűt* teremt.

S alighogy a küszöbre lép,
 Alig fordul egyet elébb,
 Midőn körötte, mint a méh,
 Felzendül a garázda nép.
 „Huzd rá! huzd rá!“ kiáltja mind,
 Dolgozván a sok iteze, pint;
 Az egyik a borát köti,
 A másik pénzét csörgeti;
 Furfangosabb elmével egy
 A léczes kármentőbe megy
 S a fürge csaplárnét kivonja,
 Szintugy repit belé a kontya,
 És tánczra-billegőn a pár
 Elébe áll, *nótára* vár.
 Péter pedig csak néze szét:
 Mirevaló mind e beszéd?
 A hegedű az oly csodás:
 Nem látja ő, de látja más.
 Hiába szólt, hiába kért,
 Hogy ő a nótához nem ért:
 Tüzre olaj a kifogás,
 Kopasz mentség, szabadkozás.
 És már nőttön-növő dühök
 Miatt a házpalló dübög;
 Alant a ház pallója, fent a
 Béketűrő mester-gerenda;
 Űtés űtésre, botra bot;
 Veszedelmes egy állapot!
 Én nem tudom, de gondolom
 Hogy abból Péter is kapott.

Az Idvezítő ez alatt
Szép csöndesen tovább haladt,
S midőn elérte a tanítvány,
Feléje fordult, így tanítván:
„Kíváncsiság bűnnek fele,
A rosznak már nézése ront;
Ki szántsándékkal lett bolond
Hagyd ott! ne szólj az nap vele;
Józsanság! a szavam, — de részeg
Ember elől én is kitérek.“

(1853.)

SZENT LÁSZLÓ.

Legenda.

Monda Lajos a nagy király:
 Eredj szolgám, Laczfi Endre,
 Küldj parancsot, mint a villám,
 Köss nehéz szablyát övedre:
 A tatártól nagy veszélyben
 Forog Moldva, ez a véghely:
 A tatárra veled menjen
 Tíz ezernyi lófő székely.

Kél Budáról Laczfi Endre,
 Veszi utját Nagy-Váradnak;
 Kölestermő Kunság földén
 Jó csatlósi áthaladnak;
 Várad kövecses utzáin
 Lovuk aczél körme csattog,
 Messze fénylik a sok fegyver,
 Messze döng a föld alattok.

Hallja *László* a templomban
 Körösviznek partja mellett;
 Visszatér szemébe a fény,
 Kebelébe a lehellet;
 Koporsója köfedelét
 Nyomja szinte három század:
 Ideje már egy kevésbé
 Szellőztetni a szűk házat.

Köti kardját tüszőjére
 S fogja a nagy csatabárdot
 Melylyel egykor napkeleten
 A pogánynak annyit ártott;
 Félrebillent koronáját
 Halántékin igazítja;
 — Éjfél tájban lehetett már, —
 A vasajtót feltaszítja.

És megindul, ki a térre,
 És irányát vészi jobbra,
 Hol magasan felsötétlik
 Érczbül öntött lovagszobra;
 Távolról megérzi a mén,
 Tombol, nyerit, úgy köszönti:
 Megrázkódik a nagy *érezlő*
 S érzlovagját földre dönti.

Harci vágtyól féke habzik,
 Kapál, nyihog, lángot fúvall;
László a nyeregbe zörren
 S jelt ad éles sarkantyúval;

Messze a magas talapról,
 A kőlábról messze szöktet;
 Hegyen völgyön viszi a ló
 A már rég elköltözöttet.

Egy ugrás a Kálvária
 És kilencz a Királyhágó;
 Hallja körme csattogását
 A vad székely és a csángó:
 Ám a lovat és lovagját
 Élő ember nem láthatja,
 Csodálatos! — de csodákat
 Szül az Isten akaratja. —

Három teljes álló napig
 Vívott a pogánynyal Laczfi;
 Nem hiányzott a székely sziv,
 De kevés a székely harczi,
 Míg a tatár — több mint polyva,
 Vagy mint a puszták fővénye —
 Sivalkodik, nyilát szórja,
 Besötétül a nap fénye.

Már a székely alig győzi,
 Már veszélyben a nagy zászló,
 De fölharsog a kiáltás:
 „Uram Isten és *Szent László!*“
 Mint oroszlán, ví a székely,
 Megszorítva, nem megtörve
 Most a bérczen, láthatatlan
 Csattog a nagy érzelő körme.

„Ide, ide jó vitézek!“
 Gyűjti népét Laczfi Endre:
 Hát egyszer csak vad futással
 Bomlik a pogányság rende;
 Nagy tolongásnak miatta
 Szinte már a föld is rendül;
 Sok megállván mint egy bálvány,
 Leragad a félelemtől.

Sokat elüt gyors futtában
 A repülő kurta csákány;
 Sok ki nem mozdul helyéből,
 Maga rab lesz, lova zsákmány.
 Foglyul esett a vezér is
Atlamos, de gyalázatja
 (Nehéz sebben vére elfoly)
 Életét meg nem válthatja.

Fel, Budára, Laczfi Endre
 Számos hadi foglyot indit;
 Annyi préda, annyi zászló
 Ritka helyen esik, mint itt.
 Rabkötélen a tatárság
 Félelemtől még mind reszket,
 És vezeklik és ohajtja
 Fülvenni a szent keresztet.

Hogy elértek Nagy-Váraddá,
 — Vala épen László napja —
 Keresztvizre áll a vad faj,
 Laczfi lévén keresztapja.

Összegyűl a tenger néző
 Hinni a csodába, melyet
 Egy elaggott, sírba hajlott
 Ősz tatárnak nyelve hirdet:

„Nem a székely, nem is Laczfi,
 Kit Isten soká megtartson;
 Hanem az a: *László! László!*
 A győzött le minket harczon:
 A hívásra ő jelent meg,
 Vállal magasb mindeneknél,
 Sem az előtt, sem azóta
 Nem láttuk azt a seregnél.

Nagy lovon űlt a nagy férfi,
 Arcza rettentő, felséges;
 Korona volt a fejében
 Sár-aranyból, kővel ékes;
 Jobb kezében, mint a villám,
 Forgolódott csatabárdja:
 Nincs halandó, földi gyarló
 Féreg, a ki azt bevárja.

Mert nem volt az földi ember,
 Egy azokból, kik most élnek:
 Feje fölött szűz alakja
 Látszott ékes nő személynek;
 Koronája napsugárból,
 Oly tündöklő, oly világos! — “
 Monda a nép: az Szent-László,
 És a Szűz, a Boldogságos.

S az öreg tatár beszédét,
Noha kétség nincs felőle,
Bizonyítá a templomnak
Egy nem szavajátszó őre:
Hogy három nap a sirboltban
Lászlót hiában kereste;
Negyed napra átizzadva
Találatott boldog teste.

(1853.)

AZ EGRİ LEÁNY.

Ballada.

I.

Kassa mellett, egy fölvarban,
Tivornyázott a cseh rabló;
Ordas új bor a pohárban:
Hozzálátnak ketten-hárman.

Szólt az egyik: ez fölséges!
Szólt a másik: milyen édes!
Boldog ország, áldott ország
Melynek földje ilyen bort ad!

Szóla *Telef*, zord vezérök:
„A keservét! hisz' ez méreg!
Semmi tűz a rossz csigerben:
Lőre volna ez Egerben.

„Egri püspök nagy pinczéje
Drága borral teljes-teli:
Szegény csehet nem sziveli,
De a lengvelt vendégeli.

„Lóra tehát, indulóra!
 Fel, borinni, vig leventék:
 A pap, a csap adja mindég,
 Kevés neki annyi vendég.“

S mint a holló, mint a felhő,
 Mint az árnyék, mint a szellő,
 Oly sötéten, annyi zajjal
 A zshiványhad messze nyargal.

II.

Egri leány ablakára
 Rászállott egy kis madárka,
 Koczogatja, veregeti,
 Esdekelve így szól neki:

„Nyiss ablakot, szép leányzó!
 Hideg szél fú, esik a hó,
 Fázom itt a ház ereszbe:
 Nyisd ki hamar és ereszsz be.“

„Nem eresztlek, ki se nyitom,
 Mert egyedül vagyok itthon;
 El is űlt már a jó madár,
 Bagoly az, ki éjtszaka jár.“

„Nem vagyok én csúnya bagoly,
Inkább törbe esett fogoly,
Szerellemnek hű madara:
Szeretődnek édes szava.“

„No, ha az vagy, jer, hadd látlak:
Szegény madár! bebocsátlak;
Fázol ugy-e, reszketsz igen
Odaki, a nagy hidegen.

„No, ha az vagy, jőj be onnat:
Kinyitom az ablakomat,
Az ajtómat, ablakomat . . .
Melengető két karomat!

III.

Rozgonyi püspök palotája nyitva,
Négy sor ablakkal kivilágosítva:
Magyar ott a lengyelt szívesen látja,
Új ismerőse, régi jó barátja.

„Éljen Ulászló! Hunyadink is éljen!“
Rá zene zendül, ropog a dob mélyen,
Rá zene zendül, kehely összezendül;
Magyar és lengyel deli tánczra lendül.

„Hej, ti vitézek, koszorúsi tánczban!
 Vér foly az utcán, foly a vér a házban!
 Ég a város! . . . tüze messze lángol,
 Négy szügeletjén ide is világol.“

— Hol az én kardom? — hol az én nyergem?
 — Paripámra ki tud igazítani engem? —
 Az enyém damasz volt — az enyém skárlát —
 Besenyő lovamnak sohse' láttam párját.

„Hej! ma vitézek *bottal* az ebre!
 Másszor ülünk már puha szép nyeregre!
 Ki lovon, — ki gyalog, — ki, ha épen *mászva* . . .
 Mert a veszély már itt van, a házba!“

Csörren az ablak, bezuhant az ajtó,
 Szép piros bortól izsamós a padló,
 Szép piros vértől sikamós a padló:
 Odabent a cseh, odabent a rabló!

IV.

Mi zuhog, hallod-e? — Szilaj szél zugása.
 Mi dobog, hallod-e? — Kebled dobogása.
 „Jaj, ne menj ki Lászlóm, jaj, ne menj ki szentem:
 Valami hidegség úgy borzogat engem!“

„Hogy ne mennék, édes? majd itt ér a hajnal;
 Gerlicze szivedet ne rémitse a zaj:
Katonák az utcán, Lengyel László népe,
Simon püspök bora nem fér a fejébe.“

Kimene a legény, bár ne tette volna!
 Szive meleg vére kiömölt a hóra,
 Szétfücsesent az útra, a küszöb kövére:
Egy csepp a leányzó fehér kebelére.

És mint a sebes tűz, az az egy csöpp éget;
 Érez a lány szive csoda melegséget:
 Szeretője keblét a mely átalverte
 A vasat, a vasat kézből kitekerte.

S ki látta valaha, villámlani télben?
 Fegyver csillogását fekete éjfélnben?
 Galombot *marókkal* vinni, verekedni?
 Gyöngö szúzi karról piros vért csepegni? —

Sok *pribék* esett el egyenetlen harczon,
 De az *egri lányból* sem lett *egri asszony*:
 Messziről egy dárda hű szivét bejárta,
 Fehér köntösében odarogyott szépen
 Kedves halottjára.

V.

Fut a rabló megrakottan,
Nyomja vállát súlyos préda;
S a bitang nép, a sok czéda,
Veszekedik a lopotton.

De a magyar lóra pattan,
Követi sok bátor lengyel:
„No s vitézek, hát e szeny nyel
Mi legyünk-e az adósok?”

Jó lovagok, hű csatlósok
Hogy elérik a pribéket —
No hiszen, cseh, jaj most néked!
Mért születél e világra!

Nem akadnál most az ágra
Gyalázatnak czimeréül,
Varju holló ételéül,
Ország útja közelében. —

Itt is, ott is, minden lépten
Maradoz a védtelen cseh;
A ki futhat, nagy szerencse:
De kevés már a ki futhat.

Maga Telef sem lel útat
Kassa mellé, a felvárba:
Körülfogva, mélyre zárva
Bűnhödé meg az elmúltat.

(1853.)

ÁGNES ASSZONY.

Ballada.

Ágnes asszony a patakban
 Fehér lepedőjét mossa;
 Fehér leplét, véres leplét
 A futó hab elkapdossa.
 Oh! irgalom atyja, ne hagyj el.

Odagyűl az utczagyermek:
 Ágnes asszony, mit mos kelmed?
 „Csitt te, csitt te! csibém vére
 Keveré el a gyoles leplet.“
 Oh! irgalom stb.

Összefutnak a szomszédnők:
 Ágnes asszony, hol a férjed?
 „Csillagom, hisz ottben alszik!
 Ne menjünk be, mert fölébred.“
 Oh! irgalom stb.

Jön a hajdu: Ágnes asszony,
 A tömlőczbe gyere mostan.
 „Jaj, galambom, hogy' mehetnék,
 Mig e foltot ki nem mostam!”
 Oh! irgalom stb.

Mély a börtön: egy sugár-szál
 Odaférni alig képes;
 Egy sugár a börtön napja,
 Éje pedig rémtül népes.
 Oh! irgalom stb.

Szegény Ágnes naphosszanta
 Néz e kis világgal szembe,
 Néz merően, — a sugárka
 Mind beléfér egy fél szembe.
 Oh! irgalom stb.

Mert, alighogy félre fordul,
 Rémek táncza van körüle;
 Ha ez a kis fény nem volna,
 Úgy gondolja: *megörülne*.
 Oh! irgalom stb.

Ím azonban, időtelve,
 Börtönének zárja nyílik:
 Ágnes a törvény előtt
 Megáll szépen, a hogy illik.
 Oh! irgalom stb.

Öltözetjét rendbe hozza,
 Kendőjére fordít gondot,
 Szőghaját is megsimítja
 Nehogy azt higgyék: *megbomlott*.
 Oh! irgalom stb.

Hogy belép, a zöld asztalnál
 Tisztos öszek ülnek sorra;
 Szánalommal néznek órá,
 Egy se' mérges, vagy mogorva.
 Oh! irgalom stb.

„Fiam, Ágnes, mit mivelteél?
 Szörnyü a bűn, terhes a vád;
 Ki a tettet végrehajtá
 Szeretőd im maga vall rád.
 Oh! irgalom stb.

„Ő bitón fog veszni holnap,
 Ő, ki férjedet megölte;
 Holtig vizen és kenyéren
 Raboskodva bünhődöl te.“
 Oh! irgalom stb.

Körülteként Ágnes asszony,
 Meggyőződni ép eszérül;
 Hallja a hangot, érti a szót,
 S míg azt érti: „meg nem örül.“
 Oh! irgalom stb.

De a mit férjéről mondtak
 A szó oly vizzásan tetszik:
 Az világos csak, hogy őt
 Haza többé nem eresztik.

Oh! irgalom stb.

Nosza sirni, kezd zokogni,
 Sűrű zápokönnye folyván:
 Liliomról pergő harmat,
 Hulló vizgyöngy hattyu tollán.

Oh! irgalom stb.

„Méltóságos nagy uraim!
 Nézzen Istent kegyelmetek:
 Sürgetős munkám van otthon,
 Fogva én itt nem ülhetek.

Oh! irgalom stb.

„Mocsok esett lepedömön,
 Ki kell a vérfoltot vennem!
 Jaj, ha e szenny ott maradna,
 Hová kéne akkor lennem!“

Oh! irgalom stb.

Összenéz a böles törvényszék
 Hallatára ily panasznak.
 Csendesség van. Hallgat a száj,
 Csupán a szemek szavaznak.

Oh! irgalom stb.

„Eredj haza, szegény asszony!
 Mosd fehérre mocskos lepled:
 Eredj haza. Isten adjon
 Erőt ahoz és kegyelmet.“
 Oh! irgalom stb.

S Ágnes asszony a patakban
 Lepedőjét újra mossa;
 Fehér leplét, tiszta leplét
 A futó hab elkapdossa.
 Oh! irgalom stb.

Mert hiában tiszta a gyöles,
 Benne többé semmi vérjel:
 Ágnes azt még egyre látja
 S épen úgy, mint *akkor éjjel*.
 Oh! irgalom stb.

Viradattól késő estig
 Áll a vízben, széke mellett:
 Hab zilálja rezgő árnyát,
 Haja fürtét kósza szellet.
 Oh! irgalom stb.

Holdvilágos éjjelenkint,
 Mikor a víz fodra csillog,
 Maradozó csattanással
 Fehér sulyka messze villog.
 Oh! irgalom stb.

És ez így megy évről-évre,
Télen-nyáron, szünet nélkül;
Harmat-arcza hó napon ég,
Gyöngye térde fagyban kékül.

Oh! irgalom stb.

Őszbe fordul a zilált haj,
Már nem holló, nem is ében;
Torz-alaku ráncz verődik
Szanaszét a síma képen.

Oh! irgalom stb.

S Ágnes asszony a patakban
Régi rongyát, mossa, mossa —
Fehér leple foszlányait
A szilaj hab elkapdossa.

Oh! irgalom atyja, ne hagyj el.

(1853.)

REG ÉS EST.

Szeretem a reggelt,
Mikor a jegenyék sudarára
Legelőbb esik a
Születő nap arany sugára
S kiderül a vidék,
Szine, illata, hangja föléd:
Tova még, tova még!
Enyim a nap, enyém az élet . . .

Ah, az est!
Bágyad akkor elme, test;
Hazaszáll a megtört lélek;
Nő a lombárny . . . félek, félek.
Mit hozál *ma*, vándor szellem,
Hogy *holnapra* fölemeljen? . . .
Boldog, ha visszánéz a mára
Öntudatod nyájas sugára! —

(1854.)

MÁTYÁS ANYJA.

Szilágyi
Örzsébet
Levelét megírta;
Szerelmes
Könyvével
Azt is telesírta.

Fiának
A levél,
Prága városába,
Örömhirt
Viszen a
Szomorú fogságba:

„Gyermekem!
Ne mozdulj
Prága városából;
Kiveszlek,
Kiváltlak
A nehéz rabságból.

„Aranynyal,
Ezüsttel
Mégfizetek érted;
Szívemen
Hordom én
A te hazatérted.

„Ne mozdulj,
Ne indulj
Én egyetlen árvám!
Ki lesz az
Én fiam
Ha megejt az *ármány*?

„Adassék
A levél
Hunyadi Mátyásnak,
Tulajdon
Kezébe,
Senkinek se másnak.“

Fekete
Viaszból
Nyom reá pecsétet;
Könyöklön
Várnak az
Udvari cselédek.

„Ki viszi
Hamarabb
Levelem Prágába?
Száz arany,
Meg a ló,
Teste fáradsága.“

„Viszem én,
Viszem én,
Hét nap elegendő.“
„Szerelmes
Szivemnek
Hét egész esztendő!“

„Viszem én,
Hozom én
Válaszát három nap.“
„Szerelmes
Szivemnek
Három egész hónap!“

„Istenem,
Istenem,
Mért nem adál szárnyat,
Hogy utól-
Érhetném
Az anyai vágyat!“ —

S ahol jön,
Ahol jön
Egy fekete holló;
Hunyadi
Paizsán
Űl ahoz hasonló.

Lecsapott,
Lecsapott
Fekete szélvészből,
Kikapá
Levelét
Az anyai kézből.

„Hamar a
Madarat! . . .
El kell venni tőle!“
Szalad a
Sokaság
Nyomba, hogy lelője.

Madarat,
Nem egyet,
Százat is meglőnek:
Híre sincs
Nyoma sincs
A levélvivőnek.

Nap estig
Az erdön
Üzeti hiába:
Éjfelen
Koczognak
Özvegy ablakába.

„Ki kopog?
Mi kopog?
Egy fekete holló!
Nála meg
A levél,
Vagy ahhoz hasonló.

„Piros a
Pecsétje;
Finom a hajtása:
Oh áldott,
Oh áldott
A *keze-írása!*“

(1854.)

A BAJUSZ.

Volt egy falu — nem tudom hol,
 Abba' lakott — mondjam-é, ki?
 Se' bajusza
 Se' szakálla,
 Egy szőr szála
 Sem volt néki;
 Annálfogva helységében
 Nem is hitták egyéb néven:
Kopaszszáju Szücs György bátya;
 E volt az ő titulája.
 No mert (közbe legyen mondva)
 Azt az egyet meg kell adni,
 Hogy a Szücs György falujában
 Könnyü volt eligazodni:
 Mivel ottan minden ember
 Névhez jutott olesó szerrel
Azon felül, mit az apja
 Adott neki, meg a papja.
 Nem tudom, ha más vidéken
 Meg-van-é e szép szokás,
 Nem tudom; de nagy kár lenne,
 Ha divatból úgy kimenne,
 Mint például — hogy többet ne
 Mondjak . . . a káromkodás!

Egyébiránt Szűcs György gazda
 Semmit is el nem mulasztja,
 Hogy bajuszát megnövelje,
 Meglévén a puszta helye.
 Kente, fente ő azt irral,
 Kigyóhájjal, medvezsirral,
 Ebkaporrall, kutyatéjjel;
 Meg is nőtt az minden éjjel
 — Tudniillik, álmában;
 S ha fölébredt, mennyi kéjjel
 Tapogatta hiában!

A mi pedig Szűcs György gazdát
 Máskülönben illeti:
Nem bolond ember volt ám ő:
 Ládájába' pénz egy bögre,
 Azonkívül juha, ökre
 És — számara volt neki.
 Sőt az is szent, hogy már régen
 Ott ülne a bírószeken,
 Hasa, hája, kéknadrága . . .
 Minden kész e méltóságra:
 De mit ér, ha nincs bajusz!
 Ily anyám-asszonyos képpel
 Sohsem választá a nép el;
 Szavazott rá tíz, vagy húsz.

Oh ti, kiket a természet
 Bajusz-áldással tetézt,
 Ti nem is gondolhatjátok,
 A csupasz száj mily nagy átok!

Ti, midőn a szúrós serte
 Sima állatok kiverte,
 Minden szentet sorra szedtek
 S a berctvától sziszegtek!
 Ti, ha egyszer, hébe-korba'
 Beleér levesbe, borba
 Szegény ártatlan bajusz; vagy
 Télen át rá jégcsap, zúz fagy:
 Már az olyan nagy sor nektek!
 Már ollót mit emlegettek,
 Nem tudván, e szőr mily drága,
 Becsesebb a drága gyöngynél:
 E hiányzott *csak* Szűcs Györgynél
 S lám! hiányzott boldogsága.
 Mily irigyen nézte másnak,
 A legutolsó kapásnak,
 Hogy mohos a szája-széle:
 Bezzeg, cserélt volna véle!
 De mi haszna! mind hiába!
 Nincs orvosság, patikába,
 Széles mezőn, drága kertben,
 Vagy más helyen,
 A mi neki szőrt neveljen!
 S már a bajszot úgy gyűlölte,
 Hogy legott a méreg ölte,
 Látva, hogy nő más embernek,
 Vagy korommal fest a gyermek;
 Sőt csupán ezér' a macskát
 Sem türhette udvarában, —
 S bajszot kapván áldott nője,
 Elkergette, vén korában.

Történt, hogy oláhzigányok,
(Tudvalevő nagy zsványok)
Kóborlának a vidéken,
S megszálltak a faluvégen.
Nosza mingyár' sátort ütnek,
Tüzet rakva, főznek, sütnek
Abból, a mit valahonnan
Más faluból idehoztak,
Mínthogy onnan
Éhen szomjan
Búcsu nélkül eltávoztak.
Meghíják a rokonságot,
A helybeli czigányságot
És ezeket törül hegyre
Kivallatják mindenképen:
Mi van? hogy' van a helységben?
S a hallottat szedik begyre.
Épen mint a jó vezér,
Ha az ellenséghez ér,
Minden bokrot és fatörzsöt,
Minden zegzugat kikémel;
Lassan mozdul seregével,
Küld vigyázót, előrsöt,
Puhatolja merre gyengébb,
Hol erősebb az ellenség;
Nem siet, de csupa szemfűl,
S mikor aztán ütközetre
Megy a dolog: gyors a tetre,
Veri a vasat, míg meg nem hül.
Nemkülönben a böles vajda
Haditervet kohol mingyárt:
Nincsen egy ház, nincs egy pajta,

Hogy ne tudná csinja-binját:
 Hol lakik dús özvegy asszony,
 Kit jó móddal megkoppaszson?
 Melyik háznál van eladó,
 Sári, Panni, Zsuzsi, Kató,
 Ki legény után bolondul?
 Mert az a jövendölést
 Megfizeti ám bolondul!
 Kinek esett holmi kára
 S van szüksége prófétára,
 Hogy nyomába *ne* jöhessen,
 Sőt, a mi több, *ráfizessen*?
 Ki szeretne gazdagodni,
 Könnyű módon pénzhez jutni:
 Ásni onnan, hova nem tett,
 Vagy, *ha tett is*,
 A letett kincs
 Idő közben elszelentett?
 Mind ez a vén vajda gondja,
 Ki nem adná egy vak lóért,
 Hogy a magyar kész bolondja.

Nem kerülte ki figyelmét
 Szües György uram nyavalyája,
 Gondolván, hogy ő kigyelmét
 Egy kissé *megberetválja*.
 Nem kell ahoz neki szappan,
 A nekül is mester abban:
 Szőrmentibe, vagy vizára
 Beretválni nincsen párja.
 Kivált most, hogy az idő

S alkalom oly kedvező:
 Ripeg-ropog
 A sarló-fog,
 Munkától ég a mező;
 Nincsen otthon,
 Csak az asszony,
 Hogy megfőzzön,
 Vagy dagaszszon;
 Vagy ha néhol egy beteg
 Szalmaágyon fentereg;
 Vagy a *seprű*, házörzőnek
 Felállítva küszöbre;
 De ha Isten meg nem őrzi,
 Ott lehet az örökre.

Egyedül van Szűcs György gazda,
 Egy lélek sines udvarában:
 Hát im! a furfangos vajda
 Beköszön a pítvarában.
 „Ejnye gazduram, a kőbe!
 Mi dolog az, hogy kigyelmed
 Bajuszát *levágja* tőbe?
 Magyar ember-é kigyelmed?“
 Milyen szemmel nézett rája
 Szűcs György gazda, képzelhetni:
 A vasvillát sem lehetne
 Mérgesebben odavetni;
 De a cigány győzte szóval,
 Hízolgővel, úsztatóval:
 Mig György el nem panasolta
 Hogy áll a dolog mivolta.

„Szent Pilátus! minő szégyen!
 Hát miér' nem mondta régen?
 Soha sem volt? nem is *termett*?
 Hát miért nem mondta kelmed?
 Nagy bajusza volna régen:
Hisz ez az én mesterségem!“

Megörüle György a szónak,
 Hogy bajusza lesz maholnap,
 S mintha nőne a szép sörte,
 Már a helyét is pödörte.
 Sonka, sódar,
 Füstös oldal,
 Liszt, szalonna,
 Főzelék,
 Van elég;
 Ráadásul jó ozsonna,
 S valamit a vajda kére,
 Megalkudva, megigérve.
 Nosza, tüzet rak legottan,
 Lobog a láng, bög a katlan,
 Száll a szikra, fojt a füst,
 Fő a fürdő, forr az üst,
 Benne mindenféle gyimgyom,
 Holmi gizgaz, holmi ringyrongy
 A mi úton, útfelen
 Elhányódik, vagy terem.
 E bübájos fürdőlében
 Nő meg a György bajsza szépen;
 S ha hibáznék egy kicsi:
 A *babona ráviszi*.

Kész immár a bornyomó kád:
 Szűcs György, jó remény fejébe,
 Nyakig ül a szennyes lébe,
 Istennek ajánlva dolgát.
 A cigány sereg azonban
 Beszivárog alattomban;
 Jön elébb egy, aztán kettő,
 Mintha csak ugy történetből:
Szerencsére a vajdának
Épen jó, hogy bebotlának!
 Egy tüzet rak, más vizet mer,
 Másik fát hoz kell az ember;
 Ugy szaladnak! úgy segítnek!
 Dolgot ad a vajda mindnek.

Hogy pedig a hasznos pára
 Szűcs uram fejét megjárja:
 Elővesznek egy nagy ponyvát
 És a fürdőkádra vonják;
 S a kád mellett körbe-körbe
 Táncz kezdődik, fítrge, pörge;
 Kalapácstól dong a donga,
 „Tiktak, tiktak“ foly a munka,
 S egy bűvös dal
 Ümmög halkal:
 „Bajusza lesz Szűcs Györgynek,
 Igen biz a, szegénynek.“
 S mig a ponyvát sietősen
 Jó erősen
 Apró szeggel *odaszegzi*,
 A cigányhad újra kezdi:

„Bajusza van Szűcs Györgynek:
Ne irigyeld szegénynek!”

Ez alatt a pénzes bögre
Bácsujárni ment örökre,
Követé a füstös oldal,
A szalonna, meg a sódar,
Az ágynémű, fehérnémű,
A vasféle, meg a rézmű,
Szóval, a mi könnyen mozdult,
Lába kelvén, mind elpusztult,
Mert a gazda — „tiktak, tiktak” —
Nem hallá, hogy zárat nyitnak.

Meddig üle György a kádban
Lepedővel leszögezve,
Nincs megírva krónikámban.
Csak annyi van följegyezve,
Hogy mihelyt abból kilépe,
Tükröt vévén a kezébe,
Hogy bajuszát felsodorja:
Nem teheté, mert nincsen mit!
Mert bajusza nem nőtt semmit,
De *igen* a füle s orra!

(1854.)

EGY KIS HYPOCONDRIA.

Meddő napok! üres lapok!
Kezdet elég: de semmi vég.
Lesz-e idő valaha még,
Melyben erőt s kedvet kapok?

Mi az erő? Önbizalom!
Kedvet s hevet a munka ad:
Folyó viznek nincs semmi gát,
Halál tesped álló tavon.

Nézd a napot: bár alkonyul,
Képén vidor az estbibor
Ha! infámis rossz kerti bor!
Az ember még kijózanul!

(1854.)

A PUSZTAI FŰZ.

Ki ültetett engem sivatag pusztába
Örökös botrányul a csavargó szélnek?
Ki ásta gyökerim' égető buczkába,
Hogy ne virulhassak, hanem mégis éljek?
Oh, legyen átkozott
A kegyetlen kéz, mely engem ide hozott!

Zöld berek aljában, enyhe patak szélén
Ifju napjaimat oly vidáman élém!
Szél s nap ellen védve, kristály nedvet ittam,
Kék hegy és ég tiszta levegőjét szíttam;
Minden áldott reggel
Rakva lőn fris lombom csillogó gyöngyekkel.

Mosolygva köszönte a kelő vitor nap,
Alája tekintvén tölgyfa sátoromnak;
Este visszanézett, búcsut venni tőlem
S én felé bókkoltam a szelid szellőben;
Délbe' megkimélt s én
Nem aléltam össze forró ülelésén.

Alattam kövér fű, puha pázsitszőnyeg,
 Virágzó pompája iratos mezőnek!
 Ezüst levelimen hímes lepke rengett,
 Hajló ágaimon víg madárdal zengett;
 Rám szállt éjszakára
 A bús fülmile, — nem a kevély tölgyfára.

Majd, ha a lég izzó fehér fényben ége,
 Lehajoltam a víz árnyas tükörébe,
 S míg én fürteimet nézdelém, futtában
 Száz tündér habocska mosogatta lábam!
 Örvénykét csinált ott,
 S odagyűjté mellém az úszó virágot.

Karcsu leányzó járt fürdeni vizemben,
 Hófehér szépséggel, piros szeméremben;
 Karom' nyujtám neki, óva lesegítém,
 Szűzi szép alakját zöld lombbal körítém;
 Gondosan takartam,
 Hogy senki ne lássa, féltve beárnyaltam.

Jött az ifju pásztor, üldözé a bánat,
 Nem sajnáltam tőle vékony ágacskámat:
 Kimélve lemetszé, furulyának fürta,
 Aztán oly szomorún, keservesen fűtta,
 Oly bus volt az ének!
 De szíve azóta könnyebb a legénynek. —

Állok most egyedül, sivár pusztaságon,
Rekedt hangu szöcske minden társaságom ;
Nézek a hőségtől délibábos tájra,
Szomjamat növeli csalogató árja ;
Amott volna egy kút!
De nekem vizéből egy csöppecske sem jut.

Mellettem vonúl egy régen elhagyott gát,
Senki sem jár rajta, hidját is ellopták :
Minek is ott a híd, hol se viz, se medre,
Lecsapták az utat kétfelől a gyepre ;
Oh! az ég harmatját
Lombomon ez utak sárrá változtatják.

Lombom oly színetlen és levelem oly gyér ;
Jő az alélt vándor s pihenő helyet kér,
Nem talál, tovább megy és engem elátkoz :
„Soha ki ne zöldülj, soha ne virágozz’!“
De mit ér az átok,
Ha fonyadva mégis több-több tavaszt látok!

(1852.)

A FÜLEMILE.

Hajdanában, a mikor még
Így beszélt a magyar ember:
Ha per, ugymond, hadd legyen per!
(A mi nem volt épen oly rég) —
Valahol a Tiszaháton
Élt egy gazda: *Pál* barátom,
S *Péter*, annak tőszomszédja;
Rólok szól e rövid példa.

Péter és Pál (tudjuk) nyárban
Összeférnek a naptárban,
Könnyű nekik ott szerényen
Megárulni egy gyékényen;
Hanem a mi Péter-Pálunk
Háza körül mást találunk:
Zenebonát, örök patvart,
Majd felfordítják az udvart;
Rosz szomszédtság: török átok,
S ők nem igen jó barátok.

Ha a Pál kéménye füstöl,
 Péter attól mindgyár' tüszköl;
 Ellenben a Péter tyukja
 Ha kapargál
 A szegény Pál
 Háza falát majd kirugja;
 Ebből aztán lesz hadd-el-hadd,
 Mely a kert alá is elhat!
 Ez sem enged, az se hagyja,
 S a két ház, kicsinye, nagyja
 Összehorgolnak keményen;
 Mint kutyájok a sövényen
 Innen és túl összeugat
 S eszi mérgében a lyukat.

De, hogy a dologra térjek,
 Ember emlékezet óta
 Állott egy magas diófa,
 Diszeül a Pál kertjének.
 A szomszédba nyult egy ága,
 Melyet Péter, minthogy róla
 A dió is odahulla,
 Bölesen eltürt, le nem vága.
 Történt pedig egy vasárnap
 Hogy a fentirt fülemile
 Ép' a közös galyra üle,
 Azt szemelvén ki oltárnak
 Honnan Istent jókor reggel
 Magasztalja szép énekkel:
 Megköszönve a napot,
 Melyre, im, felvirradott,

A sugárt és harmatot,
 A szellőt és illatot;
 A fát, melynek lombja zöld,
 A fészket, hol párja költ,
 Az örömet, mely teli
 Szivecskéjét elteli;
 Szóval, a mi benne él
 S mit körében lát, szemlél
 Azt a pompát, fényt és színt,
 Mely dicsőség
 — Semmi kétség —
 Ő érte
 Jött létre
 Csupán ő érette, mind!
 Elannyira, hogy Pál gazda,
 Ki gyönyörrel ott hallgatta,
 Így kiáltott örömében:
 „Istenem uram,
 Beh szépen
 Füttyöl ez az *én madaram!*“

„Kendé bizony az árnyéka!
 Mert olyat mondok, hogy még a“
 Hangzik átal a sövényen
 Egy goromba szó keményen.
 „Hát kié — pattogja Pál —
 Mikor az én fámra száll?“
 „De az én portámon zengett:
 Hogy illetné a *fütty* kendet!“
 Pál nem hagyja: őtet uccse!
 Péter ordít: ő meg úgy se!

Többrül többre, szórul szóra,
 Majd szitokra, majd karóra,
 Majd mogorván
 Átugorván
 Ölre mennek, hajba kapnak;
 Öröme a szent napnak
 Egymást ugyan vérbe-fagyba, —
 Hanem a *just* mégsem hagyva.

Pál azonban bosszút forral,
 És a hogy van, véres orral
 Megy panaszra, bírót búsit,
 S melyet a vérszeny tanúsít
 A bántalmat előadja,
 Jogát, ugymond, ő nem hagyja,
 Inkább fölmege a királyig
 Térden csuszva: de a füttyöt
 Mely az ős diófáruj jött,
 Nem engedi, nem! halálíg.
 Nyomatéku egy tallért dob
 Az igazság mérlegébe,
 Mit a bíró csúsztat a *jóbb*
 Oldalon levő zsebébe.

Pétert sem hagyá pihenni
 A nagy ártatlan igazság:
 Nem rest a bíróhoz menni
 Hogy panaszát meghallgassák.
 Így s úgy történt, — elbeszéli,
 Övé a fütty, ő azt véli
 Nincs vármegye,

Ki elvegye,
 Nincsen törvény, nem lehet per,
 Hisz azt látja Isten ember! —
 De, hogy a beszédet össze
 Annál jobb rendben illeszsze,
 Az ütlegből sokat elvesz
 És a joghoz egy tallért tesz,
 Mely is a birói zsebben
Bal felől, a szív iránt
 Meghuzódik a legszebben.

Felderüle a kivánt
 Nap, mely a vitát eldöntse,
 Hogy a fülemile pörben
 Kinek szolgál a szerencse.
 Ámde a birót most cserben
 Hagyja minden tudománya,
 És ámbátor
 Két prokátor
 Minden könyvét összehányja,
 S minden írást szélyeltúr is:
 Ilyen ügyről,
 Madárfüttyről
 Mit sem tud a *corpus juris*;
 Mignem a biró, haraggal
 Ráütvén a két zsebére
 S rámutatván a két félre,
 Törvényt monda e szavakkal
 A szegény fülemilére:
 Hallja kendtek!
 Se *ide* nem, se *oda* nem

Fütyöl a madárka, hanem
 (Jobb felől üt) *nekem* fütyöl,
 (Bal felől üt) s *nekem* fütyöl:
 Elmehetnek.

* * *

Milyen szép dolog, hogy már ma
 Nem történik ilyes lárma,
 Össze a szomszéd se zördül,
 A rokonság
 Csupa jóság,
 Magyar ember fél a pörtül.
 Nincsen osztály, nincs egyesség
 Hogy szép szóval meg ne essék,
 A testvérek
 Összeférnek,
 Felebarát
 Mind jó barát:
 Semmiségért megpörölni,
 Vagy megenni, vagy megölni
 Egymást koránsem akarja.
 De hol is akadna ügyvéd
 Ki a *fülemile füttyét*
 Mai napság felvállalja!?

(1854.)

HATVANI.

Népmonda után.

Kitelt az év, a percz lejára,
Hogy Debreczen hires tanára,
Mint vérrel esküvé egy rossz nap,
Átadja székét -- a Gonosznak.

Az ifjuság tömöttebb rendben
Gyül össze a hallóteremben,
Meghatva titkos borzalomtul,
Midőn az éji óra kondul.

Nincs semmi nesz. Hallgatva várnak
Jöttére a tudós tanárnak,
Ki a fekete könyvben olvas,
S kohán aranynyá válik a vas.

Mi sors vár rád a csillagokban,
A csiziónál tudja jobban,
Bölcsék kövét régóta birja,
Nap- s holdfogyatkozást megírja.

Télen, szobában, érlel dinnyét
 Csiklándni a vendégek inyét,
 S az asztallábból, mint varázslás,
 Csapon dől a tokaji másolás.

A szobapadlón vizet áraszt,
 Hogy nem lelsz egy tenyérnyi szárazt;
 Sikolt, ugrál a női vendég:
 De a víz egyre árad mindég.

Mert ezt kétségtelen forrásból
 (Ki más után, ki hallomásból)
 Az ifjuság vallotta szentnek:
 Vénebb diákok nem füllentnek.

Most a perczet borzadva várja
 Midőn belép híres tanárja,
 Nincs semmi zúgás, — légy ha rebben
 Meghallik a népes teremben.

Sötét az éj. Künn vad vihar dul,
 A szélkakas meg-megcsikordul;
 Benn üsztövér gyertyák lobognak
 Elősejtelmén nagy dolognak.

Az asztalon pedig halommal
 Egy gólyalábu czirkalommal
 Sötét, kormos edények állnak:
 Eszközi bűvös mágyiának.

Ott serpenyő, ott szerteszélyel
 Kisebb nagyobb szelencze, tégely,
 Üvegcső, lombik és retorta . . .
 Tán a — majd megmondám ki hordta!

Mellettök egy magasabb állvány,
 Fából csinált rezes nagy bálvány,
 Üvegtányérral, mint malomkő:
 S ha hozzá érsz, megüt a mennykő.

De im az ajtó, tudniillik
 A műterem ajtója, nyílik
 S jó a tanár, miként szokása . . .
 Nem a tanár! csak *képe-mása*.

A suhogó fekete öltöny
 Halkal seper végig a földön
 És kezdi, mint dologhoz értő,
 Beszédjét a ravasz kísértő.

De, mint ama bölcs csizióban,
 Homály uralkodik a szóban:
 Mi a planéták befolyása?
 Mit jósol a tenyér vonása?

Kik e s ama *jegyben* születnek,
 Sírnak-e többször, vagy nevetnek?
 A teli hold, a görbe ujság
 Szeszélyiből mi a tanulság?

Ha *tigris* a *medvét* lebirja,
 (Mikép Albertus Magnus írja,
 Vagyis ha két ércz egybeolvad)
 Hogy áll elő más *oktalan vad?*

Mind e csodát kifejti bőven
 S mutatja tűzön, serpenyőben;
 Sok görbe szám s ABRACADÁBRA
 Firkáitól hemzseg a tábla.

De, a mint egy gonosz planétát
 Rajzolna, elejti a krétát:
 Egy kis deák (röstebb a nagyja)
 Utána szökken és feladja.

Hanem . . . egek! . . . az ifju sápad
 Meglátva egy pár csodalábat;
 „Lóláb!” suttogja félelemben,
 „Lóláb!” fut végig a teremben.

S egyszerre, mint vihar zugása
 Dördül az ének harsogása,
 Merész hangon, őszinte hitben:
 „Erős várunk nekünk az Isten!”

És mind magasbra szárnyal a szó,
 Üvölt a *discant*, bűg a *basso*,
 Mikéntha Luther lelke szólna:
 „Ha e világ mind ördög volna!”

Egy pillanat . . . kénköszag érzik,
Hová lett a kisértő? nézik:
Hült helye a tanári széken,
Maga? . . . tán már pokolfenéken.

De a tanár jó, a valódi,
(Többé vele nem bír Asmódi)
S mi a természet zára, nyitja?
Isten dicsőségül tanítja. —

(1855.)

EMLÉNYEK.

I.

Ki nékem álmaimban
Gyakorta megjelenesz,
Korán elhúnyt barátom,
Van-é jel síri fádon,
Mutatni, hol pihensz?

Oh! mert hiába költ már
A hir nekem mesét
Hogy még tán eljövendsz:
Tudom én mit jelent ez
Ellenmondó beszéd.

Igen, a hir haláloed
Kimondani haboz,
S hogy a nehéz követség
Nagyon zokon ne essék,
Szavában ingadoz.

Majd elragadja tőlem
 A már adott reményt;
 Majd, a midőn elillant,
 Távolról visszacsillant
 Még egy csalóka fényt.

Hány bús alakban látom
 Éjente képedet!
 Sirból megannyi árnyak...
 S kik onnan visszajárnak,
 Nem hoznak életet.

II.

Behantozatlan áll
 Hamvai fölött a hely.
 Hol, merre nyugszik ő,
 Nem mondja semmi kő,
 Nem mondja semmi jel.

S hazám leányi közt
 Nincs egy Antigoné,
 Ki sirját fölkeresve,
 Hantot föléje nyesve,
 Virággal hintené!

(1851.)

III.

De nyugszik immár csendes rög alatt,
Nem bántja többé az Egy gondolat.

Mely annyit érze, hamvad a kebel,
Nyugalmát semmi nem zavarja fel.

A lázas álm, a szent hevülés,
Ama fél jóslat vagy fél örülés

Mely a jelenre hág, azon tipor
S jövőbe néz — most egy maréknyi por.

De jól van így. Ő nem közénk való —
S ez, a mi fáj, ez a vigasztaló.

A köny nem éget már, csupán ragyog;
Nem törlöm még le, de higadt vagyok.

Gyakran, ha az ég behunyta már szemét,
Gyakran érzem lobogni szellemét.

Szobámba leng az a nyilt ablakon,
Meg-megsimítja forró homlokom.

Hallom suhogni könnyű lépteit
És önfeledve ajkam szól: te itt? . . .

S döbbenve ismerék fel rajzomon
Egy-egy vonást, mit szellemujja von.

„Övé! kiáltom, itt, ez itt övé:
A szín erős, nem illik együvé.“

És áldom azt a láthatlan kezét
Múlass velem soká, szelid emlékezet!

(1855.)

NÉPNEVELÉS.

Híres falu Gömörben J,
 Még híresebbé tette jósa,
 Kiről bár még nem zöngé ének,
 Hét ország vet határt nevének.

Jövendöl egyre, télen-nyáron,
 Túltesz a százéves naptáron:
 Mikor lesz szél, eső, zimankó,
 Mikor kell bunda, vagy szürkankó.

Hol az okosság mécese rögtön
 Kialszik, őt vezérli ösztön,
 Mint a kaszaspókot vezérli, . . .
 Vagy a mi a szelet megérzi.

Mint egy garabonczás, legottan
 Vihart csinál, ha kedve szottyan;
 S mit szája mond — próbátum! — meglesz:
 Nyáron meleg, télben hideg lesz.

Ha ő egyszer kimondja, várhadd:
 Lesz jégeső, a víz megárad,
 Gyümölcskertünk hernyó emésztí,
 Betegek a szőlő gerézdi.

„Csitt! — közbevág — csitt!” és az apró
 Naptárak ajkán elhal a szó;
 Vagy azt se' tudják, mit beszélnek:
 Derút, borút össze-izélnék.

A Győri, Váczi, s több e féle
 Mind hosszú orral búnak félre;
 S a Lőcsei (oly nagy korábban!)
 Meg-megfordúl halott porában.

Az üstökös feljöni sem mer,
 Csúffá tevé egy földi ember:
 Ide s tova lesz (ő ha rest is)
 Lesz háború, éhség, vagy pestis.

ÖrüljeteK, szegény parasztok!
 Többé ne halljam egy panasztok;
 Mit zúgolódtok az időre?
 Azért papoljuk mi előre?

Nem! — féltse más, hogy magva veszzen,
 A babonát: korántse'! dejszen!
 Ha egyszer mi, tanultak, üzzük,
 S mint tudományt, rendszerbe fűzzük.

A véges ember mit se' tudna,
Ha olykor nincs egy J , R ,
Mely e hitetlen, vak sötétség
Korában szítsa Veszta mécsét.

(1855.)

ÁRVA FIÚ.

Árva fiú sír az ablak alatt,
Ifi'asszony a szobában múlat.

„Anyám, anyám! hideg van itt
Bocsáss be,
Bocsáss be.“

„Megállj poronty . . . megyek ki csak,
Megállj te!“

Ifi'asszony gyújt lobogó lángot,
Süti annál a csőröge-fánkot.

„Anyám, anyám! ereszs be már,
Ehetném,
Ehetném.“

„Csak *ezt* is még a föld alá
Tehetném!“

Árva fiú marad a sötétben,
 Özvegy asszony kedvese ölében.
 „Anyám, anyám! nem tudom én
 Mit látok,
 Mit látok;
 Félek nagyon; ne oltsd el a
 Világot!”

Temetőben árva fiú apja
 Lepedőjét, szemfüdelét kapja.
 „Anyám, anyám, az Isten szent
 Nevére,
 Nevére!
 Amott jön az édes apám
 Fehérbe.”

Kimene az özvegy asszony éjjel,
 Veri fiát a vizes kötéllel.
 * „Ne bánts, ne bánts gonosz r!
 Az árvát,
 Az árvát:
 Te ülted meg, de adod meg
 Az árát.

„Temetőben csendes az én házam,
 Jobb neki ott énvelem egy házban;
 Oda viszem karon fogva
 Magammal,
 Magammal:
 Ne bánjon így senki az én
 Fiammal!”

S ifi'asszony elszalad egy ingben;
Ismeri őt a faluba' minden:
Körül, körül csatangol a
 Temetőn,
 Temetőn.
Szegényt, szegényt szánd meg uram
 Teremtőm!

(1855.)

A VÉN GULYÁS.

Egy pohár bor a kezében,
Bora elfoly, keze reszket,
Vén gulyás ül a karszéken,
Mult időkre emlékeztet.

Hosszu évsor nyomja vállát,
Száz esztendőt emlegetnek;
Elég volna hagyománynak,
Elég volna történetnek.

Ifj' urakkal iddogál sort,
Kik, mint gyermek a toronyra,
Oly bámulva, oly szédülve
Néznek e nagy életkorra.

Elgondolják, hogy ha évök
Összeraknák hárman, négyen,
Az ha lenne olyan lépcső
A mi e tetőig érjen.

S elgondolják, hogy kedélyre
 Három, négy sem ér ez aggal,
 Ki nevet, iszik, danolgat
 Tréfaúzó ifj' urakkal.

„Azt a régit, Marcsi bátya!“
 S felkurjant a kedvencz nóta,
 Ki tudná hanyadszor fúja!
 És ki tudná, hogy mióta!

„Hej Nagy-Kőrös híres város,
 Ez s ez ottan a nótáros“
 De az mégsem oly keserves
 Mint a: „gonosz komiszáros.“

Erre még most is neheztel,
 Nem felejtí a vén pásztor:
 Sok borsot törhettek egymás
 Orra alá, egyszer másszor.

S ki a rövidebbet húzá,
 Az *ellenfél*, hol azóta?
 Csak a Marcsi bácsi ajkán
 Élteni egy öreg nóta.

Így danolgat, így beszélget
 Ama régi jobb időről,
 Közbelopván egy-egy *rejtélyt*
 Hol tinóruul, hol úszóruul.

Körben ülnek hallgatói
 S egyik így szól ingerkedve:
 „Hát a halál, Marcsi bátya?
 Volna-e már hozzá kedve?”

Nem felel rá; most az egyszer
 Úgy tesz, mint a ki nagyot hall,
 Néz sokáig a padlóra
 S döföli az ónas bottal.

Végre homlokát felütve
 Néz merően, szól nyugodtan:
 „Beszámoltam minden őszszel,
 Kárban soha nem maradtam.

„Egy borjúfark sem hibázott,
Ennyit sem tud rám a gazda;
 Még apjának, nagy apjának
 Sem volt soha rám panaszsa.”

S leül biztos öntudattal
Hogy rendén a számadása.
Nem hiányzik-é majd végül?
Nem én dolgom, — azt ő lássa.

S újra felpirúl kedélye,
Hadd busúljon a ki káros;
Jót iszik rá és felkurjant:
„Hej Nagy-Kőrös híres város!..“

(1855.)

A VÉN GULYÁS TEMETÉSE.

V iszik Marczy bácsit, nem is hozzák vissza,
Hova ő most indul, nem csekély út lesz a!

Nincs is benne mód, hogy gyalog odaérjen:
Mint urat kell vinni fekete szekéren.

Harminczhat ökör van fogva a járomba
Majd csak bévontatják a paradicsomba.

Hát még a kíséret! az egyszer a fényes:
Előtte a gulya, utána a ménes.

S a lágyszívü barmok, mintha búsulnának,
Mind olyan ostoba képeket csinálnak.

De az neki mindegy: ő már deszkát árul,
Vagy tud, vagy nem is tud e komédiárul.

A gulyát sem kérdi: hever-e? szalad-e?
Csak egyszer se mondja: *tala te, tala te!*

Csöndesen nyújtózik hátán a szekérnek,
Már nincs messze a hely, tüstént odaérnek.

Ott örök bucsút vesz tőle ménes, gulya;
Mögötte bezárul más világ kapuja.

De kíséri két pap, két egyház imája
No, hisz valamelyik majd csak eltalálja,

S a mit száz esztendő *nyílt kérdésül* hagyott,
E szegény bitang juh fölleli itt, vagy ott.

Lelje is föl *nyáját*, lelki üdvösségét;
Béke fődje hamvát fátyol az emlékét.

(1855.)

BOR VITÉZ.

Ködbe vész a nap sugára,
 Vak homály ül bérczen völgyön.
 Bor vitéz kap jó lovára:
 „Isten hozzád, édes hölgyem!”

Vak homály ül bérczen völgyön,
 Hűs szél zörrent puszta fákat.
 „Isten hozzád, édes hölgyem!
 Bor vitéz már messze vágat.”

Hűs szél zörrent puszta fákat,
 Megy az úton kis pacsirta.
 Bor vitéz már messze vágat,
 Szép szemét a lány kisirta.

Megy az úton kis pacsirta:
 Hova megyen? hova ballag?
 Szép szemét a lány kisirta:
 Szólt az apja: férjhez adlak!

Hova megyen? hova ballag?
 Zúg az erdő éji órán.
 Szólt az apja: férjhez adlak:
Eskü elől szökik a lány.

Zúg az erdő éji órán,
 Suhan, lebben a kísértet.
 Eskü elől szökik a lány:
 Szól vitéz Bor: „jöttem érted.“

Suhan, lebben a kísértet,
 Népesebb lesz a vad tájék.
 Szól vitéz Bor: „jöttem érted
Elesett hős, pusztá árnyék.“

Népesebb lesz a vad tájék,
 Szellem-ajkon hangzik a dal.
 „Elesett hős, pusztá árnyék,
 Édes mátkám, vigy magaddal!“

Szellem-ajkon hangzik a dal,
 Indul hosszú nászkiséret.
 „Édes mátkám, vigy magaddal!“
 — „Esküvőre! úgy ígérted.“

Indul hosszú nászkiséret,
 Egy kápolna romban ott áll.
 „Esküvőre! úgy ígérted.“
 Zendül a kar, kész az oltár.

Egy kápolna romban ott áll,
Régi fényét visszakupja.
Zendül a kar, kész az oltár,
Diszruhában elhunyt papja.

Régi fényét visszakupja,
Ezer lámpa, gyertya csillog.
Diszruhában elhunyt papja;
Szól az eskü: kéz kezét fog.

Ezer lámpa, gyertya csillog, —
Künn az erdő mély árnyat hány.
Szól az eskü: kéz kezét fog;
Szép menyasszony színe halvány.

Künn az erdő mély árnyat hány,
Bagoly sí a bérzi fok közt.
Szép menyasszony színe halvány —
Halva lelték a romok közt.

(1855.)

A TETÉTLÉNI HALMON.

Még áll a domb s én állok a felett,
Játszik velem bűbájos képzelet.

Csekély a domb, alig emelkedő,
Ormán csak fű, nem a bérce fenyve nő.

Csak, mintha pajzán széliak szeszélye
Egykor magát mulatta volna véle,

Midőn a porba' játszván, mint szokott,
Fövényből a pusztán csibét rakott.

Vagy, mintha ember hányta volna nem rég . . .
Ki gondolná, hogy százados nagy emlék!

Hogy épen e halmon verette sátrát
Honunk szerzője, diadalmas Árpád!

Innen tekinte szét uralkodó
Szemekkel a vitéz honalkotó,

Le a Tiszáig, melyen túl ama
Berek sötétül, a táj karama,

S le Alpárnak, hol a kevély Zalán
Földönfutóvá lesz holnap talán!

Ma még a zászló mind nyelére függ,
Ma még a harclovat békózza nyűg;

Békén legelnek a halom körül
Ropogva, mint láng, mely avarba dül.

Egy ménes ez, egész a látkörig,
Hol a nap fénye játszva megtörik.

Csúcsos süveggel a tengernyi sátrak
Elszórva mindenütt, — s a dali bátrak

Mint a köpüből méh, ha rajt ereszt,
Körüldonogják a szellős ereszt.

Itt ősi dal zeng bujdosó Csabárul,
Bús vígalomban a szív öble fájul;

Ott kanczatejnél, mely borrá megerjed,
Harsány mulatság nyers lármája gerjed,

Míg ösztörűfán egy-egy vizsga kém
Függ, mint árbocz fölött hajóslegény,

Vagy egy vezér, a hadnak pásztora,
Vágtat s nyomán fölkel a föld pora.

Megszólal egy kürt napnyugat felé,
Csatára hívó — ez a Lehelé . . . !

Nem, nem, — csak a szomszéd Abony, vagy Törtel
Kanásza mulatá magát a kürttel.

Gulyát növel a tábor helye s ők
Alusznak régen, a honkeresők.

De te virulj lábuk nyomán, Tetétlen!
Bársony füvet, sarjút tenyészsz a réten,

Hogy a kaszás ha egymást sarkalá,
Kövér rend dőljön a csapás alá.

Terhes kalászkok habzó aranya
Borítsa földed, — s a csinos tanya,

Mely ott fehérlik zöld fasor megett,
Hordjon magán jólléti bélyeget;

Körözze mindég színe-telt majorság,
Hogy lássa hasznát Isten, ember, ország, —

És álljon a domb, a multak jele,
Kímélve bánjon a vész is vele.

(1855.)

ZÁCS KLÁRA.

(Énekl egy hegedős a XIV-ik században.)

Királyasszony kertje
 Kivirult hajnalra:
 Fehér rózsá, piros rózsá
 Szőke leány, barna.

„Királyasszony, néném,
 Az egekre kérném:
 Azt a rózsát, piros rózsát
 Haj, beh szeretném én!

„Beteg vagyok érte,
 Szívdobogást érzek:
 Ha meghalok, egy virágnak
 A halottja lések!”

„Jaj! öcsém, Kázmér,
 Azt nem adom százér' —
 Menj! haragszom . . . nem szégyelled? . . .
 Félek, bizony gyász ér!

„Sietős az útam,
 Reggeli templomra;
 Ha beteg vagy, hát fekügy' le
 Bársony pamlagomra.“ —

Megyen a királyné,
 Megyen a templomba;
 Szép virágok, deli szűzek
 Mind követik nyomba.

Könyörögne, nem tud,
 Nem tud imádkozni;
 Olvasóját honn feledé:
 Ki megyen elhozni?

„Eredj fiam, Klára,
 Hamar, édes lyányom!
 Megtalálod a térdeplőn,
 Ha nem a diványon.“

Keresi a Klára,
 Mégsem akad rája:
 Királyasszony a templomban
 Oly nehezen várja!

Keresi a Klára,
 Teljes egy órája:
 Királyasszony a templomban
 De hiába várja.

Vissza se' megy többé
 Deli szüzek közzé:
 Inkább menne temetőbe
 A halottak közzé.

Inkább temetőbe,
 A fekete földbe:
 Mint ama nagy palotába
 Ősz atyja elébe!

„Hej, lányom, lányom!
 Mi bajodat látom?
 Jöszte, borúlj az ölemre,
 Mondd meg, édes lyányom.“

„Jaj, atyám! nem — nem —
 Jaj, hova kell lennem!
 Hadd ölelem lábad porát, —
 Taposs agyon engem! . . .“

Harangoznak délre,
 Udvari ebédre;
 Akkor mene Feliczián
 A király elébe.

A király elébe,
 De nem az ebédre:
 Rettenetes bosszuálló
 Kardja volt kezébe'.

„Eleted a lányért
Erzsébet királyné!“
Jó szerencse, hogy megváltja
Gyöngye négy ujjáért.

„Gyermekemért gyermek:
Lajos, Endre halj meg!“
Jó szerencse, hogy Gyulafi
Rohan a fegyvernek.

„Hamar a gazembert
Fiaim, — Cselényi!“
Ott levágák Felicziánt
A király cselédi. —

„Véres az ujjad,
Nem vérzik hiába:
Mit kívánsz most, királyi nőm,
Fájdalom díjába?“

„Mutató ujjamért
Szép hajadon lányát;
Nagy ujjamért legény fia
Borzasztó halálát;

„A más kettőért
Veje, lánya végét;
Piros vérem hullásaért
Minden nemzetségét!“

Rosz időket értünk,
Rosz csillagok járnak:
Isten ója nagy csapástól
Mi magyar hazánkat! --

(1855.)

SZIBINYÁNI JANK.

Ritka vendég Rácországban
Zsigmond a király, a császár;
Jól fogadja István vajda,
István, kinek apja Lázár:
Hét egész nap látja dúsan,
Becsülettel, emberséggel;
Nem felejtí, ki a gazda
S nem felejtí, kit vendégel.

Majd vigasság: zene, táncz, bor
Tartja ébren a fölházat,
Majd *ujudvar*, öklelés áll, —
Hangos erdőn nagy vadászat:
Száz tülök szól, hajt az eb s pór,
Nyomja össze a vad berket,
Szorul a rés, a lovag lés,
Íja pendül, ménje kerget.

Áll a hajsza, vége hossza
 Nincs vetélgő hegyke dicsnek:
 „Magyar a magyar“ Zsigmondnak,
 „Szerb a szerb“ Lazárevicsnek;
 „Ámbár — mond ez — udvaromnál
 Van egy apród, csak parányi:
 Az magyar lesz! . . . Erdély szülte,
 Neve Janko Szibinyáni.

„Hallod-e Jánk“ . . . ! Im azonban
 Zörmöl a gaz, reng a sűrű:
 Nagy csikasz vad ugrik föl, de
 Visszaperdül, mint a gyűrű —
 „Hallod-e Jánk! im királyod
 Szeme látja, — s ez jutalma
 Hogy te nékem azt a farkast
 Megkerítéd élve, halva.“

Rövid a szó, — gyorsan hangzó
 Kisérője büszke jelnek:
 De sokallja, meg se hallja,
 Már nyomúl a hősi gyermek.
 Hol királya, még a tájra
 Szeme egyszer visszalobban
 S a vad állat meg sem állhat:
 Mind szorítja, úzi jobban.

S majd a róna sorompója
 Nyilik, a mint hajtja ménjén,
 Majd eltűnnek a sűrűnek
 Lombos, ágas szövevényén.
 Itt gyalog száll, — paripája
 Fel s alá nyerit gazdátlan;
 Szóla Zsigmond: kár volt, mégis!
 Szól a vajda: semmi! bátran!

Jank azonban mind nyomon van:
 Le, a völgynek, fel, a hegyre,
 Vadcsapáson, vízomláson
 Veri, vágja, úzi egyre.
 A vad olykor hátra horkol,
 Foga csattog, szája résnyi,
 Majd, mint vert eb, kit hevertebb
 Ostor üldöz, szüköl és nyí.

Már az állat piheg, fárad,
 Nem az ifju, noha gyermek:
 Martalékát addig úzi
 Míg ledobban s vár kegyelmet.
 A királyhoz és urához
 Rabul vonja, szégyenszemre;
 Szól a vajda: ez nem első!
 Szóla Zsigmond: „Istenemre! . . .

„*Tartom* a just e fiúhoz!
 Enyim a fa, az gyümölcse:
 Visszakérem. Te kegyelmed
 Ebben most már kedvem töltse.“
 Nem oly hangon volt ez mondva,
 Hogy sokáig, vagy hiába
 Így került Jank Szibinyáni
 Zsigmond király udvarába.

Ott idővel karral s fővel
 Isten után vitte sokra;
 Másszor is még, többször is még
 Járt vadászni *farkasokra*:
 Mint védője a keresztnek;
 Megrontója büszke tarnak,
Idegen nép hőse is lett
 Derék hőse a magyarnak.

Most is vallják, egyre dallják
 Szerbhon ifjai, leányi,
 Guzliczájok hangja mellett:
 Ki volt Janko Szibinyáni.
 De a magyar ajakon is
 Neve, híre általános:
 Mert hisz' él még él örökké
 A dicső *Hunyadi János*.

(1855.)

SZONDI KÉT APRÓDJA.

Felhőbe hanyatlott a drégeli rom,
 Rá visszasüt a nap, ádáz tusa napja;
 Szemközt vele nyájas, szép zöld hegy-orom,
 Tetején lobogós hadi kopja.

Két ifju térdel, kezökben a lant,
 A kopja tövén, mint ha volna feszület.
 Zsibongva hadával a völgyben alant
 Ali győzelem-ünnepet ület.

„Mért nem jön a Szondi két dalnoka, mért?
 Bülbül szavu rózsák két mennyei bokra?
 Hadd fűzne dalokból gyöngysorba fűzért,
 Odaillót egy huri nyakra!“

„Ott zöldel az ormó, fenn zöldel a hant
 Zászlós kopiával a gyaur basa sirján:
 Ott térdel a gyöngypár, kezében a lant,
 És pengeti, pengeti, sirván:“

. S hogy feljöve Márton, az orosz pap,
 Kevély üzenettel a bőszi Ali küldte:
 Add meg kegyelemre, jó Szondi, magad!
 Meg nem marad itt anyaszülte.

„Szép úrfiak! immár e pusztá halom,
 E kopja tövén nincs mér' zengeni többet:
 Jertek velem, ottlenn áll nagy vigalom,
 Odalenn vár mézizü sörbet —“

Mondjad neki Márton, im ezt felelem:
 Kegyelmet uradtól nem vár soha Szondi,
 Jézusa kezében kész a kegyelem:
 Egyenest oda fog folyamodni.

„Serbet, füge, pálma, sok déli gyümölcs,
 Mit csak terem a nagy szultán birodalma,
 Jó illatu fűszer, és drága kenőcs
 Ali győzelem-ünnepe van ma!“

Hadd zúgjon az álgyu! pogány Ali mond,
 És pattog a bomba, és röpked a gránát;
 Minden tüzes ördög népet, falat ont:
 Töri Drégel sziklai várát.

„Szép úrfiak! a nap nyugvóra hajolt,
 Immár földi vállát bíbor színű kaftán,
 Szél zendül az erdön, — ott leskel a hold:
 Idekinn hideg éj sziszeg aztán!“

A vár piaczára ezüstöt, aranyt,
 Sok nagy becsű marhát máglyába kihordat;
 Harczós paripái nyihognak alatt:
 Szügyeikben tört keze forgat.

„Aztán — no, hisz úgy volt! aztán elesett!
 Zászlós kopiával hős Ali temette;
 Itt nyugszik a halmon, — rövid az eset —;
 Zengjétek Alit ma helyette!”

Két dalnoka is volt, két árva fiú:
 Öltözteti ezifrán bársonyba puhába;
 Nem hagyta cselédit — ezért üli bú —
 Vele halni meg, ócska ruhába’!

„S küldött Alihoz Ali dús, Ali jó;
 Lány-arczotok’ a nap meg nem süti nála;
 Sátrában alusztok, a széltül is ó:
 Fiaim, hozzá köt a hála!”

Hogy vitt ezerekkel! hogy vitt egyedül!
 Mint bástya, feszült meg romlott torony alján:
 Jó kardja előtt a had rendre ledül,
 Kelevéze ragyog vala balján.

„*Russtem* maga volt ő! . . . s hogy harczola még,
 Bár álgyugolyótul megtört ina, térde!
 Én láttam e harcztot! . . . Azonban, elég:
 Ali majd haragunni fog érte.”

Mint hulla a hulla! veszett a pogány,
Kő módra befolyván a hegy menedékét:
Ő áll a halála vérmosta fokán,
Diadallal várta be végét.

„Eh! vége mikor lesz? kifogytok-e már
Dicséretiből az otromba gyaurnak?
Eb a hite kölykei! vesszeje vár
És börtöne kész Ali úrnak.“

Apadjon el a szem, mely czélba vevé,
Száradjon el a kar, mely őt lefejezte;
Irgalmad, oh Isten, ne légyen övé
Ki miatt lőn ily kora veszte.

(1856.)

MIRZA SHAFFYBÓL.

(Bodenstedt.)

I.

ZULEIKÁHOZ.

Ha nézem gyöngé lábadat,
Nem foghatom meg, oh kedves leány,
Hogy' birja ennyi bájjodat:

Ha nézem apró kezedet,
Nem foghatom meg, oh kedves leány,
Hogy' vághat ily szörnyű sebet!

Ha nézem rózsá-ajakad,
Nem foghatom meg, oh kedves leány,
Hogy egy kis csókot megtagad!

Ha nézem két okos szemed,
Nem foghatom meg, oh kedves leány,
Hogy' kétli még szerelmemet?

Nézz rám! ne légy oly mostoha!
Hőbben szívemnél érted, oh leány,
Egy emberszív se' vér soha!

Hasson meg e szerelmi dal,
Szebben szerelmet nálam, oh leány,
Neked egy emberajk se vall!

II.

Kertjében a kis fülmile
Fejét búsan ereszti le:
Mi haszna, mond, szép énekem?
Az édes hang mit ér nekem,
Ha szürke tollaim helyett
Nem a rózsza szép színe fed!

Virágágyán a rózsza sír:
Az élet rám mi becsesél bír?
Mit nékem a szín, illatár,
Királyilag pompás szírom,
Ha e silány fakó madár
Ének-varázsát nem bírom!

„Hagyjátok a pört és panaszt“
Dönté el Mirza-Shaffy azt:
„Te rózsza, illatos ruháddal,
Te fülmile, szép hangu száddal,
Ti bájos színek, zöngzetek:
Dalomban egyesüljetek.“

III.

Hol a költő a végtelenbe vész,
Könyvét, tanácslom, tedd le hirtelen:
Mit meg nem ért a józan emberész,
Hiányzik abban egy, — az értelem.

(1856.)

AZ IHLET PERCZE.

Mint a szerelmes boldog álminál
Tündér alakká lesz bálványa képe:
Úgy lebben olykor a művész elébe
Teljes tökélyben a szűz ideál.
De oh, ha vére csillapodni száll,
A gráckiák övét elejti szépe:
Más hölgy tolong az istennő helyébe . . .
Asszony, minéműt köznap is talál.

Reszkess az égit így elveszteni!
Ha ő jelen, ha őt mosolygni látod:
Akkor, akkor ne múlaszsz költeni! —
Egyszerre, mint árny, tűn el az imádott,
És mint a rózsafelhő, nem sajátod; —
Percz a tiéd, egy percz, az isteni!

BOTH BAJNOK ÖZVEGYE.

Hunyad alatt, egy kis házban,
 Űlt az özvegy, talpig gyászban;
 Mint gyümölcs a fát, lehajtja
 Nehéz gondja, gondolatja:
 Neveletlen négy magzatja.

„Gyertek elő — monda — gyertek
 Négy apátlan árva gyermek:
 Hadd szelek most a kenyérből,
 Nem puhából, nem fehérből:
 Csak az árvái szegényből!

Hatalommal a rokon had
 Elfoglalta birtokunkat:
 Ide látszik a ház orna,
 Ide barnúl régi tornya,
 Ide villog a vitorla.

Jaj! mert a ki védelmezne,
 Messze van az tőlünk, messze:
 Levél oda el nem juthat,
 Izenő szó oda nem hat,
 Követ onnan hirt nem hozhat.

Mert szószóló nyelve néma,
 Ótalmazó karja béna;
 Sirba szállott szemünk fénye,
 Az özvegynék a reménye,
 Az árvának a törvénye!

Cserna vizén zúg a malom:
 Más veszi a vámot azon;
 Másnak zöldell a domb hátja,
 Másnak a völgy selyem ágya, —
 Még az Isten is megáldja!

Kérdezi majd a jövevény:
 Bothi Bajnok hol van szegény?
 Both elesett, a hű bajnok,
 És az árvák, és az anyjok, —
 Tudja isten, merre vannak!*

Hunyad alatt egy kis házban
 Űl az özvegy, földig gyászban;
 Mint gyümölcs a fát, lehajtja
 Nehéz gondja, gondolatja:
 Neveletlen négy magzatja*).

(1856.)

*) Első darabja lett volna egy Hunyadi ballada-körnek, melyből azonban csak Szibinyáni Jank, V. László, és Mátyás anyja készült el. Az *özvegy*, Hunyadi János édes anyja, gr. Teleki szeriut.

NÉMA BŰ.

Hálnak, hálnak,
Egyre hálnak,
Színe, lángja a magyarnak.
Itt is egy név,
Ott is egy név.
Hányat elvisz minden egy év.

S a ki még él,
Minden névnel
Összerezzen, búsan, árván:
Mint a néma
Lomblevél, ha
Egy-egy társa húll le sárgán.

(1856.)

DAL.

A hegedű száraz fája,
Beh szomorú a nótája!
Úgy meg sí-ri, úgy kesereg,
Talán a könnye is pereg.

A hegedű bús nótája,
Magyar ember múltat nála:
Úgy meg danol, tánczol, vigad,
Hogy a szive majd megszakad.

(1851.)

PÁZMÁN LOVAG.

Vig ballada.

I.

Vára öbös teremében
 Jár alá s fel bajnok Pázmán;
 Lépteit majd csillapítja,
 Majd megindul szaporázván;
 Lába, szíve, egyre tombol,
 Visszadöng a tölgyfa padló;
 Udvaron áll, kész nyeregben,
 Nyihog, prűszköl, fű a vad ló.

„Hova férjem? édes férjem?
 Ily korán? ily éhgyomorral?
 Panni! Gunda! hol maradtok?
 Egy, kettő, a mézes borral!
 Menten itt lesz, (boldog Isten!
 Még hajamba' nem volt fésű) —
 Ha egy perczig vár kegyelmed,
 Lesz kalácsom, új sütésű.“

Hallja Pázmán, elfordúlva,
 Háza zengő fülmiléjét;
 Csak pirosuló füle látszik,
 Az mutatja szenvedélyét;
 Feje búbján holdvilág van,
 Melyet ércz-sisakkal főd be;
 Nem felel, csak egyszer-kétszer
 Kiköhent az őszi ködbe.

„Rosz idő van, édes apjok!
 Nem tanácslom . . . hűs a reggel“
 Mond az urhölgy, és befordul,
 S visszatér nagy köpönyeggel;
 Várva, félve, türve, kérve
 Áll mögötte, hogy feladja:
 De boszúsan tiltja hátrább
 Könyökének mozdulatja.

„Mire véljem, drága férjem?
 Honnan e rossz kedve már ma?
 Nem alutt jól? rosszul ébredt?
 Kénye ellen volt a párna?
 Én vetem fel, két kezemmel,
 Én puhítom minden este —“
 Szól, s mint harmat gyenge fűvön,
 Remeg a szép asszony teste.

Indul Pázmán, meg se' állván
 Könnyes szemnek, rezgő szónak;
 De nem mindjárt leli nyitját
 (Sarka felől) az ajtónak.
 Néz utána egy-két perczig
 Szegény ifju asszony, Éva:
 Úgy nevetne! s úgy meg-sír, hogy! . . .
 Soha, soha ilyen tréfa.

Mikor aztán a küszöbnél
 Azt se' mondja: Isten áldjon,
 Vas kezére omlik a nő,
 Csókkal hinti, hogy megálljon.
 De az, fogja, visszadobja,
 Egyet mordul: „vissza, kígyó!”
 Ráfordítja a nagy kulcsot
 S öve mellé szúrja: „így jó!”

II.

Visegrádon a király van heverő sorral,
 Nem komoly tanácsot ül, nem hadi cselet forral,
 Nincsenek is ma körötte nagy szakállu vének:
 De van öröm, hejjehuja, táncz, muzsika, ének.

Odamene jó lovag, bús-haragos Pázmány,
 Lépte alatt nyög a föld, csikorog a márvány.
 „Ki dörömböl? ki csörömpöl?” — Ismeri fülsége:
 „Kinek az a jó bora volt, s nyalka felesége.”

„Nosza hamar, a bolond! ülj le ide, Rikkancs!
 — Gondolom én, mi a baj, hol töri a bakkancs —
 Légy te király, én pedig egyszerű kíséret:
 Mit te kiadsz, itt a szavam, álljon az ítélet!”

Összeszedi a bolond sete-suta képét,
 Úgy tli meg a király aranyos karszékét. —
 Odakünn az öreg, ha ki útját állja,
 Kilencz szobán keresztül döfi, taszigálja.

Megkövetem a király fölséges személyét:
 Nagy harag és nagy panasz nyomja szívem mélyét;
 Nem vagyok én boros ember — bor nekem a bánat!
 Megkövetem, ha szabadabb szóra nyitom számat.

Jöttek, uram, udvarodtól ifiú legények — —
 „Mi dolog ez? s idehaza maradtak a vének?”
 Nem az a baj, uram király, más nekem a gondom:
 Odajöttek, vadászni, fiatalok, mondom — —

„Vadasodat megrohanák? tilalomba törtek?”
 Dehogy uram! annyi van ott, vigye el az ördög,
 Annyi a vad erdeimen, se szeri se száma —
 De ha szóhoz nem jutok, nem lesz vége márma.

Este magyar lakomán szívet melegítétek,
 A királyért, hazáért, poharat üritétek —
 „Teleitták magukat? összeverekedtek?”
 Dehogy itták, dehogy itták! szépen lefektüdtek.

Reggel, uram, indulnak, köszönik a szállást —
 „S nem fizetik, ugy-e bizony, a vacsorát, hálást?“
 Beste kura fi zetésért látni a vendéget!
 Magyar ember nem teszi azt, tudja-e fölséged!

Reggel, uram, valamennyi útnak ered szépen,
 De az egyik visszaoson — ez a bajom épen —
 Azt az egyet, uram király, a radnai Szűzre!
 Megülöm; — ha ma jutok is a gyehenna tűzre.

„Nagyon illő a panasz, jó lovagom, Pázmán;
 Ilyen eset még nem esett magyar ember házán:
 Útnak ered a vendég, visszaosont egyik;
 Azt az egyet megülöd: nagyon helyes eddig.“

Átkozom is! . . . Nem vagyok én se bolond se részeg:
 Hogy valaki jó-megy, azért gyilkosa nem lések;
 De mikor a küszöbön állt feleségem, Éva . . .
 Ezer átok! megülöm, megülöm azt még ma!

„Nagyon okos a beszéd, jó lovagom, Pázmán;
 Hiba lenne, ha valahogy félre magyaráznám:
 Feleséged a folyosón — vagy küszöbön álla:
 Pedig, ugy-e, ritka eset volt ez eset nála?“

Gyilkolom is! . . . Uram király, értse meg a szómat!
 Elrabolá földi kincsem' és mennybeli jómat;
 Megesókolta — ugy segéljen! — szemeim láttára;
 Hej, hogy elébb nem tudék kapni paripára!

„Fejedelmi hitemre! — és a hit nem szellő —
 Meglakol a vakmerő, a semmire kellő!
 Tegyen a kar igazságot! vijon veled szembe!
 Hogy is hívják? a neve nem jut már eszembe.“

A nevét . . . azaz hogy . . . azt nem tudom épen!
 De talán meglelem felséged körében. —
Es az, uram! itt van, uram: kutya egye máját!
 — S kimutatá a lovag . . . magyarok királyát.

III.

Gyűl Visegrád kandi népe,
 Férfi és nő, agg és gyermek:
 Valami lesz a vár alján,
 Hogy sorompót, sátort vernek;
 A poroszlók ütlegeért
 Nem adják e mai látást;
 Otthon macska ül a padkán,
 Űtheti a kő a rántást!

Kapu kordul, szárnya fordul,
 Lobog a toll, a kürt harsan:
 Jó vitézek, harezra készek,
 Mind lejőnek, gyűlve gyorsan.
 Zárt sisakkal két levante
 Olyan, mint a kéményseprő:
 Ujjal mutat rá a gyermek,
 Őlbe sír az aprócseprő.

„Félre, félre! . . . pálya mérve!
Fék szorosan! láncsa szögbe!
Jól vigyázz . . . fuss!“ — Futnak aztán,
Dobog a föld, mintha nyögne;
Fogy a térség, nő az ember,
Paizs, dárda összeroppan:
Hátracsuklik a jó Pázmán,
S úgy leszáll, hogy szinte puffan.

„Talpra, bajnok! semmi, semmi:
Túl ugortál a veszélyen —“
Szól amaz, felütve siskát;
A király az: éljen! éljen! —
„Éljen!“ mondaná a harczfi
A mint szeme könybe lábog,
De szavak helyt vére buggyan,
S vérrel együtt három zápfog.

„Isten engem!“ a király mond,
„Nem akartam, jó levante;
Három ily fog! aranyt érő!
És még birta volna, nemde?
Három ily fog! úgy sajnálom,
Nem mondhatom ki eléggé:
Jó szerencse, ha ezúttal
Közte nincs a bölcseségé.

,De hogy, ime, jó tanácscsal
 Fűszerezem e kis tréfát:
 Másszor űlj honn, ha bajod nincs,
 És becstüld meg jobban Évát.“
 Így a fölség; de tanácshoz
 Kalácsban se' lett adósa:
 Három fogért három falu
 Lón a díj: Som, Somogy, Pósa.

Vigan koczog haza Pázmán,
 Tarsolyában kutyabőre;
 Ám szekérrel asszonyához
 Vásárfia ment előre.
 Kérdi Éva, ezt is, azt is,
 — Úgy jó neki, mint egy álom —
 De a férje mind ezt hajtja:
 „Tartsa Isten jó királyom!“

(1856.)

BALZSAMCSEPP.

Szív, örömtől elszokott szív,
Multak gyászos özvegye!
Meghervadtál, meghajoltál —
Az vagy-é még, a ki voltál,
Árva szívem, az vagy-e?

Oh, neked már fáj a bú is,
Az öröm is fáj neked!
Bánt az árnyék, a derű is,
Bánt az édes, keserű is,
Mint a szegény beteget.

Nem a régi fájdalom már,
Évek folytán a mi rág:
Csupán mérgét hagyta benned,
S minden illetésre szenved
A tulérvő fájvirág.

Jer! a multak hűs derével
A jelent tovább ne üld.
Mi okod van új panaszra?
Nézz a kikelő tavaszra:
Ege fényes, lombja zöld.

Jer! az áldott szép természet
Enyhe öle hívogat;
S temetőn bár ha bolyongok:
Eltakarják üde lombok
A sötét sirhalmokat.

(1857.)

NÉPDALOK.

I.

Sírva jön a magyar nóta világra,
 Bánatos a magyar ember világa.
 Mit keseregsz, atyámfia, rokonság?
 Ez az egész merő élet bolondság.

Duna vize lefelé foly, nem vissza,
 Régi baját magyar ember eliszsza!
 Azt miveli széles-magas kedvében,
 Majd megszakad belé a sziv keblében!

II.

Elesett a Rigó lovam patkója,
 Jeges az út, majd kicsúszik alóla,
 Fülveretem orosházi kovácsnál, —
 Ej no! hiszen több is veszett Mohácsnál!

Volt nekem egy rigószőrű paripám,
 Eladatta a szegedi kapitány,
 Ott se voltam az áldomás-ivásnál, —
 Ej no! hiszen több is veszett Mohácsnál!

Volt nekem egy fehér házam, leégett;
A telekem, azt se tudom, kié lett;
Be van írva vásárhelyi tanácsnál, —
Ej no! hiszen több is veszett Mohácsnál!

Volt szeretőm, esztendeig sírattam,
Az nekem a mindennapi halottam,
Most is megvan az a gonosz, de másnál, —
Ej no! hiszen több is veszett Mohácsnál!

(1856.)

HOLLÓSY KORNÉLIÁNAK.

(Emlékkönyvbe.)

Egy nép lakik túl tengeren,
Hol délre lejt az Álpok alja
Hol fűszeres völgy, rónaság
Az erdős Appennint uralja:
Hajdan dicső nemzet, ma rab; —
S hogy láncza csörgését ne hallja
Énekel űzi bús nesztét,
S az érz igát enyhíti dalja.
Oh, hát dalolj *nekünk!*

(1857.)

A BUJDOSÓ.

D a l.

Párjavesztett giliczének szíve fáj,
 Fülemile panaszától zeng a táj;
 Ne szomorkodj' fülemile, gerlicze:
 A te bajod az enyémhez semmise'.

Égi madár hegyen-völgyön megszállhat,
 Tarsa helyen társra megint találhat:
 Jaj, de nekem nincs se hazám, se párom,
 A világot egyes-egyedül járom.

Messzi honom tája körül jaj be kék
 Azt se' tudom, *hegy*-e az ott vagy az ég;
 Azt se' tudom, eljutok-é oda még:
 Vagy sohse' lesz egyéb hazám, mint az ég!

(1857.)

KÖSZÖNTŐ-DAL.

II. Endre korában.

Bort ide a billikomba! föl vele!
 Csengjen össze tiszta ezüst kebele,
 Mint szívünkből e kívánság égre száll:
 Éljen a hon! éljen urunk, a király!

Harczra magyar! lelsz magadnak vivni tért:
 Győzni dicső, halni dicső, a hitért;
 Tűz keresztet Jérusálem szent fokán:
 Éljen a hit! vesszen el a vad pogány!

Egyesül a rózsavirág és kereszt:
 Ily jegy alatt hű lovagszív vért ereszt:
 Éljen urunk, hős királyunk, s leánya
 Magyarország legdeliebb rózsája!

(1857.)

AZ UTOLSÓ FŐPAP.

Frankl után.

A büszke Szion elesett,
 Az Isten vára omladék;
 A délczeg oszlop- és tornáczsor,
 Hol tömjénfüst gomolyga másszor,
 Most puszta rom, feldúlaték.

Az oltár papja mind leölve;
 Holt csecsemők hús éjfelen;
 Mély csend remeg körül, kivéve
 Ha a merész bolt egy-egy íve
 Leroppan, zúgva, hirtelen.

Egy pap maradt a gyilkolásból,
 Hozzá a fegyver nem hatott.
 Midőn későre vált az éjjel,
 Vőn, ékesen arany szegélylyel,
 Papi fehér ruházatot.

Az *urim s thummim* tiszta fénye
 Ragyog keblén, mint szent tűzé;
 Ezüst hajtincse a komoly
 Sötétredős arczon lefoly
 Szakállának hava közé.

Így járdal utczák vadonán,
 Csak viszhang a kísérete;
 A váz-rom elsápad körül,
 Ha űzött fellegek közül
 A hold reá bús fényt vete.

Némán az ősz felhág a templom
 Hideg márvány koczkáira,
 S meghatva sorsától, mely üldi,
 Könyes szemekkel e szót küldi
 Az ég sötét foszlányira:

„Te elhagyád ten-népedet,
 Szent templomod feldúlva, im!
 Mely boltjain dereng vala,
 A tiszta sűgár elhala;
 Homályba dőlt a Cherubím.

„Haragod az oltárt megtöré,
 Véraldozat minden papod;
 Nem méltatál továbbra bennünk'
 Hogy templomodra mi ügyeljünk;
 Az oltár rom, néped halott.

„Vedd vissza hát a templom kulcsát,
 Reszketve nyujtom föl neked!^a
 S míg térdre hull ködlepte szemmel,
 Hall messziről, vad zöngelémmel,
 Tompa diadal-éneket.

A mint imádva, kar-emelten,
A templom őre térdepel:
Egy légi kéz könnyű sugára
Ereszkedik le, és az árva
Kulcsot magához vonja fel.

Kik távol azt ragyogni látták,
Lesújtó villámnak hívék.
Hajnal pirult kelet vidékin:
S a templom márvány omladékin
A főpap holtan fekvék.

(1857.)

A LEJTŐN.

Száll az este. Hollószárnya
Megrezzenti ablakom.
Ereszkedik lelkem árnya,
Elborong a multakon.
Nézek vissza, mint a felhő
Áthaladt vidékre néz:
Oly komor volt, — oly zöldellő,
Oly derült most az egész.

Boldog évek! — ha ugyan ti
Boldogabban folytatok, —
Multam zöld virányos hanti!
Hadd merengék rajtatok.
Bár panaszszal, bár sohajjal
Akkor is szám telve lőn:
Kevesebbem volt egy jajjal . . .
Hittel csüggtém a jövőn!

Most ez a hit . . . néma kétség,
S minél messzebb haladok
Annál mélyebb a sötétség;
Vissza sem fordulhatok.
Nem magasba tör, mint másszor —
Éltem lejtős útja ez;
Mint ki éjjel vízbe gázol
S minden lépést óva tesz.

(1857.)

BALLADA.

AZ ELÜZÖTT ÉS VISSZATÉRT GRÓFRÓL.

(Goethe.)

Oh jöszte be, jó öreg énekesünk!
 Itt lenn, a terembe', magunkra leszünk,
 Zárjuk be reteszszel a zárat.
 Anyánk könnyörög, s az atyánk odakünt
 Farkasra vadász, tova fárad.
 Mondj szép regedalt, oh de többször is ám!
 Míg bétanulom kis öcsömmel;
 Már rég epedünk zene s dalnok után.
 Gyerek ezt hallgatja örömmel.

Irtózatos éjben, ülő hadon át,
 Elhagyja a fénylakot, ősi honát,
 Kincsét idejében elásta.
 A gróf tova illan a kis kapun át,
 Mit burkol ölébe' palástja?
 Mit rejteget és viszen oly szaporán,
 Hogy visszatekinteni sem mer?
 Kis lánya szegény az, aludva karán. —
 Gyerek ezt hallgatja örömmel.

No s virrad; előtte a messze világ,
 Szállást neki völgy, neki hűs bokor ár,
 Enyhet falu népe, daláér'.
 Így vándorol, így eped éveken át,
 Szakálla alább meg alább ér;
 Ám nő kebelén is a szende alak,
 Vihar ellen védve köpenynyel,
 Nem fejtheti szébbé hercegi lak. —
 Gyerek ezt hallgatja örömmel.

Év elhalad, évnek utána megyen,
 Meghagyja, megadja magát a köpeny,
 Nem is éri be termete teljét.
 Néz apja reá, kire néznie menny!
 Örömében nem leli helyét;
 Oly gyönyörű, oly nemes a hajadon,
 Fájárul a mag nem ütött el;
 Oly kincs az apának e drága vagyon! —
 Gyerek ezt hallgatja örömmel.

S ím vágdat elő fejedelmi lovag,
 Felnyúl a leány keze, vélve hogy ad,
 Alamizsnát nem veszen észre.
 Ám gyöngé kacsója szoritva marad:
 Ez kell nekem! üdvöm e kézre!
 Ismerve — az ősz felel — égi becsét,
 Mint hercegi nőd' emeled fel;
 Ott a lovag elgyűrűző jegyesét —
 Gyerek ezt hallgatja örömmel.

Megáldja pap őket az ima helyén,
 Vigan, szomorún is, a hölgy vele mén,
 Szomorún, hogy véski bucsúját.
 Azóta ide s tova jár-kei a vén,
 Örömében viseli búját.
 Ilyen vala drága leányom, ilyen
 Ünokákat vártam idővel!
 Oh! nappal is éjjel is áldja szivem —
 Gyerek ezt hallgatja örömmel.

Megáldja a gyermekeket; de mi hang?
 Zörgetnek: atyánk jön! az ősz oda van!
 Elrejteni őt hova tudjuk? —
 Mit csábitod a gyereket, te bitang!
 Fogjátok el, érzkezü hajduk!
 Börtön fenekére a toiakodót! —
 Anyjok veszi észre, hamar kei,
 Fut, nyájasan esdeni, szólni szót. —
 Gyerek ezt hallgatja örömmel.

Hajdú haboz, áll nemes arczczal az ősz,
 Gyermek s anya esd, a hogy esdeni gyöz;
 A herczegi dölyf nyeli mérgét.
 De asszonya kértire lázad a bösz,
 Míg vad dühe feltöri kérgét:
 Vesztemre vevélek el, utczai rongy!
 Koldus te! hanem hiszen úgy kei!
 Szennyet koronámra hoz im e poronty —
 Gyerek ezt nem hallja örömmel.

Még áll, diadalmasan áll az öreg,
 Döbbenve hanyatlik a szolgasereg,
 A férj dühe dül — kire töltse?
 Átkos vala nászom, a kéjteli reg,
 Viráginak itt a gyümölcse!
 Nem pótol — igaz! — nevelés soha fajt,
 Nemes érzet jár csak a nemmel,
 Koldús anya szült ime koldusi rajt —
 Gyerek ezt nem hallja örömmel.

És el ha taszít apa, férj ha el űz,
 Széttépi vadúl a mi együve füz:
 Oh jertek az őshöz, apához!
 A koldus, az agg, a mezítelen ősz
 Még fel bir emelni magához.
 E vár az enyím! Te raboltad el azt,
 Fajod űze ki gyilkos elemmel;
 Itt rá a pecsét, a királyi malaszt! —
 Gyerek ezt hallgatja örömmel.

Már jogszerű fejdelem űli a trónt,
 Ő vissza hívének ad ősi vagyont,
 Feltörhetem a kincs zárát.
 Hagyján, fiam! így szeliden ipa mond:
 Urunk kegyelem-szava vár rád.
 Mind jóra üt ez ki; feledjük a bajt!
 Ma szerencsénk csillaga tünt fel,
 Nöd grófi leány, szüle herczegi fajt —
 Gyerek ezt hallgatja örömmel.

TANÁRI JUBILAEUMRA.

„Quem dī odere“ — hangzott a panasz
 Évszázadok hosszú során keresztül;
 „Quem dī odere“ — és a régi átok
 Mind egyre zúg, nem szűnt meg a panasz.
 Kedv, ifjuság, erő, szellem-vagyon
 Ma is gyakorta mind hiába vesz:
 Homályos a czél, tömkeleg az út,
 S kit e pályára Isten átka sodrott,
 Szívverit ontsa bár, mint pellikán,
 Hálátalanságot növel magának.

Te, ritka férfi! áldjad Istened,
 Ki oly önérettel dúsgazdagon
 Állhatsz pihenni meg pályád felén.
 Körödbe gyűlnek a felnőtt fiak,
 (Egy ember-öltő) s érett *férfi* észszel
 Köszönve a mit *ifjakért* tevé,
 Legszebb jutalmad így tőlük nyered.
 S mi felkiáltunk: mily nagy érdem az,
 Minő erény, mely e hálátalan
 Pályán a késő hála újra sarjadt,
 Nem hervatag babérait szedi.

(1858.)

REMÉNYINEK.

(Emlékkönyvbe.)

Karddal melyet dicsővé tenni, egykor
 Hiven ajánlád ifju véredet,
 A hon, az ugy-e szent hon, félig élt már,
 Halál árnyéka rásötétedett.
 Te messze távozál, — mi itt maradtunk,
 Tompán enyészve, mint sivar növény
 Mely élni nem tud, halni még nem érett,
 Ledőlt fa korhadó tövén.

A honfibú, mely elzsibbaszta minket,
 Tenálád munkás fájdalom leve,
 Nagy, büszke, boldog népek közt forogván
 Művészetekben a magyar neve.
 És, kik panaszra mely szóban alél el
 Fület zárnának, a dús boldogok,
 Veled kesergik azt, a min te vérzel,
 Midőn nyirettyűd úgy sir, úgy zokog.

Most a reménynek egy hangját, Reményi,
Vidd el nyugatra zengő húrodon;
Hirdesse szózatot fád a világnak,
Hogy újra érez, újra él e hon.
És élni fog, — menny, föld minden hatalma
Zádúljon bár fel, — mert élni akar;
Öngyilkolásra hogy többé fajulna,
Sokkal önérzőbb a magyar.

(1859.)

J HOZ.

Bús az ősznek hervadása.
 Hulló lombok, néma táj:
 De az ősznek van varázsa,
 Enyészetben méla báj.

A gyümölcs hull — semmi: érett!
 Hallgatt a lomb — semmi: szólt!
 Öltön a mező fehéret —
 Semmi: oly dús zöldje volt!

Csak, ha bimbó fővel asznak
 A virágok: oh, ez fáj;
 Ha reménye új tavasznak,
 Most születve, sirba száll.

Oh, derülj hát, ifju lélek,
 Légy a vidám hajdani;
 Gyöngye vagy még a zord télnek
 Koszorúját hordani!

(1859.)

BÉRANGER HALÁLAKOR.

Siratni őt? Bérangert?
Barátim, és vajon minek?
Sirassuk azt, ki elhúlt
Félösvenyén küzdelminek.

Ő nem silányka vázlat,
Nem léha töredék vala:
De élte oly egész, oly
Tökéletes, mint egy dala.

Egy eszme benne folyvást,
Az alap-érzelem is egy:
Honszerelem a *vég*sor,
A melybe minden szak kimegy.

SZÉCHENYI EMLÉKEZETE.

1.

Egy szó nyilallott a hazán keresztül,
 Egy röpke szóban annyi fájdalom;
 Éreztük, a mint e föld szive rezdül
 És átvonaglik róna, völgy, halom.
 Az első hír, midőn a szót kimondta,
 Önön hangjától visszadöbbene;
 Az első rémület kétségbe vonta:
 Van-é még a magyarnak istene.

2.

Emlékezünk: remény ünnepe volt az,
 Mely minket a kétségbe buktatott:
 Gyászról, halálról, szív-lesújtva szólt az,
 Napján az Úrnak, ki feltámadott.
 Már a természet is, hullván bilincse,
 A hosszú, téli fásúlt dermedés,
 Készíté új virágit hogy behintse
 Nagy ünneped, dicső Fülébredés!

3.

Immár az ég — ah, oly hideg korábban! —
 Irántunk hő mosolyra engede;
 A négy folyó és három bércz honában
 Kilebbent a tavasz lehellete;
 S melynek halálos — úgy tetszék — elasztá,
 Életre pezsdült a kór sivatag;
 Lassú folyót önérzelem dagasztá,
 Büszkén rohant le a szilaj patak.

4.

S fölzenge távol a menny boltos alja,
 Gyümölcshozó év biztató jele,
 Hallott korán megdördülő morajja —
 Midőn egyszerre villám sújta le.
 „Széchenyi meghalt“ — Oh, mind, mind csalékony:
 Te vig tavasz-nap! ujjongó mezők! . . .
 „Széchenyi meghalt“ — S e nagy omladékon:
 „Élünk-e hát *mi?*“ búsan kérdezők.

5.

Mert élni hogyha nem fájúlva-tengés,
 Olesó időnek hasztalan soka;
 De vérben, érben a vidám kerengés,
 Mely szebb jövőndő biztos záloga;
 Ha célra küzdvén, nagy, nemes, dicsőre,
 Így összehat kezünk, szívünk, agyunk,
 Vezérszó: ildom, a zászlón: előre! —
 Ő az, ki által lettünk és vagyunk.

6.

Megrontva bűnöd és a régi átok,
 Beteg valál, s nem érzéd, oh magyar;
 Nép, a hazában nem volt már hazátok:
 Sírt még hogy adna, állt az ős ugar.
 S mint lepke a fényt elkábulva iszsza,
 Úgy lőn nekünk a romlás — élvezet;
 Egy-két kebel fájt még a múltba vissza:
 Nem volt remény már, csak emlékezet.

7.

De, mely a népek álmait virasztja,
 Elhagyni a szelíd ég nem kívánt;
 Széchenyit küldé végtelen malasztja
 E holttetembe érző szív gyanánt,
 Hogy lenne élet-ösztön a halónak,
 Bénúlt idegre zsongító hatás,
 Reménye a remény nélkül valónak:
 Önérzet, öntudat, feltámadás.

8.

Midőn magát ez nem tudá szeretni,
 Ő megszerette pusztuló fáját.
 Oh, nemzetem, *ha* fognád elfeledni
 Hogyan viselte súlyos nyavalyád?
 És mennyi harczot küzde önmagával?
 Hány izgatott, álmatlan éjjelen?
 Míg bátorító Macbeth-jóslatával
 Kimondá: „a magyar lesz“ — hogy *legyen!*

9.

Bizton, ezer bajunk közt, megtalálta
 Azt a mi fő, s mindet befoglaló:
 „Elvész az én népem, elvész — kiálta —
 Mivelhogy tudomány nélkül való.“
 S míg kétle a bölcs, hátrált a tevékeny,
 Bújt az önérdék, fitymált a negéd:
 Ő megjelenve, mint új fény az égen,
 Felgyújtá az oltár szövétnekét.

10.

És ég az oltár. Im, körébe gyűltünk,
 Szétszórt bolyongók a vész idején.
 Már is tüzénél szent lánggra hevültünk,
 Fénye világol sorsunk ösvenyén.
 Oh, rakjuk e tüzet, hogy estve nála
 Enyhet találjon áldó magzatunk!
 Ez lesz a méltó, a valódi hála,
 Mit a nagy Jóltevőnek adhatunk.

11.

De hogy' kövesse nyomdokát az ének?
 Némúljon el, lant, gyöngye szózatod.
 Hazám tudósi, könyvet nagy nevének!
 Klió, te készítsd legdicsebb lapod!
 Évezredek során mit összejegyzél
 Honfi erény magasztos érdemét,
 S arany betűkkel ércztáblába metszél:
 Abból alkosd Széchenyi jellemét.

12.

Írd azt, ki a pusztán népét vezérli;
 Ki kürtöl, és lerogy a régi fal;
 Tarquín előtt ki arczát megeseperi; —
 Fülepet ostoroz lángajkival;
 Ki győzni Athént esellel is szoritja;
 Kit bős csoport elítél, mert igaz;
 Ki Róma buktán keblét felhasítja —
 Elég a példa fáj: Széchenyi az!

13.

Ő szól: s mely szinte már kövé meredten
 Csak hátra néze, mint Lóth asszonya,
 A nemzet él, a nemzet összeretten,
 Átfut szivén a nemlét iszonya:
 Szól újra: és im lélek ül a szemben:
 Rózsát az arczra élet színe fest;
 Harmadszor is szól: s büszke gerjelemben
 Munkálni, hatni, küzdeni vágy a test.

14.

Hitel, Világ és Stádium! ti, három —
 Nem kézzel írt könyv, mely bölcsel, tanít,
 De a lét és nemlét közti határon
 Egekbe nyúló hármass pyramid!
 Ám, hadd üvöltsön a Számum viharja,
 Dőljön nyugatról a sivár homok:
 A bújdosók előtt el nem takarja,
 Melyet ti megjelöltök, a nyomot.

15.

S lön új idő — a régi visszacsökkent —
 Reményben gazdag, tettben szapora;
 A „kiseded makk“ merész sudárba szökkent; *)
 Ifjú! ez a kor: „Széchenyi kora.“
 Nézd ez erőt: hatása mily tömérdek —
 De ne imádj: a munka emberé —
 Szellem s anyag, honszeretet s ünérdek
 Mily biztosan lejt a közjó felé.

16.

Majd elborúlni kezdé láthatára:
 Kik műve által lettünk magyarok,
 Nem ügyelénk többé vezérnyomára,
 Mi napba néző szárnyas Ikarok.
 Oh, hogy riadt fel intő jós-ajakkal! --
 S midőn a harez dúlt, mint vérbősz Kain,
 Hogy álla tört szívvel, merev hajakkal —
 Egy új Kasszándra Trója lángjain!

17.

Hosszú, nehéz, sötét lön akkor éjünk,
 Nyugalma egy álarczozott halál;

*) „Minden jelenetek jövődő fényt mutatnak nemzetünknek, minék megjövendőülésére semmivel több jóslói tulajdon nem kell, mint előre megmondani, hogy a *kiseded makkból*, ha meg nem romlott, idővel termő tölgyfa lesz, csak senki el ne gázolja.“
Széchenyi.

S midőn a szív feldobbant, hogy reméljünk :
 Nagy szellem! ime, köztünk nem valál.
 Oh, mely irigy sors önző átka vett el,
 Hogy ébredésünk hajnalát ne lásd? —
 Vagy éppen egy utolsó honfi-tettel
 Tagadnod kelle — a feltámadást? . . .

18.

Nem, Üdvezült, nem! . . . fájdalmunk hevében
 Hamvad ne sértse káromló beszéd:
 Oh, nézz egedből és örvendj e népen,
 Mely soha *így* még nem volt a tiéd!
 Leomlunk sirodon szent döbbenéssel,
 A sujtó karra félve ismerünk:
 De Antéuszként majd ez illetéssel
 Küzdelmeinkhez uj erőt nyerünk.

19.

Emléket, oh hazám, mit adsz e sirra?
 Hová tekintesz földeden, magyar,
 Hol Széchenyi nevét ne lásd megírva
 Örök dicsőség fénysugarival?
 Ha büszke méned edzi habzó pálya,
 Ha eszmeváltó díszes körbe gyűlsz,
 Ha szárnyakon röpít a gőz dagálya,
 Ha tenni, szépre, jóra egyesülsz; —

20.

Duna, Tisza . . . ez mely prüszögve hordja
 Fékét, s szabályhoz törni kénytelen;
 Amannak hódol a sziklák csoportja,
 S Trajánusz híre újból megjelen;
 Az ifju szép Pest, ki bizton ölelve
 Nyújt Corvín agg várának hű kezét,
 S az édes honni szót selypíti nyelve — —
 Széchenyié mind ez emlékezet!

21.

Széchenyi hírét, a lángész csodáit,
 Ragyogja minden, távol és közel:
 Áldozni még jerünk — ah, oly sokáig
 Nem értők — Széchenyi szivéhez el.
 Nem láttuk, e sziv néha mit palástol
 Hordván közöny havát és gúny jegét:
 Hogy óvni gyöngé csiráit fagyástól
 Őrizze életosztó melegét.

22.

Értünk hevült, miattunk megszakadt sziv,
 Te, az enyészet ágyán porladó!
 Késő, de tartozott szent hódolat hív:
 Egy nemzeté, im, e hálás adó.
 El kelle buknunk — haj, minő tanulmány! —
 Meg kelle törnöd — oh, mily áldozat! —
 Hogy romjaidra s romjainkra hullván,
 Adjunk, Igaz! tenéked igazat.

23.

Szentebb e föld, honunk áldott alapja,
 Mióta, nagy szív, benne nyúgoszol;
 Szentebb a múltak ezredévi lapja,
 Mióta, nagy név, hozzá tartozol.
 Koszorút el! . . . morzsoljuk el könyűnket:
 Az istenülés perczí már ezek!
 Borítsa ünneplő mirtusz fejűnket:
 Reménynyé váljon az emlékezet.

24.

Nem hal meg az, ki milliókra költi
 Dús élte kincsét, ámbár napja múl;
 Hanem lerásván, a mi benne földi,
 Egy éltető *eszmévé* finomúl,
 Mely fenmarad s nőttön nő tiszta fénye
 A mint időben, térben távozik;
 Melyhez tekint fel az utód erénye:
 Óhajt, remél, hisz és imádkozik.

25.

Te sem haltál meg, népem nagy halottja!
 Nem mindenestül rejt a czenki sír;
 Oszlásodat még a család siratja —
 Oh, mert ily sebre hol van balszamír? . . .
 Mi fölkelünk: a fájdalom vigasztal:
 Egy nemzet gyásza nem csak leverő:
 Nép, mely dicsőt, magasztost *így* magasztal,
 Van élni abban hit, jog, és erő!

(1860.)

AZ ÖRÖK ZSIDÓ.

Pihenni már. — Nem, nem lehet:
 Vész és vihar hajt engemet,
 Alattam a föld nem szilárd,
 Fejem fölött kétélű bárd
 Tovább! tovább!

Az út, hová talpam nyomul,
 Súlyed, ropog, átvékonyul;
 Ónsulylyal a kolossi lég
 Elzúzna, ha megállanék
 Tovább! tovább!

Rettent a percz, a létező,
 S teher minden következő;
 Új léptem új kigyón tapod:
 Gyülölöm a mát s holnapot
 Tovább! tovább!

Pusztán folyam mért nem vagyok,
Hogy inna fel asszú homok!
Mért nem futó, veszett vihar,
Mely ormokon egyszer kihál
Tovább! tovább!

Irigylem az ágról szakadt
Levelkét: hisz majd fennakad;
Irigylem az ördögszekért:
Árokba hull: czéljához ért
Tovább! tovább!

Szegény zsidó Szegény szívem:
Elébb-utóbb majd megpihen.
Az irgalom nagy és örök,
Mégzán s átkom nem mennydörög:
Tovább! tovább!

(1860.)

RENDÜLETLENÜL.

Hallottad a szót: „rendületlenül —“
 Midőn fölzengi myriad ajak
 S a millió szív egy dalon hevül,
 Egy lángviharban összecsapzanak?
 Oh, értsd is a szót és könnyelmű szájon
 Merő szokássá szent imád ne váljon!

Sokban hívságos elme kérkedik,
 Irányt még jóra, szépre is az ad;
 Nem mondom: a hont ők nem szeretik;
 De jobban a tapsot, mint a hazát
 Oh, értsd meg a szót és hiú dagályon
 Olesó malaszttá szent imád ne váljon!

Fényt űz csinált érzelmivel nem egy,
 Kinek világát csak divat teszi;
 Ő nála köntös, eb, ló egyre megy,
 S a hon szerelmén a hölgyét veszi
 Oh, értsd meg a szót s függve női bájon
 Kül csillogássá szent imád ne váljon!

Van — fájdalom! kinek czégér hona.
 Hah! tózsér, alkusz és galambkufár:
 Ki innen! e hely az Úr temploma:
 Rátok az ostor pattogása vár!
 Oh, értsd meg a szót: kincs, arany kínáljon:
 Nyerézkedéssé szent imád ne váljon!

Szeretni a hont gyakran oly nehéz: —
 Ha bűnbélyeg sötétül homlokán,
 Gyarló erényünk öntagadni kész,
 Mint Péter a rettentő éjszakán.
 Oh, értsd meg a szót: fényben, vagy homályon —
 De kishitívé szent imád ne váljon!

Szeretni a hont — ah! még nehezebb
 Midőn az ár nő, ostromol, ragad . . .
 És — kebleden be-vérző honfi seb —
 Bújsz a tömegben, átkos egymagad.
 Oh, értsd meg a szót s győzve a ragályon
 Káromkodássá szent imád ne váljon!

Hallottad a szót: „rendületlenül?”
 Ábránd, hiúság, múltó kegy, javak, —
 Lenn a sikamló tér, nyomás felül,
 Vész és gyalázat el ne rántsanak.
 Oh értsd meg a szót: árban és apályon
 — Szirt a habok közt — hűséged megálljon!

KIES ŐSZ.

(Oct. 20.)

Még nem hallom a pacsirtát,
 Mely tavaszról zengve hirt ád,
 S égbe fúrja énekét;
 A nap, a föld édes-ketten
 Nem mulatnak önfeledten,
 Váltva csókjok melegét.

Ősz ez! ősz ez! . . . mind hiába
 Tűz virágot gyér hajába,
 Színli csalfán a tavaszt;
 A mezőt bár hogy' ruházza:
 Szébb időnek rémes váza —
 Közte sárgul a haraszt.

Zöld az erdők lombja bátor,
 Fénylik este a mennysátor:
 Van hiány már fűnn és lenn;
 Csillag és lomb egyre ritka:
 Őszi hullás fájó titka
 Rezgi által csöndesen.

Hasztalan, hogy új virágba
 Borul ismét a fa ága,
 S új szerelmet ünnepel:
 Kit viditson meddő éke!
 Egy fuvallás azzal vége:
 Váltja szemfödő lepel.

Oh, ne bizzunk e varázsra:
 Kész anyag gyűl hervadásta,
 Az enyészet gazdagul;
 Fű-fa zöldje azér' hajt csak
 Hogy, mit sírva megsóhajtsak,
 Több legyen majd, ha lehull.

* * *

Mit remegsz? él, bár lekötve
 Szunnyad olykor téli nedve,
 Természetben nincs halál;
 Nyugalom csak mély alélta,
 — Mindig új az ősi példa —
 A mi rég volt, most is áll.

És ha jó sugár, mely csábit
 S el-elrugja csalvirágít:
Termő-clve ép marad;
 Legjavából nem fecsérel, —
 S mely gyümölcsöt ápol, érlel,
 Ád az Isten új nyarat!

(1860.)

EPIGRAMMÁK.

I.

KEMPELEN RÍZA SIRKÖVÉRE.

Riza jövel! zendült a szellemi szózat egéből,
 Vágyad örök *szép* volt: ime az isteni szép.
 Riza maradj! rebegé szomorún az övéi szerelme,
 Mennyed alatt is van: tenszived alkota itt.
 Már szállt, már küszöbén lebegett a végtelen üdvnek:
 Megtért volna, de haj! zárva mögötte az ég.

II.

PALÓCZY HALÁLAKOR.

(1861. apr. 27.)

Menj, fáradt veterán! Egy nemzet látta halálad:
 Kézben fegyverrel, harczon elesni dicső!

III.

SZÉCHENYI A TISZÁN.

Azon hirre, hogy ott ércz *szobra* fog állíttatni.

Széchenyi áll itten. Meghalt. Nem hal meg az érdem:
 Messze jövendőnek szüli örökbe fiát.
 Széchenyi áll itten; végig néz mérnöki szemmel
 S műve derék folytán helybehagyólag örül.

(1862.)

MAGÁNYBAN.

(April, 1861.)

Az óra lüktet lassu perczegéssel,
 Kimérve a megmérhetlen időt;
 Ébren a honfigond virasztva mécsel,
 Homlokra összébb gyűjti a redőt.
 Vajúdni meddig tart még e világnak?
 Sors! óraműved oly irtóztató:
 Hallom kerekid, a mint egybevágna:
 De nincs azokhoz számlap, mutató.

Jön, jön egy istenkéz sem tartja vissza . . .
 Mint mélybe indúlt sziklagörgeteg:
 Élet? halál? átok, vagy áldás leszs? — Ah,
 Ki mondja meg! ki élő mondja meg!
 Vár tétován a nép, remegve bölcse,
 Vakon előtte kétség és homály.
 Idő! szakadna bár méhed gyümölcse
 Ne még, ne még — az istenért! — megállj.

7

Oh mert tovább e kétség tűrhetetlen,
 A koczkarázás kinját érzünk;
 De nyújtánók a percet, míg vetetlen
 A szörnyű csont, ha rajta mindenünk.
 Egy lépés a gomolygó végtelenbe,
 Holott örvényzik a lét, a halál:
 És mi fogódzunk a hitvány jelenbe:
 Tarts még egy kissé, gyöngé szalmaszál!

Még egy kevésé De mely kishitűség!
 El, el! ne lássam e dült arcokat!
 Ész, egybeforrt vágy, tiszta honfi hűség,
 Bátorságot nekünk mindez nem ad?
 Megvert reménnyel induljunk csatába?
 Hitben feladjuk már a diadalt? . . .
 Nem, nem! Szívünk egy vértanú imába'
 Megedzve, kezdjük a győzelmi dalt!

Az nem lehet, hogy milliók fohása
 Örökké visszamálljon rólad, ég!
 És annyi vér — a szabadság kovása —
 Posvány maradjon, hol elönteték.
 Támadni kell, mindig nagyobb körökben,
 Életnek ott, hol a mártir-tetem
 Magát kiforrja csendes földi rögben:
 Légy hű, s bízzál jövődbe, nemzetem.

Nem mindig ember, a ki sorsot intéz;
Gyakran a bölcs is eszköz, puszta báb;
S midőn lefáradt az erőtelen kéz,
A végzet tengelye harsog tovább;
Csüggedve olykor hagyja lomha gépül
Magát sodorni az ember fia:
De majd, ha eszmél s öntudatra épül,
Feltűnik egy magasb hármónia.

És vissza nem foly az időnek árja,
Előre duzzad, feltarthatlanúl;
Csak szélein marad veszteg hinárja,
S partján a holt-viz hátra kanyarúl.
Bízást! . . . mi benn vagyunk a fő sodorban:
Veszhet közölünk még talán nem egy:
De szállva, im, elsők között a sorban,
Vásznunk dagad, hajónk előre megy!

EMLÉKÜL.

Ismerni akarónak.

Ha levetve gyarló testet,
Úgy, mint ideállá fested,
Lengne hozzád tiszta szárnyán
Ez a szellem: elbocsátnám.

Így, ne óhajtsd látni szembe:
Ember ő is, törpe, gyenge;
S tán becsét is, ha csalódnál,
Alább tennéd a valónál.

(1864.)

NYERÉSZKEDÉS.

Moore után.

Kivánsz nagy nyereményt? ezt halld meg, üzér!
Ha kergeted a hasznocska szagát:
Végy embert, oly áron a mennyit megér;
És add el, a mennyire tartja magát.

A WALESI BÁRDOK.

Edwárd király, angol király
Léptet fakó lován:
Hadd látom, úgymond, mennyit ér
A welszi tartomány.

Van-e ott folyó és földje jó?
Legelőin fű kövér?
Használt-e a megüntözés:
A pártos honfivér?

S a nép, az istenadta nép,
Ha oly boldog-e rajt'
Mint akarom, s mint a barom
Melyet igába hajt?

Felség! valóban koronád
Legszebb gyémántja Welsz:
Földet, folyót, legelni jót,
Hegy- völgyet benne lelsz.

S a nép, az istenadta nép
 Oly boldog rajta, Sire!
 Kunyhói mind hallgatva, mint
 Megannyi pusztá sir. —

Edwárd király, angol király
 Léptet fakó lován:
 Körötte csend a merre ment,
 És néma tartomány.

Montgomery a vár neve,
 Hol aznap este szállt;
 Montgomery, a vár ura,
 Vendégli a királyt.

Vadat és halat, s mi jó falat
 Szem-szájnak ingere,
 Sürgő csoport, száz szolgál hord,
 Hogy nézni is tereh;

S mind, a miket e szép sziget
 Ételt italt terem;
 S mind, a mi bor pezsegve forr
 Túl messzi tengeren.

Ti urak, ti urak! hát senkisémm
 Kocziért em pohárt?
 Ti urak, ti urak! . . . ti welsz ebek!
 Ne éljen Eduárd?

Vadat és halat, s mi az ég alatt
 Szem-szájnak kellemes,
 Azt látok én: de ördög itt
 Belül minden nemes.

Ti urak, ti urak, hitvány ebek!
 Ne éljen Eduárd?
 Hol van, ki zengje tetteim —
 Elő egy welszi bárd!

Egymásra néz a sok vitéz,
 A vendég welsz urak;
 Orczáikon, mint félelem,
 Sápadt el a harag.

Szó bennszakad, hang fennakad,
 Lehellet megszegik. —
 Ajtó megől fehér galamb,
 Ősz bárd emelkedik.

Itt van, király, ki tetteidet
 Elzengi, mond az ag;
 S fegyver csörög, haló hörög
 A mint húrjába csap.

„Fegyver csörög, haló hörög,
 A nap vértóba száll,
 Vérszagra gyúl az éji vad:
 Te tetted ezt, király!

Levágva népünk ezrei,
 Halomba mint kereszt,
 Hogy sírva tallóz a ki él:
 Király, te tetted ezt!“

Máglyára! el! igen kemény —
 Parancsol Eduárd —
 Ha! lágyabb ének kell nekünk;
 S belép egy ifju bárd.

„Ah! lágyan kél az esti szél
 Milford öböl felé;
 Szűzek siralma, özvegyek
 Panasza nyög belé.

Ne szűlj rabot, te szűz! anya
 Ne szoptass csecsemőt! . . .“
 S int a király. S elérte még
 A máglyára menőt.

De vakmerőn s hivatlanúl
 Előáll harmadik;
 Kobzán a dal magára vall,
 Ez íge hallatik:

„Elhullt csatában a derék —
 No halld meg, Eduárd:
 Neved ki dicsesel ejtené
 Nem él oly welszi bárd.

„Emléke sír a lanton még —
 No halld meg, Eduárd:
 Átok fejedre minden dal
 Melyet zeng welszi bárd.“

Meglátom én! — S parancsot ad
 Király rettenettest:
 Máglyára, ki ellenszegül,
 Minden welsz énekest!

Szolgái szét száguldanak,
 Ország-szerin, tova.
 Montgomeryben így esett
 A híres lakoma. —

S Edwárd király, angol király
 Vágtat fakó lován;
 Körötte ég földszint az ég:
 A welszi tartomány.

Ötszáz, bizony, dalolva ment
 Lángsírba welszi bárd:
 De egy se' bírta mondani
 Hogy: éljen Eduárd. —

Ha, ha! mi zúg? . . . mi éji dal
 London utczáin ez? . . .
 Felköttetem a lord-majort,
 Ha bosszant bármi nesz!

Áll néma csend; légy szárnya bent,
 Se künn, nem hallatik:
 „Fejére szól, ki szót emel!
 Király nem alhatik.“

Ha, ha! elő síp, dob, zene!
 Harsogjon harsona:
 Fülembé zúgja átkait
 A welszi lakoma

De túl zenén, túl síp-dobon,
 Riadó kürtön át:
 Ötszáz énekli hangosan
 A vértanúk dalát *).

*) A történelem kétségbe vonja, de a mondában erősen tartja magát, hogy I. Eduárd angol király, Wales tartomány meghódítása (1277) után, ötszáz walesi bárdot végeztetett ki, hogy nemzetök dicső múltját zöngve, a fiakat föl ne gerjeszthessék az angol járom lerázására.

LEÁNYOMHOZ.

(1865 dec. 13.)

Kórágyon ott, nagy betegen,
Halálhoz is már tán közel,
Virágom édes gyermekem,
Mily messze föld különöz el!

Röpülnék, mint az érez-fónál
Villáma, mely hirt hoz, viszen:
De akaratom lánczon áll,
Erős békón lábam, kezem.

Mit ér szűnetlen, mint a rab,
Futkosni pányvám szűk körét!
Ha egy lépés sem hamarabb,
Egy lépés sem közelb feléd!

Mit ér e zúgó rossz fejet
Széttörnöm a kalit vasán:
Ha gyötrő, távol fekhelyed
Nem enyhül e meddő tusán!

Szenvedsz: mióta? mennyi kint?

Régen! sokat! Óh Istenem! . . .

Röpülök: látlak-é megint?

Vagy a pohár csordulva vár,

S fenékig kell ürítenem! . . .

TOMPA SIRKÖVÉRE.

Természet! ki ezer képben tükrözte halálod'
S új életre hogyan kelsz, ha üdül a tavasz,
Most öleden nyugszik, maga egy burkolt szomorú kép,
Várva nagy értelmét bús tele titkainak.
Lágyan öleld tetemét Anyaföld s ti szeretti, Virágok,
Üljetek ágya köré, mondani méla regét.

A LEPKE.

Zöld lepke, mint hulló levél,
 Melyet tovább legyint a szél,
 Nem száll virágot lepni meg,
 Csak lenn, az út porán libeg.

Nincs feltünő bársony meze,
 Csilló pora, fény-lemeze;
 Virágkorát most éli bár:
 Oly színhagyott köntösbe' jár.

Volt napja, volt, négy, tán öt is
 Hogy izlelt ő szerelmet is;
 Most a jövőnek hint magot,
 Nem fél, hogy a láb rátapod.

Szegény! ha rátoppantanék,
 Pusztulna ő s egy nemzedék;
 De oly bizalmas ott alant:
 Mért bántsam a kis gondtalant? . . .

Élj, lepke! éld múltó nyarad,
 Ha még egy-két napod marad:
 Jöhet vihar nagy-hirtelen,
 S megfagysz esőn, hideg szelen.

Köszönd, hogy már tekintetem
 Földhöz lapúl, nem föl vetem:
 Ha bátran még fenn hordanám,
 Rád is tiportam volna tán.

Mért néztek a magasba fel?
 E szép világ: egy köd-lepel;
Nem látom az ég madarát,
 Csak téged itt s útam porát.

Nem a pacsirtát, a ki szánt;
 A napnak áldott fénye bánt;
 De az anya-föld szintelen
 Fakóján megnyugszik szemem.

Sorsom pedig, s egy méla gond
 Egemből már a földre vont;
 De nem remény-magot vetek:
 Azt nézem: hol pihenhetek?

(1877.)

EPILOGUS.

Az életet már megjártam.
Többnyire csak gyalog jártam,
Gyalog bizony
Legfőlebb ha omnibuszon.

Láttam sok kevély fogatot,
Fényes tengelyt, czifra bakot:
S egy a lelke!
Soha meg se' irigyeltem.

Nem törődtem bennülővel,
Hetyke urral, czifra nővel:
Hogy' áll orra
Az út szélén baktatóra.

Ha egy úri ló-csiszárral,
Találkoztam s bevert sárral:
Nem pöröltem, —
Félre álltam, letöröltem.

Hiszen az útfélen itt-ott
 Egy kis virág nekem nyitott:
 Azt leszedve,
 Megvolt szívem minden kedve.

Az életet, im, megjártam;
 Nem azt adott, a mit vártam:
 Néha többet,
 Kérve, kellve, kevesebbet.

Ada czimet, bár nem kértem,
 S több a hirnév mint az érdem:
 Nagyra vágyva,
 Bételt volna keblem vágya.

Kik hiúnak és kevélynek —
 Tudom, boldognak is vélnek:
 S boldogságot
 Irigy nélkül még ki látott?

Bárha engem titkos mótely
 Fölemészt: az örök kétely;
 S pályám bére
 Égető, mint Nessus vére.

Mily temérdek munka várt még!
 Mily kevés a mit beválték
 Félbe'-szerbe',
 S hány reményem hagyott cserbe'! . . .

Az életet már megjártam :
 Mit szívembe vágyva zártam,
 Azt nem hozta,
 Attól makaesul megfoszta.

Egy kis *független* nyugalmat,
 Melyben a dal megfogánhat,
 Kértem kérve:
 S ő halasztá, évről évre.

Csöndes fészket zöld lomb árnyán,
 Hova múzsám' el-elvárnám,
 Mely sajátom ;
 Benne én, és kis családom.

Munkás, vidám öregséget,
 Hol, mit kezdtem, abban véget
 Ennyi volt csak ;
 S hogy megint ültessek, oltsak.

Most, ha adná is már, késő:
 Egy nyugalom vár, a végső:
 Mert hogy' szálljon,
 Bár kalitja már kinyitva,
 Rab madár is, szegett szárnyon?

(1877.)

VÁSÁRBAN.

Gyékényes, abroncsos alföldi szekér,
 Honnan cipel a sors — s e három egér?
 Hoztál-e pirosuló új búza-magot?
 Mezők üde lelkét: friss széna-szagot?

Odakünn már, úgy-e, megért a kalász?
 Rét gyapja lenyírve; foly a takarás;
 Boglyák tetejéről egy-egy suta gém
 Néz szét aratóknak vidám seregén?

Rég nem látta bizony vidámnak e nyájt,
 Minden nyara — új seb — a régire fájt:
 De talán most e nagy mezei jószág
 Áldást hoz az egyszer: szép Magyarország.

Legyen is, legyen is megáldva e föld
 — Isten' maga telke — mint rég ezelőtt,
 Mikor én is „markot hajtani“ kezdtem,
 S nem sikerült, bár hogy' s mint igyekeztem.

Így — vézna, ügyetlen testi dologra —
Adtam fejem a böles tudományokra,
Barázda helyébe' szántván sorokat,
— Nem kérkedem ezzel, mert azt se' sokat.

De, hogy a mezőt, az anya-természet
Kebelét elhagytam, sajog egy érzet,
Holtig sajog itt benn, — s tüzesebben vér
Láttodra, te búzás alföldi szekér.

(1877.)

A TÖLGYEK ALATT.

(Margitsziget.)

A tölgyek alatt
 Szeretek pihenni,
 Hova el nem hat
 Város zaja semmi.
 Zöld lomb közein
 „Áttörve“ az égbolt,
 S a rét mezein
 Vegyül árny- és fényfolt.

A tölgyek alatt
 Oly otthonos itten!
 Évem leapadt:
 Ime, gyermek lettem,
 Mint mikor a tölgy
 Sudarát megmáasztam,
 Hol seregély költ —
 S vígan madarásztam.

A tölgyek alatt
 Több egykoru társsal
 Madár-fiakat
 Kifeszíténk nyárrsal;
 Jó tűz lobog ott,
 Zizeg a kis bogrács —
 S ha bealkonyodott,
 Haza már egy ugrás.

A tölgyek alatt
 Örömet valék én,
 Bár a madarat
 Hagytam utóbb békén.
 Gyermeki önző
 Korom ifju ábránd
 Veszi üsztönző
 Szárnyára, s tovább ránt . . .

De tölgyek alatt,
 Valamerre jártam,
 Szülő honomat
 — Csak is ott — találtam;
 S hol tengve, tunyán
 Hajt, s nem virul a tölgy:
 Volt bár Kanaán,
 Nem lett honom a föld. —

A tölgyek alatt
 Még most is el-ülök;
 Bűv-kép csalogat,
 Ábrándba merülök;
 Hajó-kerekek
 Zubogását hallom
 „Hajrá, gyerekek:
 A vízi malom!”

A tölgyek alatt
 Im meglep az alkony,
 Hűsebb fuvalat
 Zörög át a parkon;
 Felhők szeme rebben:
 Haza sietek,
 Jobb ott, melegebben,
 Ki vén, ki beteg.

A tölgyek alatt
 Vágynám lenyugodni,
 Ha csontjaimat
 Meg kelletik adni;
 De, akárhol vár
 A pihenő hely rám:
 Egyszerűen, bár
 Tölgy lenne a fejfám!

(1877.)

KORTÁRSAM R. A. HALÁLÁN.

Kidölt immár sok ép, erős,
Ki velem indult és haladt;
Kevés itt fenn az ismerős:
Oh mennyivel több föld alatt!

Reményem — elzárt völgy-fenék,
Nincs onnan út, kivezető;
Emlékezet üdítne még —
De az meg egy nagy temető.

Ott fekszenek távol, közel;
Egy-egy külön sir jeleli
Futó harcban hol estek el —
Mint a Horácok elleni.*)

S én a pályán vagyok ma még,
Leggyöngébb a futók között;
Fenntart egy szálnyi tartalék,
Bár testem és lelkem törött.

*) A Curiatiusok.

Még elkerült ásó, kapa —
S tán engem a sors arra tart,
Hogy visszanézve, mind csupa
Sírhalmot lássak, ravatalt.

Most a tiédet hantolák:
Im, tőlem is rá e göröngy!
Oh! hitte volna egy világ
Hogy *te* elébb búcsút köszönj?

Egy nap derült volt rád s reám:
Nem várhatál még keveset?
De sírunk sem lesz messze tán,
Ha bölcsőnk oly közel esett.

(1877.)

KOSMOPOLITA KÖLTÉSNET.

Nem szégyellem, nem is bánom,
 Hogy, ha írnom kelle már,
 Magyaros lett irományom
 S hazám földén túl se' jár;
 Hogy nem „két világ“ csodája —
 Lettem csak népemből *egy*:
 Övé (ha van) lantom bája,
 Övé rajtam minden jegy.

Ám terjeszsze a hatalmas
 Nyelvét, honját, istenit!
 Zúgó ár az, mindent elmos,
 Rombol és termékenyit:
 De *kis* fajban, a mely ép e
 Rombolásnak útban áll,
 Költő *az* legyen, mi népe, —
 Mert kivágnyi: kész halál.

Vagy kevés itt a dicsőség,
 S a nemzettel sírba lejt?
 Kisserű az oly elsőség
 A mit a szomszéd se' sejt?
 Nincs erőkhöz méltó verseny?
 Dalra itthon tárgy elég?
 Nem férünk a kontinensen,
 Albion is kéne még? . . .

Légy, ha bírsz, te „világköltő!”
 Rázd fel a rest nyugatot:
 Nekem áldott az a bölcső,
 Mely magyarrá ringatott;
Oonan kezdve, ezer szállal
 Köt hazámhoz tartalék:
 Pusztá *elvont* ideállal
 Inkább nem is dallanék.

S hol vedéd gyász tévedésed:
 Hogy fáját s a nemzeti
 Bélyeget, mit az rávéssett,
 A *nagy* költő megveti?
 Hisz' forgattam, a javából,
 Én is egy párt valaha
 Mind *tükör* volt: egy-magából
 Tűnt nekem föl nép s haza.

És ne gondold, hogy kihalnak
Sujtott népek hirtelen
A míg össze-zeng a dalnok
S a nemzeti érzelem.
Tán veszélyt, vagy annak látszót,
Vélsz a honra tűnni fel:
Hát van lelked a szent zászlót
Épen akkor hagyni el!?

Oh, ha méltóbb s uj kobozzal
A megifjodott hazát
Zönghetném még Homéroszszal!
Ne csak mindig panaszát.
De legyek, ha veszni sorsa,
Húnyó nép közt Osszián
Inkább, hogysen *dalok korcsa*
Közönyös harmóniám!

(1877.)

HÍD AVATÁS.

Szólt a fiú: „Kettő, vagy semmi!“
 És kártya perdül, kártya mén;
 Bedobta . . . késő visszavenni:
 Ez az utolsó tétemény:
 „Egy fiatal élet-remény.“

A kártya „nem fest“, — a fiúnak
 Vérgyöngy izzad ki homlokán.
 Tét elveszett! . . . ő vándor útnak
 — Most már *remény nélkül*, magán —
 Indul a késő éjszakán.

Előtte a folyam, az *új híd*,
 Még rajta zászlók lengenek:
 Ma szentelé föl a komoly hit,
 S vidám zenével körmenet:
 Nyeré „szűz-szent Margit“ nevet.

Halad középig, hova záros
 Kapesát ereszték mesteri;
 Éjfél is a négy parti város
 Tornyában sorra elveri; —
 Lenn, csillagok száz-ezeri.

S a mint az óra, csengve, bongva,
 Ki véknyan üt, ki vastagon, —
 S ő néz a *visszás* csillagokba:
 Kél egy-egy árnyék a habon:
 Ősz, gyermek, ifju, hajadon.

Előbb csak a fej nő ki, állig,
 S körülforog kíváncsian;
 Majd az egész termet kiválik
 S ujjonganak mindannyian:
 „*Uj hid!* avatni mind! vigan.“

„Jerünk! . . . ki kezdje? a galamb-pár!“
 Fehérben ifju és leány
 Ölekezik s a hídon van már:
 „Egymásé a halál után!“
 S buknak, — mint egykor igazán.

Taps várja — „Most a millióson
 Van a sor: bátran, öregem!“ —
 „Ha megszökött minden adósom:
Így szökni tisztesebb nekem!“
 S elsimul a víz tükre, lenn.

Hivatlanul is, jönnek aztán
 A harmadik, a negyedik:
 „Én a quaternót elszalasztám!“
 „Én a becsületet, — pedig
 Viseltem négy évtizedig.“

S kört körre hány a barna hullám
 A mint letűnnek itt, vagy ott.
 Jön egy fiú: „én most tanulám
 Az *elsőt*: pénzem elfogyott:
 Nem adtak: ugrom hát nagyot!“

Egy tisztos agg fehér szakállal
 Lassan a hídra vánszorog:
 „Hordozta *ez*, míg birta vállal
 A létet: még is nyomorog!“ —
 Fogadd be, nyilt örvény-torok!

Unalmas arcz, félig kifestve —
 Egy úri nő lomhán ki-kel:
 „Ah, kínos élet: reggel, estve,
 Öltözni és vetkezni kell!“
 Ezt is hullámok nyelik el.

Nagy zajjal egy dult férfi váza
 Csörtet fel és vigyorgva mond:
 „*Enyém* a hadvezéri pálcza
 Mely megveré Napoleont!“
 A többi sugdos: „a bolond!“

Szurtos fiú ennek nyakába
 Hátul röhögve ott terem
 S ketten repülnek a Dunába:
 „Lábszijjra várt a mesterem:
 No, várjon, míg megkérlelem!”

„Én dús vagyok“ kiált egy másik
 „S élvezni többé nem tudom! —“
 „Én hű valék a kézfogásig
 S elvette Alfréd a hugom’!“
 Eltűnnek mind, a járt uton.

„Párbajban ezt én *így* fogadtam:
 Menj hát elül, sötét *golyó!* —“
 „Én a szemérmét félrehagytam,
 És íme *az* lőn boszuló:
 Most vőlegényem a folyó. —“

Igy, s már nem egyenkint, — seregben
 Czikázva, némán ugranak,
 Mint röpke hal a tengerekben;
 Vagy mint csoportos madarak
 Föl-fölreppenve, szállanak.

Órjás szemekben hull e zápor,
 Lenn tánczol órjás buborék;
 Félkörben az öngyilkos tábor
 Zúg fel s le, mint malomkerék;
 A Duna gyózi s adja még.

Néz a fiú nem látja többé,
Elméje bódult, szeme vak;
De, a mint sűrűbbé, sűrűbbé
Nő a veszélyes forgatag:
Megérzi sodrát, hogy ragad.

S nincs ellenállás e viharnek, —
Széttörni e varázs gyűrűt
Nincsen hatalma földi karnak. —
Mire az óra *egyét* üt:
Üres a híd, — csend mindenütt.

(1877.)

TENGERI-HÁNTÁS.

Ballada.

Ropog a tűz, messze sűt a vidékre,
 Pirosan száll füstje fel a nagy égre;
 Körülállja egynéhány fa,
 Tova nyúlik rémes árnya;
 S körülüli a tanyáknak
 Szép legénye, szép leánya.

„Szaporán, hé! nagy a rakás: mozogni!
 Nem is illik összebúva susogni.
 Ki először *piros* csőt lel,
 Lakodalma lesz az őszszel.
 — Tegyetek rá! hadd lobogjon:
 Te gyerek, gondolj a tűzzel.

„— Dalos Eszti szép leány volt, de árva.
 Fiatal még a mezei munkára;
 Sanyarú volt beleszokni:
 Napon égni, pirosodni,
 — Hűvös éj lesz, fogas a szél! —
 Derekának hajladozni.

Deli karcsú derekában a salló,
 Puha lábán nem teve kárt a talló;
 Mint a buza, piros, teljes
 Kerek arcza, maga mellyes,
 — Teli a hold, most buvik fel —
 Az egész lyány ugyan helyes.

Tuba Ferkó juhot őriz a tájon;
 Juha mételyt legel a rossz lapályon,
 Maga oly bús . . . mi nem éri?
 Furulyája mindég sí-ri,
 — Ahá! rókát hajt a Bodré —
 Dalos Esztert úgy kíséri.

Dalos Eszti — a mezőre kiment ő,
 Aratókkal puha fűvön pihent ő;
 De ha álom ért reájok,
 Oda hagyta kis tanyájok'
 — Töri a vadkan az „irtást“ —
 Ne tegyétek, ti leányok!

Szeder-inda gyoles ruháját szakasztja,
 Tövis, talló piros vérit fakasztja;
 Hova jár, mint kósza lélek,
 Ha alusznak más eselédek? . . .
 — Soha, mennyi csillag hull ma! —
 Ti leányok, ne tegyétek.

Tuba Ferkó a legelőt megánta,
 Tova hajtott, furulyáját se' fűtta;
 Dalos Eszter nem kíséri,
 Maga halvány, dala sí-rí:
 — Nagy a harmat, esik egyre —
 Csak az isten tudja, mér' ri.

Szomorún jár, tébolyog a mezőben,
 Nem is áll jól semmi dolog kezében;
 Éje hosszú, napja bágyadt,
 Szíve sóhajt — csak egy vágyat:
 — De *suhogjon* az a munka! —
 Te, halál, vess puha ágyat.

Ködös őszre vált az idő azonban,
 Török is már a tengerit Adonyban;
 Dalos Eszter csak nem jött ki:
 Temetőbe költözött ki;
 — *Az* a Lombár nagy harangja! —
 Ne gyalázza érte senki.

Tuba Ferkó haza került sokára,
 Dalos Esztert hallja szegényt, hogy' jára;
 Ki-kimén a temetőbe
 Rossz időbe', jó időbe':
 — *Kuvikol* már, az ebánya! --
 „Itt nyugosznak, fagyos földbe.“

Maga Ferkó sem nyughatik az ágyon,
Behunyt szemmel jár-keel a *holdvilágon*;
 Muzsikát hall nagy-fenn, messze, *)
 Dalos Eszti hangja közte,
 — Ne aludj, hé! vele álmodsz —
 Azt danolja: „gyere! jöszte!”

Nosza, Ferkó felszalad a boglyára,
 Azután a falu hegyes tornyára;
 Kapaszkodnék, de nem éri,
 Feje szédül: mi nem éri? . . .
 — Tizenkettőt ver Adonyban:
 Elég is volt ma regélni. —“

Lohad a tűz; a legények subába —
 Összebúnak a leányok csuhába;
 Magasan a levegőben
 Repül egy nagy lepedő fenn:
 Azon ülve muzsikálnak,
Furulyálnak, eltünőben.

(1877.)

*) Mezőn háló emberek sokszor vélnek magasan a légben felettök áthúzódó kísértetes zenét hallani; a (daemoni) zenészek valami nagy, kiterült ponyván repülnek tova.

VÖRÖS RÉBÉK.

„Vörös Rébék általment a
 Keskeny pallón s elrepült*) —“
 Tollászkodni, már mint varju,
 Egy jegenyefára űlt.
 A kinek azt mondja: kár!
 Nagy baj éri és nagy kár:
 Hess, madár!

Ő volt az, ki addig főzte
 Pörge Dani bocskorát,
 Míg elvette a Sinkóék
 Czifra lányát, a Terát.
 De most bezzeg bánja már,
 Váltig hajtja: kár volt, kár!
 Hess, madár!

Pörge Dani most őbenne
 Ha elbotlik se' köszön,
 S ha ott kapja, kibuktatja
 Orrával a küszöbön.
 Pedig titkon oda jár,
 Szép asszonynak mondja: kár!
 Hess, madár!

*) E két sor népmondai töredék.

Czifra asszony színes szóra
 Tetteti hogy mit se' hajt:
 „Kend meg köztünk ne csináljon
 Háborodást, házi bajt,
 Nem vagyok én csapodár.“
 Rebi néni mondja: kár!
 Hess, madár!

Másszor is jön, hoz fehér pénzt,
 Piros kendőt s egyebet:
 „Nesze, lyányom! e mézes bor
 Erősítse a szived:
 Szépnek úgy nem tenni kár!“
 — „Hadd jöjjön hát a kasznár.“
 Hess, madár.

Háborúság, házi patvar
 Attól kezdve van elég;
 De nem hallik a szomszédba:
 Pörge Dani túri még.
 A bölcső is ott van már:
 Künn egy varju mondja: kár!
 Hess, madár!

„Asszony, ördög! vidd apádnak
 Haza ezt a gyermeket —
 Ne! a varjut (hol a puskám?)
 Útra meglövöm neked.“

Varju azt se' mondja: kár!
 El sem is rebbenti már:
 „Hess, madár!”

Híre terjed a helységben:
 „Tudjátok, mi az eset?
 Pörge Dani egy *varjút* lőtt
 S *Rebi néni* leesett!”
 Rebi lelke nem vón' kár:
 De, mint varju, visszajár.
 Hess, madár!

Gyilkost a törvény nyomozza:
 Szegény Dani mit tegyen?
 Útnak indul, bujdosásnak,
 Keskeny pallón átmegyén.
 Szembe jött rá a kasznár.
 Varju elkiáltja: kár!
 Hess, madár!

Keskeny a palló kettőnek:
 Nem térhet ki a Dani;
 Egy billentés: lent a vízben
 Nagyot csobban valami.
 Sok eső volt: mély az ár.
 Varju látja, mondja: kár!
 Hess, madár!

Bujdosónak kín az élte,
 Reszket, ha levél zörög:
 Felvont sárkányt vesz kezébe,
 Hajtja éh: „megállj, görög!”
 Varju mind' kíséri: „kár!
 Fennakadsz te, szép betyár!”
 „Hess, madár!”

„Most ebédre, hollók, varjak
 Seregestül, a ki van!
 De szemét ne bántsa senki:
 Azzal elbánok magam.”
 Fekete volt, mint bogár:
 Asszony ott sir: „mégis kár!”
 Hess, madár!” —

Vörös Rébék általment a
 Keskeny pallón: most repül;
 Egy varjúból a másikba
 Száll a lelke, vég nekül;
 S kinek ő azt mondja: kár!
 Nagy baj éri és nagy kár.
 Hess, madár!

(1877.)

ÉJFÉLI PÁRBAJ.

Bende vitéz lakodalmát lakja,
 Hetekig tart. . . . ma van első napja;
 Szól a zene, tárogató, rézkürt,
 Pörög a táncz, mint az orsó;
 Bende kiált: „Ez utolsó!
 Száraz ajkam eper-ajkat
 Szedegetni készül.“

Bende vitézt a nyoszolyó-asszony
 Elvezeti, hol olyat szakaszson;
 Néma, sötét már az egész kastély —
 S im lovag áll ágyok előtt,
 Talpig aczél — ismeri őt:
 Sápadt arczra kék lángot vet
 A felütött rostély.

„Jöttem veled újra víni, Bende!
 Én valék a diadalmas, nem te:
 Kezdjük elől, csunya volt a játék;
 Haha! pánczélta a nyakadba!
 Most ne remélj szolgálhadba’;
 Kezdjük elől! — e leányért
 Sok viadal vár még!“

Kél a vitéz: „Nosza kardot, vértet!“
 — „Hova édes?“ — „Vini, arám, érted!“
 S hallik, a mint össze-összevágna,
 Oda át a fegyverházban
 Harczrobaj is: csengő paizs,
 Tompá nyögés, erőlködés,
 Dobogása lábnak. ²⁰

Szép menyasszony szemét le se' zárja,
 Szörnyűködik, hova lett a párja;
 Remegő kéz gyújtja meg a mécsest,
 Férje urát fölkeresi,
 Hajnalig ott sirva lesi:
 „Ez is olyan mint a *másik* . . .
 Mint valami holt test!“

Bende vitéz lakodalmát lakja,
 Vagyon immár a második napja;
 Szól a zene — borba fuladt e nap,
 Bende úrnak veszett kedve,
 Tánczol, iszik erőltetve;
 Szép menyasszony neki borzad:
 „Ha ma is, mint tennap! . . .“

Este hamar az urok föld-részeg;
 Ágyba vivék a szolgál-vitézek,
 Szép menyasszony vele menni reszket:

De hogy titkán ki ne adjon
 — Hova legyen? hol maradjon? —
 Lenyugoszik, s külön ágyban
 Hányja a keresztet.

Bende riad . . . s mint a halál, józan:
 Lovag ott áll szembe, az ajtóban.
 „Hah, Robogány! . . .“ s nem akarna menni. —
 „Szeretőm elcsábítója,
 Gyere, vijjunk! üt az óra;
 Mig le nem győzsz, tiltva neked
 Mellette pihenni.“

Ujra nehéz, szörnyű tusa hallik;
 Bende halott, mire meghajnallik,
 Nagy-nehezen, délfelé ha ébred,
 Mikor immár gyül a vendég,
 Fölkeresik a leventék:
 „Hol vagy uram? mind az egész
 Nép vár az ebédre.“

Bende vitéz lakodalmát lakja,
 Legszomorúbb a harmadik napja;
 Szól a zene, öblöget a rézkürt:
 Hanem a táncz csak úgy lézeng,
 Vendégnek a java szétment:
 „Vérbe fogant nász sohse volt
 Isten átka nélkül!“

Nos, az új párt rokoni, — egy püspök
 Előveszi, hogy mi esett köztök:
 Bende konok, — a menyasszony gyászba,
 Teste remeg, mint a harmat,
 Csak azt vallja, hogy nem vallhat, —
 Ha lefekszik, küldjenek őrt
 A fegyveres házba.

Mene oda nagy erős őrizet. —
 Bende kaczag: „Meglopom a mézet!“
 Siet is be kakas-*elő*-szóra:
 Mikor ágyas-házát nyitja,
 Másodikat kukoritja,
 Fönn pedig, a kastély tornyán,
 Éjfél ver az óra.

„Bende lovag! ez az utolsó nap,
 Lakodalmad félbe szakad holnap;
 Vini ma még! . . . ölj meg *igazáiban*:
 Mert ha nem ölsz, én megöllek,
 Lelkedet ám, én mint lélek;
 Az a hűtlen hadd sirassa,
 Bűnét e világban!“

Bende vitéz, szemei szikrázva,
 Rohan ismét a fegyveres házba.
 Rettenetes, a mit lát az őrség:

Urok űrjőng . . . kivont karddal
Levegőbe szűr és vagdal;
Közűlök is hármát leölt
Mig lebirák, győzék.

Földalatti kamarába', lánczon,
Bende űvölt, viaskodik, tánczol;
Szép menyasszony sem eladó többé:
„*Elsőt* én nem érdemeltem,
A *második* engemet nem:
Püspök atyám, vigy el Urunk
Jegyesei közzé!”

(1877.)

ÉNEK

A PESTI LIGETRŐL.

Kimentem a ligetbe újra
 Hosszacska távollét után,
 Hogy lássam: füve, berke, útja
 Minő hatással lesz reám.
 Annak találtam most is, a mi,
 (Régóta bűvom s eleget),
 Úgy összeillünk párosan mi:
 Kopott ember, kopott liget.

Már útja is (kettő viszen ki)
 Zilált kedélyhez jól talál:
 Az *árnyasabbat* sok nép dőngi,
 És bűzös mint a döghalál;
 A *másik* szép, de hő sugáru,
 Oldalt paloták és -- romok,
 Kevély, nagy boltokban zsibáru,
 S dül Rákosról be a homok.

Ki a korrall szeret haladni
 Vasútra váltja fel magát,
 S örül, ha van hely *felakadni*
 S úgy lógni ott, mint egy kabát.
 De én rozzant szekérre ülök
 Tized magammal (a baki
 Trónt nem igénylem) — és repülök,
 Hogy a velőmet rázza ki.

Ott, a kapun *kívül*, leszállunk,
 Illet szerénység mindenütt,
 Szerencse, ha — míg bétalálunk —
 Egy fényes hintó el nem üt.
 Benn, összevissza, minden sarkon
 Kintorna, koldus, bűn, nyomor;
 S hogy örömünk teljék a parkon:
 Jó legyen a fül, sziv, gyomor!

És mégis, a liget nekem szép,
 Valahogy a lelkemhe' szól,
 Ha elbolyongok félre, messzébb
 A köznép tolongásitól;
 (Nem az egy-ingre vetkezett
 Értvén csupán e név alatt:
 Köz nép az is, mely toilletet
 Fitogtatván, körben halad.)

Szabadság — és hogy biztos szárazt
 Érzek, hat így rám; hogy e kis
 Ligetből (bár maga kifáraszt)
Mehetnék a Tiszáig is! . . .
 Keletre, mint a berki szellő
 Mely a lombok közt rést talál . . .
 Keletre, mint az égi felhő
 Mely ott egy kedves sírra száll.

Szabadság — a melynek nevében
 Tűröm, ha vig pünkössti nép
 A „rendet“ elnyomtatja szépen,
 Le is *fekszik*, ha füre lép;
 Hogy itt nincs tábla, tilalomfa,
 Vagy ördög hajt rá, ha van is;
 Hajrá fiúk! . . . ifjú koromba'
 Úgy tettem volna magam is.

Laptával ott kemény „bolhákat“
 Oszt és kap egy sereg diák;
 Itt „cziczajátékot“ találgat
 És bámul e német világ;
 Azt gondolom: a liba-pázsit,
 Már nézem is: hol a ludak?
 S a tó körül a kép vonásit
 Bevégzi néhány hattyu-nyak.

Egy szóval, én e ligetecskét
 Így is, a hogy van, szeretem;
 Örömmel töltöm itt az estét,
 Egész *majorság* cz nekem,
 (Más nincs is a kerek világon.)
 Itt látom az év szakaszát,
 Mikor hajt rügy, levél az ágon,
 Mikor pendítik a kaszát.

Az ég itt nem pár négyszeg ölnyi:
 Holnapra könnyű az időt
 Nagy-biztosan megjövendőlni,
 (Emlékszem, egyszer már betölt).
 Van nádas itt, van buczka, posvány, —
 S talán azért is szeretem,
 Hogy a mint csinosul, kimosdván:
 Húsz éve már, hogy követem.

Mert nem varázsütésre épült
 Mint túl ama pompás.sziget;
 Ott lestem, a mint lassan széptült,
 A változást mindeniket;
 S egy megnyesett, vagy megporondolt
 Ösvény, betiltetett ugar,
 Nekem az mind új-új öröm volt —
 De ez nem történt oly hamar.

Most sem marad el, a mi késik,
 „Szirtet kívülgyel sűrű csepp“,
 Már eljutánk az öntözésig,
 De sárgaságban vész a gyep;
 Jut majd talán ez úti *sárból*
 A fünek is egy korty ital,
 Hogy felzsendülhet a kopárból —
 Megéri, a ki fiatal.

Engem bozótja, gazza nem bánt,
 Mert a gyom is természetes;
 Nem is szidok tanácsot, kormányt,
 Ha útam kissé szemetes;
 Tudom, hogy *itt az ősz*, ha lábam
 Alatt megzördül az avar,
 S nyomot vesztek a sokaságban
 (Csak a szó lenne több — magyar!)

Természetet s magányt keresvén,
 Fel nem söpört falevelen,
 El-elvisz egy kalandor ösvény
 A „rengetegbe“ (képzelem);
 Hol fű, fa zöldebb, — annak selyme
 Nem törle annyi csizmaport,
 Ennek se hántá buta elme
 Kérgét le, vagy részeg csoport.

És gondolatim a „vadonban“
 Ha jőnek, eljátszom velek,
 Ábránd s szivarfüst közt, — azonban
 Órára-mimre ügyelek;
 Szemeim a zöld szigetbe néznek,
 Hol a vidám ifjú-öreg
 Történetét a magyar *észnek*
 Megírta — most már szendereg.

Nyugodjék! . . . méltóbb napi munkát
 Nem végzett nála senki sem;
 Sírjára, — mit most vadonunk ád
 E kis gyopárszálat teszem.
 S tétlen tovább bolyongok ismét,
 Egyéb dolgom sincs, igaz a,
 Mint várni nyugton a napestét
 S elmenni csöndesen — haza.

El is megyek, tán nem sokára,
 Hír-név, dicsőség nem maraszt;
 Tudom, mit ér fagyos sugára,
Itt is megtanulhattam azt:
 Nyerd bár világi életedben
 Ég s föld minden koszoruit:
 Neved csak az, mit e ligetben
 Egy sirkő rád olvas: *Fuit.*

(1877.)

TETEMRE HIVÁS.

A radványi sötét erdőben
 Halva találták Bárcki Benőt.
 Hosszu hegyes tőr ifju szivében,
 „Íme, bizonyság isten előtt:
 Gyilkos erőszak ölte meg őt!“

Kastélyába vitette föl atyja,
 Ott letevék a hús palotán;
 Ki se' terített, meg se' mosatja:
 Vérben, a hogy volt, nap nap után
 Hever egyszerű ravatalán.

Állata őrzeni négy alabárdost:
 „Lélek ez ajtón se' be, se' ki! . . .“
 „Hátha az anyja, szép huga már most
 Jönne siratni?“ — „Vissza! neki;
 Jaj, ki parancsom, élve, szegi!“

Fojtva teremről rejti teremre
 Halk zokogását asszonyi bú. —
Maga, pecséttel „hivja tetemre“,
 Kit szemre vesz, ölyvként, sanda gyanú.
 Legyen a seb vérzése tanú.

A palotát fedi fekete posztó,
 Déli verőn sem süt oda nap;
 Áll a tetemnél tisztí *pörosztó*,
 Gyertya, feszület, kánoni pap;
 Sárga viaszfényt nyughelye kap.

„Jöjjenek ellenségi, ha voltak!“
 Jó, kit az apja rendre nevez;
 Hiába! nem indul sebe a holtnak
 Állva fejénél az, vagy emez:
 „Gyilkosa hát nem ez . . . újra nem ez.“

„Hát ki? . . .“ riad fel Bárcezi sötéten,
 „Boszulatlan nem foly ez ősi vér;
 Ide a gyilkost! . . . bárha pecsétem
 Váddal az önnön szívemig ér:
 Mindenki gyanús nekem, a ki él!“

„Jöjjenek úgy hát ifju baráti!“
 Sorra belépdél sok dalia:
 Fáj nekik a hőst véribe' látni,
 S nem harcz mezején elomlania.
 Erre se' vérzik Bárcezi fia.

„Jöjjön az udvar! apraja, nagyja . . .
 Jöjjön elő Bárcz, a falu, mind!“
 Megkönyezetlen senki se' hagyja,
 Kedves urára szánva tekint.
 Nem fakad a seb könnyre megint.

„Jöjjön az anyja, hajadon húga!“
 Künn a leány, már messze, sikolt;
 Anyja reárogy, öleli búgva:
 Mindre nem érez semmit a holt,
 Marad a tört vér — fekete folt.

„Jöjjön utolszor szép szeretője,
 Titkos arája, Kund Abigél!“
 Jő; — szeme villan s tapad a törre;
 Arcza szobor lett, lába gyökér.
 Sebből pirosan buzog a vér.

Könnye se' perdül, jajja se' hallik,
 Csak oda kap, hol fészkel az agy:
 Iszonyu az, mi oda nyilallik! . . .
 Döbbenet által a szív ere fagy:
 „Lányom, ez ifju gyilkosa vagy!“

Kétszeri mondást — mint lebüvölten —
 Hallgat el, aztán így rebegi:
 „Bárcezi Benőt én meg nem öltem,
 Tanum az Ég, s minden seregi!
 Hanem e tört én adtam neki.

„Bírta szívem' már hű szerelemre,
Tudhatta, közöttünk nem vala gát:
Unszola mégis *szóval* „igenre“,
Mert ha *nem*: ő kivégzi magát.
Enyelgve adám a tört: nosza hát!“

S vadul a sebből a tört kiragadja,
Szeme szokatlan lángot lövell,
Kaczag és sir, s fenvillogtatja
S vércse-visongással rohan el.
Vetni kezét rá senki se' mer.

Odakinn lefut a nyílt utca során,
Táncolni, dalolni se' szégyell;
Dala vig: „Egyszer volt egy leány,
Ki csak úgy játszott a legénnyel,
Mint macska szokott az egerrel!“

(1877.)

HARMINCZ ÉV MULVA.

Álmaimat gyakran látogatod most is,
 Rég sir fedez, oh de nem nyughatol ott is,
 Ha ugyan jámbor kéz teneked sirt ásott
 S nem temetetlen bolyg földi alak-másod.

Volna hitünk mint a római, a hellén,
 Már égne az oltár tova-tüntöd helyjén,
 Magad, istenülve, örök istenek tárt
 Csarnokiban szivnád az üdítő nektárt.

De így is, az évek haladó terhével
 Mely minket elaggít, te gyarapulsz névvel,
 A mit adál, abból semmi sincs elveszve:
 Firól-fira szállsz te, mint egy közös *eszme*.

Hanem én, ki veled testben együtt éltem,
 Elborúlok néha s iszonyodva kérdem:
 Vad kozák a láncsát hű szívedbe tolá?
 Vagy féjszével ütött agyon buta oláh?

(1879.)

NEM KELL DÉR

Nem kell dér az őszi lombnak,
Mégis egyre sárgul:
Dér nekül is, fagy nekül is,
Lesohajt az ágrul.

Nem kell bú az aggott főnek
Mégis egyre őszül:
Bú nekül is, gond nekül is
Nyugalomra készül.

Hátha dér-fagy, bú-gond érte,
Ősze is már késő:
Hogy' pereljen sorsa ellen
A szegény lomb és fő! . . .

(1878.)

A JÓSÁGOS ÖZVEGYNEK. *)

Ne hagyjon el engem a múzsa kegyelme,
Ne fogyjon el addig ez a vékony elme,
Míg rólad is egy dalt könyvembe nem írok,
(Szűk hála, de minden a mit adni bírok).

Búbánatos özvegy! — rég özvegye Annak,
Kit Klio följegyzett már halhatatlannak,
Mert „Örök Igazság“ volt szava járása,
Az neve, az tette, az példa-adása.

*) Bezerédj István özvegye.

Ki — míg az önérdek, az ősi jog örvén,
Nem hallgat e szóra, s még haboz a törvény —
Tettel bizonyítá, mit hirdete szája:
Hogy szabad a jobbágy, földje és munkája.

Rád *est* a pazarlást hagyta dicsőségül,
Ősi birtokát a régi panasz nélkül,
S a kopárt édenné ápolva, mivelve
Megmutatá: mit tesz szorgalom és elme.

És ez az érdem még kamatozott nálad,
Birta örökségét gyenge női vállad,
Áldozni, mikép őt, nemesen, közjóra,
Téged is oly készen lele minden óra.

Egynek nem adatván — anyja levél *sok*nak,
Kik hült poraidban is áldani fognak;
Senki vigasz nélkül nem forga körülted,
A hol egy köny csillant, te azt letörülted.

Ez vala örömed, — s tűzhelyednél látni,
Kik voltak a férjed elvtársi, baráti;
Hol — mint nemes arca hiú árnyék-képen —
Szelleme is folyvást ott lengte középén.

Ott, mikor fordulón volt a *Haza* sorsa,
(*Bölcsé* ajakáról nekem is hullt morzsa,
Hogy' kössük a multtal a jövendőt öszve:
Fehér asztalodnál pendült meg az eszme.

De fogy ez asztal már, oszlanak vendégi, —
Csak úrnője maradt a kegyes, a régi;
Bánatos arczára fénysugarat vetnek
Alkonyi felhői szép emlékezetnek.

(1880. január 27.)

TARTALOM.

	Lapszám
Télben	1
A varró leányok	5
Czakó sirján	7
Az alföld népéhez	9
A rab gólya	13
A szegény jobbágy	16
Szóke Panni	18
Aranyaimhoz	20
A tudós macskája	23
A méh románcza	26
Az új görög dalnok	29
Nemzetőr-dal	34
Rákócziné	35
A rodostói temető	39
Egyesülés	50
Válasz Petőfinak	52
A rablelkek	54
Álom-való	56
Válság idején	62
Karácson éjszakán	64
A lantos	65
Névnapi gondolatok	69
Fiamnak	71
A Dismal mocsárok tava	74
Évek, ti még jövendő évek	77

	Lapszám
Letészem a lantot	80
Évnapra	83
Agio-világ	84
Egynémely nagyocska emberre	85
Hecz, hecz!	87
Nyalka huszár	88
Háziuraság	89
Emléklapra	93
Reményem	96
Népdalok	98
Írószobám	100
Egressy Gábornak	102
Koldus ének	106
Téli vers	109
Eh!	111
Őszszel	112
A hajótörött	116
Szilveszter-éjen	118
Év kezdetén	120
Kertben	124
Gondolatok a béke-congressus felől	127
Az ó torony	133
A dajka sírja	135
A költő hazája	137
A gyermek és szívárvány	140
Érzékeny búcsu	146
Hajnali kürt	148
Domokos napra	150
Ráchel	153
Oh! ne nézz rám	159
Itthon	161
A világ	163
Mint egy alélt vándor	165
Poétai recept	168
Ősz végén	169
Temetőben	171
A dalmok búja	172
Családi kör	178

	Lapszám
Magyar Misi	183
Enyhülés	186
Dante	188
Vágtat a ló	190
Visszatekintés	192
Az elhagyott lak	195
Rozgonyiné	196
Év utolján	201
Alkalmi vers	202
De gustibus	206
A hamis tanu	207
Hiu sovárgás	210
V. László	212
Sir Patrick Spens	216
Vágy	221
A vigasztaló	223
Török Bálint	225
Arkádia-féle	232
A sárkány	235
Csendes dalok	242
A hegedű	244
Szent László	248
Az egri leány	254
Ágnes asszony	261
Reg és est	267
Mátyás anyja	268
A bajusz	273
Egy kis hypocondria	282
A pusztai fűz	283
A fülemile	286
Hatvani	292
Emlények	297
Népnevelés	301
Árva fiú	304
A vén gulyás	307
A vén gulyás temetése	311
Bor vitéz	313
A tetétleni halmon	316

	Lapszám
Zács Klára	320
Szibinyáni Jank	325
Szondi két apródja	329
Mirza Shaffyból	333
Az ihlet pereze	336
Both bajnok özvegye	337
Néma bú	339
Dal	340
Pázmán lovag	341
Balzsamcsepp	349
Népdalok	351
Hollósy Kornéliának	353
A bujdosó	354
Köszöntő-dal	355
Az utolsó főpap	356
A lejtőn	359
Ballada az előzőtt és visszatért grófról	361
Tanári jubilaemura	365
Reményinek	366
J. hoz	368
Béranger halálakor	369
Széchenyi emlékezete	370
Az örök zsidó	379
Rendületlenül	382
Kies ősz	384
Epigrammák	386
Magányban	387
Emlékül	390
Nyerézsikedés	391
A walesi bárdok	392
Leányomhoz	398
Tompa sirkövére	400
A lepke	401
Epilogus	403
Vásárban	406
A tölgyek alatt	408
Kortársam R. A. halálán	411
Kosmopolita költészet	413

	Lapszám
Híd avatás	416
Tengeri hántás	421
Vörös Rébék.	425
Éjféli párbaj	429
Ének a pesti ligetről	434
Tetemre hívás	440
Harmincz év múlva	444
Nem kell dér	445
A jóságos özvegynek	446

A KÖLTEMÉNYEK CZÍMEI ÉS KEZDŐSORAI.

A.

	Lapszám
A bajusz	273
Ablak alatt	26
A bujdosó	354
A büszke Szión elesett	356
A dajka sirja	135
A dajka sirján egyszerű halom	135
A dalnok búja	172
A Dismal mocsárok tava	74
A fülemile	286
Agio-világ	84
Ágnes asszony	261
Ágnes asszony a patakban	261
A gyermek és szívárvány	140
A hajótörött	116
A hamis tanu	207
A hegedű	244
A hegedű száraz fája	340
A holtak álmai felett	171
A jószágos özvegynek	446
A költő hazája	137
A lantos	65
A lámpa csügged, az éjféli setét	153
A lejtőn	359
A lepke	401
Alkalmi vers	202

	Lapszám
Áll a kis lak pusztán, ridegen	195
Állj elő vén Márkus	207
Állottam vizének mélységei felett	188
Álmaimat gyakran látogatód most is	444
Álmodám tavasszal	1
Álom — való	56
A méh románcza	26
A múlt időnek bölcsői	127
A pusztai fűz	283
A rab gólya	13
A rablekkek	54
A radványi sötét erdőben	440
Aranyaimhoz	20
Arkádia-féle	232
A rodostói temetőben	39
Árva fiú	305
Árva fiú sír az ablak alatt	305
Árva gólya áll magában	13
A sárkány	235
A szegény jobbágy	16
A szőke reg, a barna éj	148
A tetéltleni halmon	316
A tölgyek alatt	408
A tudós macskája	23
A varró leányok	5
A vén gulyás	307
A vén gulyás temetése	311
A vén sirásó haldokol	118
A vigasztaló	223
A világ	163
A világ egy kopott szekér	163
A walesi bárdok	392
Az alföld népéhez	9
Az egri leány	254
Az elhagyott lak	195
Az életet már megjártam	403
Az ihlet perceze	336
Az, mi a költő lelkének	50

	Lapszám
Az óra lüktet lassu perczegéssel	387
Az ó torony	133
Az örök zsidó	379
Az új évet (ócska tárgy)	202
Az új görög dalmok	29
Az utolsó főpap	356

B.

Ballada az elüzött és visszatért grófról	361
Balzsamesepp	349
Behantozatlan áll	298
Bende vitéz lakodalmát tartja	429
Béranger halálakor	369
Bor vitéz	313
Bort ide a billikomba	355
Both bajnok özvegye	337
Bús az ősznek hervadása	368

C.

Családi kör	178
Csendes dalok	242
Czakó sirján	7

D.

Dal	340
Dante	188
De gustibus	206
De nyugszik immár csendes rög alatt	299
Domokos napra	150

E.

Edward király, angol király	392
Egressy Gábornak	102
Egyesülés	50
Egy kis hypocondria	282

	Lapszám
Egynémely nagyoeska emberre	85
Egy nép lakik túl tengeren	353
Egy pohár bor a kezében	307
Egy roppant sárkány	235
Egy szó nyilallott a hazán keresztül	370
Eh!	111
Eh! mi a kő jutott hozzám	111
Ej, ej, garázda tél apó	109
Éjféli párbaj	429
Ej! haj! ne szomorkodj	242
Elesett a Rigó lovam patkója	351
Emléklapra	93
Emlékül	390
Emlények	297
Ének a pesti ligetről	434
Én is Arkádiában	232
Én is éltem . . . vagy nem élet	192
Enyhülés	186
Epigrammák	386
Epilogus	403
Érzékeny búcsu	146
Este van, este van: ki ki nyugalomba'	178
Évek, ti még jövőendő évek	77
Év kezdetén	120
Évnapra	83
Év utolján	201
Ez a szoba, hol én most	100

F.

Fekszem kínos ágyon	56
Felhőbe hanyatlott a drégeli rom	329
Fiamnak	71

G.

Gondolatok a béke-congressus felől	127
Gyékényes, abroncsos alföldi szekér	406
Gyöngy, harmat, lilium, szellő, sugár, villám	168

H.

	Lapszám
Hajdanában, a mikor még	286
Hajnali kürt	148
Hála Isten! este van megint'	71
Ha levette gyarló testet	390
Hallottad a szót: „rendületlenül”	382
Halnak, halnak, egyre halnak	339
Ha nézem gyöngé lábadat	333
Harmincz év múlva	444
Hát ez a szabadság napja	54
Hatvani	292
Háziuraság	89
Hecz, hecz!	87
Hej! iharfa, jubarfa	98
Híd avatás	416
Híres falu Gümörben J.	301
Hin sovárgás	210
Híves, borongó őszi nap	112
Hol a költő a végtelenbe vész	335
Hollósy Kornéliának	353
Hová, hová, édes férjem	196
Hunyad alatt, egy kis házban	337

I.

Igyünk biz' azt egy-egy kicsit	243
Írószobám	100
Itthon	161
Itt, hová csak későn, csak nagy-néha téved	62
Itt ülök, az órák hosszú voltát mérvén	69
Izabella királyné Budában	225

J.

J hoz	368
---------------------------	-----

K.

Karácson éjszakán	64
Karddal, melyet dícsővé tenni	366

	Lapszám
Kelsz és lenyugszol észrevétlenül	83
Kempelen Ríza sirkövére	386
Kertben	124
Kertjében a kis fülmile	334
Kertészkedem melán, nyugodtan	124
Kél és száll a szív viharja	186
Kidőlt immár sok ép, erős	411
Kies ősz	384
Kifelé az évnek a szekere rudja	201
Ki, ki a mezőre! nem állhatni ellent	169
Kimentem a ligetbe újra	434
Ki nekem álmaimban	297
Királyasszony kertje	320
Kis hajó az én reményem	96
Kitelt az év, a percz lejára	292
Ki ültetett engem sivatag pusztába	283
Kívánsz nagy nyeresényt?	391
Koldus-ének	106
Kondorosi csárda mellett	99
Kórágyon ott, nagy betegen	398
Kortársam R. A. halálán	411
Kosmopolita költészet	413
Ködbe vész a nap sugára	313
Költők! a végzet ellen	89
Köszöntő-dal	355
Krisztus urunk Szent Péterrel	244
Küszöbről küszöbre járok	106

L.

V. László	212
Leányomhoz	398
Lelkem pusztaságos éjjelén keresztül	64
Letésem a lantot	80
Lyányok, lyányok: lakodalom	5

M.

Magánosan, mint egyes falevél	93
Magányban	387

	Lapszám
Magyar Misi ám a legéay	183
Magyar Miska olyan ember	206
Mátyás anyja	268
Meddő napok! üres lapok	282
Megjöttetek? de már, de már	20
Menj, fáradt veterán	386
Még áll a domb s én állok a felett	316
Még nem hallom a pacsirtát	384
Mi a tűzhely rideg háznak	223
Midőn még életet	116
Midőn szüleid és mind a kik szerettünk	150
Mi lelt téged bús gilicze madárka?	35
Mint a madár a fészkére	161
Mint a szerelmes boldog álminál	336
Mint egy alélt vándor	165
Mirza Shaffyból	333
Monda Lajos a nagy király	248
Művész hazája széles e világ	137

N.

Nagy emberek, nagy emberek	85
Nagy lett volna a tudósnak	23
Nagy-Szalonta nevezetes város	133
Ne hagyjon el engem a múzsa kegyelme	446
Nem itt, nem itt van az én világom	221
Nem kell dér	445
Nem szégyellem, nem is bánom	413
Nemzetőr-dal	34
Néma bú	339
Népdalok	93
Népdalok	351
Népnevelés	301
Névnapi gondolatok	69
Nyalka huszár	88
Nyalka huszár, honnan oly vágatva	88
Nyerészkedés	391

O.

	Lapszám
Oh jöszte be jó öreg énekesünk	361
Oh! ne nézz rám oly sötéten	159
Ott a költő sirja, a kicsiny fehér domb	7
Ölelő karokkal mennék ki elődbe	102
Őszszel	112
Ősz végén	169

P.

Palóczy halálakor	386
Párjavesztett giliczének szíve fáj	354
Pázmán lovag	341
Pihenni már. — Nem, nem lehet	379
Poétai recept	168
Puha fejtér ágyam hullámos redőin	155

Q.

„Quem dī odere” — hangzott a panasz	365
---	-----

R.

Ráchel	153
Ráchel siralma	155
Rákócziné	35
Reg és est	267
Reményem	96
Reményinek	366
Rendületlenül	382
Ritka vendég Rácországban	325
Ríza jövel	386
Ropoga tűz, messze süt a vidékre	421
Rozgonyiné	196

S.

Siratni őt? Bérangért?	369
Sir Patrick Spens	216
Sírt ástak néki, nyirkost, hideget	74

	Lapszám
Sirt az ég egyik szemével	140
Sirva jön a magyar nóta világra	351
Sötét éjben, rideg lakában	172
Süvegemen nemzetiszin rózsza	34
Sűrű setét az éj	212
Száll az este	359
Szent László	248
Szerény leszek kívánatimban	84
Szeretem a reggelt	267
Széchenyi áll itten	386
Széchenyi a Tiszán	386
Széchenyi emlékezete	370
Széles országúton andalog a jobbágy	16
Szibinyáni Jank	325
Szigethazám, szigethazám	29
Szilágyi Örszébet levelét megírta	268
Szilveszter-éjen	118
Szív, örömtől elszokott szív	349
Szondi két apródja	329
Szólt a fiú: kettő vagy semmi	416
Szőke Panni	18
Szőke Panni henyéltve ül	18

T.

Tanári jubilaemura	365
Temetőben	171
Tengeri-hántás	421
Természet; ki ezer képben	400
Tetemre hívás	440
Télben	1
Télen nyáron nincs több csak egy kabátom	146
Téli vers	109
Ti, kikért teremnek a buzakeresztek	9
Tompa sirkövére	400
Török Bálint	225

U.

	Lapszám
Uj esztendő patvarba uj	120
Ute zabosszat bög a szegény marha	87
Ül a király Dunfermlinben	216

V.

Vágtat a ló a pusztába	190
Vágy	221
Válasz Petőfinek	52
Válság idején	62
Vára öblös teremében	341
Vásárban	406
Vess lángot előttem	39
Viszik Marcsi bácsit	311
Visszatekintés	192
Volnék kis pacsirta	210
Volt egy falu — nem tudom hol	273
Vörös Rébék	425
Vörös Rébék általment a	425

Z.

Zavarva lelkem, mint a bomlott cimbalom	52
Zács Klára	320
Zöld lepke, mint hulló levél	401
Zuleikához	333
Zúg az erdő, lecsapott a felszél	65

Prochaska Károly udvari könyvnyomdája.
